

-DORIKOS-

No 231/
1 9 3
50 sen

Handwritten cursive text, possibly a signature or title, spanning the bottom of the page.

1934. A. ILMUB KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA

„KAITSE KODU!“

endiselt rahvusliku ilmega ajakirjana. „Kaitse Kodu!“ oma huviküllase sisuga ja rohkearvuliste piltidega on vajaline ajakiri igale eestlasele. Seepärast ärgu unustagu ükski kaitseliitlane, ükski riiklikult mõtleja kodanik tellimast endale eeltulevaks aastaks „Kaitse Kodu!“. Tellimishind on endine: aastaks Kr. 6.—, poolaastaks Kr. 3.—, veerandaastaks Kr. 1.50 ja üheks kuuks 50 senti.

Oma aastatellijate vahel, kes tellimisraha Kr. 6.— hiljemalt 30. märtsiks 1934. a. tasunud, korraldab „Kaitse Kodu!“ mitmesajakroonilise kingituse jagamise.

Jagamisele tuleb järgmisi asju ja nimelt:

1. Jalgratas.
2. Kaitseliidu vormiriietuse komplekt (ülrikonna ja palitu jaoks).
3. Hõbepoortsigar.
4. Taskukell.
5. Portfell.

„Kaitse Kodu!“ tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused, kaitseliidu malevate staabid, instruktorid ja „Kaitse Kodu!“ talitus Tallinnas, Kaarli tänav 8, telefon 451-89.

Kaitseliitlased ja Naiskodukaitse liikmed!

Hakake võtma vastu 1934. a. „Kaitse Kodu!“ tellimisi. Nõudke talituseelt proovinumbreid ja instruksioone tellimiste kogumiseks.

Tellimiste kogujate vahel tuleb 30. märtsil 1934. a. preemiade jagamine, millest võtab osa iga tellimiste koguja, kes samaks ajaks on talitusele saatnud ja tasunud viie aastatellimise raha. Iga järgmine 5 tellimist annab ühe võimaluse juure.

Jagamisele tuleb rida väärtuslikke asju ja nimelt:

1. Ameerika kohver-kirjutusmasin.
2. Kaitseliidu vormiriietuse komplekt (ülrikonna ja palitu jaoks).
3. Fotoaparaat.
4. Kirjutuslaua garnituur.
5. Portfell.

„Kaitse Kodu!“ loodab, et ükski kaitseliitlane ja naiskodukaitse liige ei jäta kasutamata ühtki võimalust kaitseliidu ajakirjale uusi lugejaid juure toomast 1934-ks aastaks.

„ESIMENE EESTI KINDLUSTUSE SELTS MAJA“

„**EEKS-MAJA**“ on kõige vanem ja oma tusedate reservide ning arvurikka kindlustusvõtjate pere tõttu võimsaimad ühistegelisi kindlustusasutusi Eestis.

„ESIMENE EESTI KINDLUSTUSE SELTS MAJA“ („EEKS-MAJA“) kindlustab õnnetuste vastu: **tule-, elu-, klaasi-, koduloomade ja murdvarguse** kindlustuse aladel.

„**EEKS-MAJA**“ JUHATUS:

TALLINNAS, LAI TÄN. 1, TEL. 438-85.

KONTORID: Tallinnas, Lai 1, tel. 445-07. Tallinnas, Harju 29, Tallinna Majaomanikkude Pank. Tel. 427-49.

OSAKONNAD: Tartus, Suurturg 7, tel. 9-78; Valgas, Vabaduse 6, tel. 36; Viljandis, Tallinna 13, tel. 1-73; Petseris, Kastani t., tel. 1-02; Rakveres, Lai 17, tel. 1-64.

AGENDID IGAS LINNAS,
ALEVIS JA VALLAS.

Eesti Piimaühisuste Liit

*Tallinnas, Estonia pst. Nr. 27
Tel. 460-01. Telegr. aadr. „Pül“*

Häid jõulupühi ja edurikast uut aastat!

Soovib

Eesti Piimaühisuste Liit

Tallinnas, jõulukuul

Oma lugupeetud äris

soovivad:

Šamotikivide „Ifo“ esindus ja ladu

Alfons Tols

Tallinn, Pikk 64, tel. 443-36.

Riidekauplus

Heinrich Tofer

Tallinn, S. Karja 15, tel. 445-23

M. Kabal

Helsingi riidekauplus

Tallinn, V. Karja 7, tel. 444-01

Aiaäri

Richard Reichmann

Tallinn, Vismari 5

Raua- ja teraskaupade ladu

E. Aring

Tallinn, Estonia p. 19, tel. 451-03, 469-36

Teras-, rauakaupade ja ehitustarvete ladu

Joh. Kraße

Tallinn, Narva m. 4, tel. 308-93

Tubakakauplus

V. Laane

Tallinn, Veneturg, Kalevi maja 7,
tel. 305-55

AKTSIA SELTS
GINOVKER & C
TALLINN

Lõhakauplus

Vennad Laks

Tallinn, Uueuru kaubamaja 18,
tel. 455-82

Aleksander Volke

Tallinn, Jakobsoni 18-8, tel. 307-37

Õpradele häid jõule

Ed. Taska

ateljee

Tallinn, Rüütli 32, tel. 443-58

Riidekauplus

A. Laamann

Tallinn, V. Karja 8, tel. 436-64

Rätsepaäri

Jul. Kull

Tallinn, S. Karja 6-3, tel. 468-37

Pesuäri

A. Käba

Tallinn, S. Tartu m. 32, tel. 304-69

Makaronitehas

„Minerva“

*Keila villaketramise ja kudumise
tööstus*

Kull & Deutsch

Tallinn, Estonia pst. 15, tel. 406-01

Dasevalutööstus

Joh. Mittus

Tallinn, Dabriku 6, tel. 438-27

Firma

Lier & Rosbaum

Tallinn, Viru 7

*Auru-värvimise ja keemilise puhastuse
tööstus*

G. Birk

*Tallinn, Maakri 23, tel. 309-18
Raekoja plats 13, tel. 429-28*

E. T. K.

EESTI HARIDUSLIIDU TEAATRITARVETE LADU.

Tallinn, Suur Roosikrantsi 12.

Telefonid: Juhatus 452-03. Büroo ja teatritarvete ladu 452-02.

Näidendite laenukogu

Parukate laenukogu

Kostüümide laenukogu

Jumestamise vahendeid

Gaasilampe ja laternaid

Dekoratsioonide materjaali

Peopileteid ja -kuulutusi

Lendava posti kaarte

Konfetit ja serpentiini

Kviitungiraamatuid

Liikme kaarte

Kontrolltähti

j. n. e.

▼

Uudisteoseid näidendite laenukogus.

„Neitsid lampidega“ — *Aug. Mälk*. Komöödia 4 vaatuses.

„Õpetatud sulane“ — *Rob. Lukss*. Komöödia 2 vaatuses.

„Kiki ja Mall“ — *B. Kangerman*. Näidend 3 vaatuses.

„Kasuisa“ — *A. Tammann*. Ühe armastuse lugu 3 vaatuses.

„Pilveristi“ — *A. Tammann*. Komöödia 3 vaatuses.

Möödunud hooaja menukamaid näidendeid.

„Vaese mehe ututall“ — *Aug. Mälk*. Komöödia 4 vaatuses.

„Kui põhjakaru ärkab“ — *E. Post*. Komöödia 3 vaatuses.

Vabariigi aastapäevaks kohaseid näidendeid.

„Maakuld“ — *M. Aitsam*. Rahvatükk 4 vaatuses.

„Vidriku parun“ — *A. Särevi* dramatiseering *A. Tammanni* romaani järgi. Rahvatükk 3 vaatuses.

„Kangelane kalmult“ — *V. Sarapik*. 2-vaatuseline vaatemäng rahvuspühaks.

„Okupatsioon“ — *T. Braks*. Näidend 3 vaatuses.

„Lauluisa ja Kirjaneitsi“ *A. Adson*. Näidend 3 vaatuses.

„Koidula“ — *Hella Vuolijoki*. Draama 3 vaatuses proloogiga.

Uue aasta alul ilmub *A. Brigaderi* komöödia „Suur saak“ *M. Pukitsa* tõlkes, mis on Lätis saanud erakordse menu osaliseks, ja uusi näidendeid vabariigi aastapäevaks (E. Vaimse Kultuuri Päevade puhuks).

Värvilist lõnga

suures valikus, Inglismaal värvitud pehmetest villadest

vaibalõnga

värvimata, igas jämeduses,

kodumaa villast lõnga

igaks otstarbeks;

teki- ja voodrivatti,

puuvillast, villast ja siidist, alati värsket, otsekohe masinatelt,

soovitab

H. Teslon'i

villa- ja vatitööstus

Talinnas,
Harju 45,
sissekäik
Müütrivahe
tänav 2,
tel. 444-57.

Järva-Jaanis endises tärg-
lisevabrikus, telefon 19.

TOIMETUS:

Talinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu peastaabi ruumes.

Vastulav toimetaja kolonel J. Maide, telefon 451-94

Tegev toimetaja leitn. A. Treufeldt, telefon ametis 451-89, kodus 465-01.

Toimetaja kõnetunnid kella 10—12.

Väljaandja: Kaitseliidu Peastaap.

Kaastõõ arvatakse tasu alla, kui sellele taastõõdmine on peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaamiseks markimata käsikirja alal ei hoita.

*

TALITUS:

Talinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3. Telefon 451-89.

Talimalehtlud saastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr., 1/4 a. Kr. 1,50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad ä üks lehekülj: tekstil ees 50 kr., tekstis 80 kr., tekstil järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sisemised 60 kr.

Nr. 23/24

1933

SISUKORD:

- E. Kiviste:* Rahu maa peal! jutlus.
J. V-t: Jõulurahu.
A. Kõ: Eestimaa, su mehe meel...
— Poola küttide liidu 25. aastapäev.
— Soome iseseisvusvõitlus.
A. Peet: Kaitseliidu propagandavõrk aktiivsele tööle.
Pihk: Järva maleva ratsapäevilt.
A. P.: Mõnd parema püüsi ja laske-
moona soetamisest.
U. Paukson: Suuskuripatrull.
J. L.: Ratsaüksuste moondamisest.
D. Buxhoevden: G-kaitse meeskonna
vajadus kaitsele kuulu malevais.
— Noorte elu.
R. G-n.: Jõulud merel.
A. Lepp: Temake — mu emake.
B. Buck: Jaht õnne peale.
J. Jaik: Uued tuuled.

Raudnakk

Talinn

soovitab

võistlemata

headuses

ja parima

kvaliteediga

saapaid,

kalosse

ja

botikuid

Estonia pst. 15

Telef. 457-96

O.Ü. HÖJGAARD & SCHULTS

EESTIS.

ETTEVÖTJAD
JA
INSENERID.

TELEGRAMMI ADDRESS: „CONTRACTOR“
TALLINNAS, VABADUSPLATS 1, TELEFON 457-08.

Raekoja 10/12, tel. 432-83.

Kaubamaja TH. KAARMANN

soovitab jõulupühiks suures
valikus portselaanist kohvi- ja
lõunaserviise Tallinna portselaani
dekoortööstusest, kristall- ja klaas-
karavine, veiniklaase, õllekanne
ja muid majatarbeid.

AR EESTI RAHVUS-
RÄAMAT'KOGU

Kaitse

Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 23/24

Talinnas kolmapäeval, 20. detsembril 1933

IX aastakäik

JUBA SÄRISEVAD JÕULUVORSTID JA VAHUTAB KESVAMÄRG . . .

älle on möödumas aasta, kadudes kõigega, mis ta toonud ja annud, igavikumerre. Seisame jõulude lävel. Nad on inimestele alati olnud rahu ja rõõmupühadeks. Kujunege nad tänavuigi ja jäägu ikka sellaseiks.

Meie kodumaa võib juba teist aastakümnet nautida välist rahu. Asugu jõulude tähiseil kõigi meie kodanike hingedesse ka täieline sisemine rahulikkus ja lasku eestlasil üksteist lõplikult leida. Kõigevägevam juhtigu meie tööd ja toimetusi nii, et sellest oleks tõsine heameel meie kodumaal.

Vaikne õõ kallaku täielist jõulurahu ka meie kodukaitse pere vanade ja noorte südamesse ja lasku kõigil saada osa tõsisest, sügavast jõulurõõmust.

Rõõmsaid jõule!

Kaitseliidu Keskjuhatus.

Oma luçejaile, kaastõõlisile, kuulutajaile ja kõigile sõpradele rõõmsaid ja õõnerikkaid jõulupõhi soovib

„Kaitse Kodu!“.

Rahu maa peal!

„Raitse Kodu!le“ kirjutanud õpetaja
Einar Kiwiste

Et. 2,14. Mu olgu Jumalale tõrges,
ja maa peal rahu, inimes-
test hea meel!

Jõulueelsed ilmad on lumefehwad, tuulised ja kül-
mad. Aga südames on rõõmus ootus: jõulud on ligi!
Jõulud on kõigepealt laste rõõmupühad. „Millal
tulwad jõulud?“ küsib laps kannatamatult oma
emalt. Kui palju rõõmu toowad jõulud lastele! Kui
tore see on, kui isa toob tuppja jõulukunse, mida lap-
sed tohivad ehtida kõikjaguste ilusate asjadega. Ja
kui veel süüdatakse jõuluküünlad, kui kõlawad ilusad
jõululaulud ja kui isa-ema toob wälja ilusad kingid
— tõesti, see on nagu muinasjutus! — Aga jõulud
ei ole mitte ainult laste pühad. Pidulik ja pühalik
jõulumeeleolu täidab iga inimese rinda, poeb wargi
ka kõige külmema ja tuimema inimese südamesse, ära-
tab inimese südames mälestusi mööduunud aegadeist,
wiib teda tagasi lapsepõlwe muretule muinasmaale.
Kord seisid ka jina ühes teiste lastega jõulupuu all
ja waatasid selgete särawate lapseilmadega jõuluküü-
nalde walguist, tundsid lapselikku rõõmu särawatest ing-
lipeadest ja kullawärwilistest kähidest jõulupuu. Ja
kuidas siis oli sul kõik elawalt filmade ees. Lapsuke
Joosep ja Maria söime ääres, karjased wäljal,
ja kuidas tuhanded inglid tulid alla taewaist ja laul-
sid häällilaulu Jeesus-lapsukelele — Jumala auust, ra-
hust maa peal ja wagadest inimestest, kelledest Juma-
lal hea meel. . .

Kas oli see waid minewiku ilus wiis, mille he-
lid on waibunud elukäras, oli waid lapsepõlwe püha-
lik jõuluwalgus, mis on muutunud tuhniks, kustu-
nud? Kuulata! Kas ei ole selles jõululaulus ometi
üks imeilus wiis, mis tungib ka sinu südamesse ja
seal hakkab tafa helisema — wiis, mis räägib rahust
ja rõõmust?

Eiis, kui inglid esimest korda seda jõululaulu
laulsid Betlemma wäljadel, ei olnud rahu maa peal.
Palestiina oli rahutu. Rahwa keskel walitses mäsju-
waim maa walitsejate — roomlaste — wastu. Jee-
susse Kristuse sündimise aja paiku tuli ette mäsje ja
sõdu maa wallutajate wastu, et wabaneda wõõra ikke
alt.

Meie filmade ette fergiwad mälestused aegadeist,
millal sõjawanker weeris üle meie kodumaa; millal

JEEJUSE SÜND.

Vanaaegse maali järgi.

inglite jõululaul rahust maa peal uppis sõjakärasse
ja lõhkwate pommid mürasse; millal noori inim-
eluid langes nagu loogu terawa surmawikati löökide
all; millal naised ja lapsed ja isad-emad põksuwa sü-
damega wotasid teateid lahinguwäljadest. Need on
kurwad mälestused . . . Kui maailmasõda lõppis,
kui neile inimestele, kes wastamisi kaewikuis piis
käes üksteise elu waritsetid — kui neile hallidele, rü-
dinenud, hingeliselt häwinud inimestele toodi teade:
sõda on lõpunud, rahu on sõlmitud! siis need inime-
sed nutsid ja naersid rõõmu pärast, ja isegi sõjas wi-
haseimad waenlased tulid kaewikuis wälja ja lange-
sid üksteisele kaela. Rahu! Milline rõõm walitses
neis kodudes, kus sõja lõppedes isad ja pojad tulid
terwelt tagasi, kus naine sai tagasi oma mehe ja lap-
sed oma isa ja ema oma poja! Rahu! Me oskame
seda hinnata! Meie, kel weel sõjahaawad pole täie-
liselt kinni kaswanud, kel weel mälestused kajab kahu-
rikunlike wingumine ja ahastawate emade karjed oma
poegade hana ääres. Müüd, Jumalale tänu, on rahu
maa peal. Wõib jälle heliseda jõululaul püha jõulu-
öö waikusel.

Eiis, kui inglid seda laulu laulsid, magasid ini-
mesed. Sügawat und. Ainult karjased kuulsid seda
imelist wiisi. — Ja praegu? Kas ei ole meil tunne,

Talverahu

et maailm magab sügawas unes? Ei kuule ilusat taewalist rahuwiihi! See rahu, mis maailmas praegu walitsemas, on wale rahu, on nagu waitus enne tormi. Teated, mis ajalehed toowad läänest ja idast, kõnelewad relwastumiseft. Chitatakse järjest uusi sõjalaewu — ujuwaid kindlusi. Suurendatakse ja täiendatakse üksteise wõidu oma õhujõude. Leintatakse alatafa uusi, weel hirmsamaid relwi. Milleks? Kas ainult selleks, et anda töötule tööd, wõi proowida inimõistuse terawust nute leintuste kallal, ja mitte selleks, et: tappa, häwitada, purustada!

Hirm on mõtelda tulewiku sõjale. Ega siis häwitata inimelusi enam ükfsikult wõi rügementide kampa, waid terveid linnu ja külasid!

Kas ei ole inimesed weel küllalt õppinud wiimase sõja koledusteft! Kas ei ole meie maakeral tõesti nii

palju ruumi, et riigid ja rahwad wõiksid elada rahus üksteise kõrwal! Millal lõpewad sõjad? Millal tulewad ajad, kus kahrurid walatakse ümber jahkadeks ja tankid — traktoreiks? Millal?

Pühakiri jutustab meile paradiislikust õnneajast. Iga rahwa hinges on säilinud pilt möödunud kuldseft ajast. Inimesed ise ei suuda tuna tagasi seda õnneega. Niikana kui inimeste südameid täidab wiha, fallimatus, kadetus, ahnus. Jumal ise peab inimestele tulema appi. See aimus oli juba wagal laulikul Saawetil, kui ta knjuteli tulewast õnnist aega, millal paradiis — rahu — jälle tuleb maa peale, knidas siis Jumal ise alla tuleb ja astub wahela, ja: „Lõpetab sõjad ära maa otsani, murrab ammud katki, rainub piigid puruks, põletab sõjawankrid tulega ära!“ Jumal ise peab taewast alla tulema!

Uga ta on juba tulnud! Jeesuses Kristusjes on ta kehastunud. On tulnud looma nut rahuseadust inimestega. Juba ligi kats tuhat aastat kõnnib ta waitus inimeste keskel, sünnib ikka jälle unesti inimeste südameis, kuulutab ikka jälle: Oma rahu annan ma teile! See jõuluwalgus, mis meie juure on tulnud, räägib rahust ja rõõmuseft. Ja otsib sisepeäsu inimeste südameisje, ka sinu südamesje. Seft sealt, ja ka ainult sealt kaudu wõib tulla rahu maa peale, mis on jääw. Mitte wälispoolt, ei rahukontwerentseft, ei lepingute ega nute wälispidiste kordade loomise läbi. Need katsjed peawad kõik nurjuma, niikana kui on inimesel rinnas tuksumas wana süda, — omakafupüüdja, waitlane, wihtkaja süda. — Mis kasu on meil walguseft, kui me end selleft eemale hoiame, pimeduses kumberdame, teed otsides wäsiime ja meele heidame? Mis kasu on meil Jeesuse Kristusje sünnist, kui Ta meie südameis ei sünni ega kaswa? Siis pole jõulud meile rõõmupühad, siis on jõuluwalgus kustunud meie jaoks.

Südamete kaudu wiib tee jääwale rahule. Laske me sisse jõuluwalgust, seda taewalist rahuwalgust, oma südamesje! Tehkem rahu Jumalaga! Siis tuleb tõeline rahu maa peale. Siis tuleb Tema rahuriik.

Mineviku tähistel

1869. a. jõulud. Tähesilmad kiirgasid. Valendav lumevaip kattis maad. Ja lootusrõõmus uuestisünni ärevus hõljus õhus. Suur päev oli koitnud. Päev, millest sajandite jooksul oli nähtud vaid und. Talumees maksis kinni feodaalhärra võla. Mahatallatud „orjakari“ tõusis alanduse põrmust. Alla surutud kael sirgus. Ja nende arv, kes tundsid end eluõigusliku eesti rahva liikmeina, kasvas järjekindlalt. Sest iga minevikku saadetud päev suurendas kohtade päriseks ostjate arvu ja kasvatas eesti talumehe eneseteadvust ja usku paremasse tulevikku.

Võru väikelinna vaikusest oli kostnud esimene äratushüüd. Ja selle kaja kaikus kaugele. „Maarahvas! — Sina pole sündinud orjaks, vaid oled kuninglikust soost, sest sul on oma lugulaul, oma rahva epos.“ See oli hüüatus, mis kerkis Kreutzwaldi Kalevipoja lehekülgedelt ja kõmises kaugele kostvana üle maa. Eestlane! — Sina tahad olla teiste vääriline, sest sul on oma ajaleht. See läkitus Pärnust, Jannseni „Perno Postimehelt“, pani kihama kogu maa. Ja 1869. a. laulupidu — see rahva ühiskondlik ja õigusliku uuestisünni võimas eneseavaldus — aitas sajandite pikkuse varjusurma järele eesti rahval uuesti end leida. Sest sellest vaimustusest, mis viidi kaasa poolteistkümmne tuhande osavõtja poolt eesti rehetaredesse, jätkus hulgaks ajaks — tööks, lootusteks ja elujulguseks.

1869. a. jõulud. Aasta täis tulevikulootusi ja raudgematut edasirühkimist oli vajumas minevikku. Ärkсам osa eesti rahvast oli leidnud tee enese juure. See-pärast loitiski endiste teoorjade silmis lootusetuli vaadeldes nooremate „passi lõõmist“ ja „kingsepa silmapistmist“ rehetuppa laotatud õlgedel.

„Rahu maa peal ja inimestest hea meel“ — see evangeeliumi tõde hõljus kiriku niiskete võlvide alt talu-

tarede rasvaküünalde virvendusse, äratades meelisklusi lähemast minevikust, kus talumajades puudusid alles klaasaknad, lapsed viidi suitsu ajal lammaste juure lauta, toiduks oli vaid soolasilk, „rapantse leib“ ja „rokk“. See evangeeliumi tõde äratas aga ka uusi tulevikulootusi, lohutades isegi nende emade valust tulvil südant, kelle pojad pandi mulda kuski Krimmi sinetavas kauguses, toodi ohvriks Venemaa laiutamispüüdeile Väike-Aasia mäekühmul (Vene-Türgi sõjas) või kisti nekruteina väevõimuga kodust pooleks eluajaks — „vene kroonut“ teenima.

Usk oma eluõigustesse, lootus oma rahva paremasse tulevikku ja kõiki liitev rahvuslik kokkukuuluvuse tunne — seda oli kinnitanud eestlase rinda möödunud laulupidu Tartus. Sellepärast valitseski eesti talutaredes 1869. a. ärkamisaja jõuludel tõeline jõulurahu, sest nüüd teadis eesti talumees ja eesti talunaine, et:

Põhja piiril seisis pere,
Tugev talu kaljudella,
Taara tammemetsa ääres,
Pool veel seisis metsas peidus,
Teine pool lausa lagedal.

* * *

Ajaloo osuti märkis 1905. Elamuste- ja töörohked aastad märkisid mineviku edenemisteed. Eesti talupojarahvas oli muutunud kõikseisuslikuks rahvuseks. Möödunud aastad olid tulvil vaevarikast tööst ja enesepingutusist. Ent möödunud aastad sisaldasid ka rohkesti lootuste täitumist ja kordamineku õnne. Eesti talumees oli ehitanud oma elu laste paremale tulevikule ja koolitatud lapsed haarasid linnades raudse järjekindlusega majanduslikku ja kultuurilist ülevõimu seniste valitsejate kätest. „Meie oleme kümme ja enam korda

välja ütelnud, et meie eesmärk on see: Eesti rahvale ühesugused õigused teiste rahvustega. Seni kui meie rahvas sellele eesmärgile ei ole jõudnud, ei või me ilmaski rahust rääkida.“ — See C. R. Jakobsoni poolt karmi selgusega sõnastatud tegutsemiseesmärk („Sakala“ nr. 48, 1880. a.) oli aastakümnete jooksul rahva paremate poegade tegutsemiseetika aluseks. Ja töö kandis vilja. Raskemad venestamisaastad, millal eesti rahvakoolid taheti uuesti muuta „truualamlike orjade laboratooriumiks“ vene inspektori ja saksa soost pastori juhtimisel, ei suutnud enam murda eesti rahva eneseteadvust. Ja rahvas rühkis fanaatilise visadusega lähemale oma eneseteostamistähistele. Võim omavalitsustes enamurahva kätte — see oli eesti nooremate haritlaste tegutsemise juhtmõtteks. Maha „landstoalt“ mõisnike lipp — see mõte kandus rahva laiema hulkadesse aasta teisel poolel, kui vene revolutsiooni murdained kohisesid kauguses.

Kuid 1905. a. jõulud — need olid rasked jõulud. „Rahu oli küll maa peal,“ sest tulekahjude õhetav kuma oli kustunud kauguses ja püssipaukude kaja Veneturul ammugi vaikinud. Kuid valu eesti emade südames ja lootuste luhtamineku ning pettumuste kibedus eesti meeste hinges polnud veel kattunud unustustuhaga. Sest liig teravasti seisis veel mees noorsoo joobumus suurtest sõnadest ja värviheledaist ühiskondlikest ideaalidest, mis muutus pärast hävitamisjoobumuseks ja loodusejõuliseks purustamishooks seniste feodaalhärrade mõisais. Liig teravalt seisis veel mees päevad, millal vihkamise teravus kandus vaistlikult vene võimukandjailt senistele „landstoa“ juhtidele, viimased aga rahuldusid oma sajandite sadismi karistussalkade juhtimisel elajalises inimeste peksus.

Vaikselt leinameeleolus pühitseti siis jõule. Sest verevermed peksetute ihul valutasi veel liig teravasti ja valu emade südames, kes olid kaotanud oma pojad Siberi lumelagendikel (Vene-Jaapani sõjas) ja paras-tises revolutsioonimõllus, oli alles purevalt haiget tegev.

Kui aga 1905. a. teise jõulupüha tuisk kattis valendava vaibaga karistussalkade verest paatunud ja narmendama peksetud vitsad, siis kaotas ka pettumuste mürgine kibedus osa oma valutegevast teravusest. — Sest eesti mees aimas orgaaniliselt, et ükskord tuleb ikkagi aeg, millal

„teeme mõõga, teeme oda,
et võiks kaitsta oma koda.“

* * *

Aastad möödusid ja käesoleva sajandi kaheksateistkümnes aasta ligines lõpule. Nagu kõike lammutav tormihoog olid kihutanud mööda need aastad. Maa-ilmasõja veretav palang, vene suure revolutsiooni punetus, enamlaste lühike vägivallavalitsus, saksa okupatsioon, eesti iseseisvus, vabadussõda — need pöörde-lise tähendusega sündmused järgnesid üksteisele nagu fantastilised nägemused. 1918. a. lumevaesed, hilis-sügist meenutavad jõulud tulid aga raskelt lohisevate kahtlusevarjudena. Suur päev oli koitnud. Päev, mille kohta eesti suur rauk oli lausunud Võru üksil-dusest enam kui poole sajandi eest oma nägemuslikud sõnad: „Küllap ükskord jõuab aega,

Kus kõik peerud kahel otsal
Lausa löövad lõkendama.“

Peerud lõkendasid ja leek viskus kõrgele. Aga leek kustus saksa okupatsiooni tarretavas tormipuhangus. Ometi sisaldasid elatud päevad nii palju verdtukslevat elu. Eestlus sirutas oma liikmeid nagu muinaskangelane pärast sajandite pikkust und. Ja juba oligi val-lutatud võim omavalitsustes. Jälle aastate pikkune, raudselt järjekindel majanduslik ja kultuuriline üles-ehitustöö. Siis tuli maailmasõda. Rekvisitsioonid laas-tasid maad. Eesti poegade veri niisutas Karpaatide lumitanud harju ja jootis Poola ja Ida-Preisi liiva-luiteid. Eesti rahvas elas edasi. Rahvas elas edasi ka enamlaste vägivallavalitsuse pigistusis, kuigi punaste parunite laastamistöö oli niisama põhjalik kui nende mustadel eelkäijatel minevikus. Isegi preisi junkru naelutatud saapakonts ei suutnud tallata maha rahva usku oma saatuse iseseisvasse määramis-õigusse. Kuid hall, elujõudu tarretav väsimus nõõ-ris rahva elavat keha okupatsioonivägede lahkumisel. Aastate pikkune laastamistöö rahva elujõu arvel oli olnud siiski liig põhjalik. Ja 1918. a. jõulud tulid ras-kelt lohisevate kahtlusevarjudega.

Kuid noorus uskus ja lootis. Noorus uskus vaist-likult oma rahva elujõusse ja lootis omaenda korda-saatmisvõimesse. Ja ka rahvas endas tõstis pead sajan-deist päritud enesekaitse instinkt. Jõulu esimesel pühal olid punaste satraapide röövjõugud vallutanud suure osa Eesti ajaloolisest pindalast. Viru rinne oli nihku-nud Aegviidu metsade ja soode joonele. Kuid kokku-pigistatud hammastega korraldasid rahvajuhid maa enesekaitset. Eestlus ei tahtnud uppuda enamlaste mää-n-davasse vetevoolu. Ja rahva parem osa uskus ka 1918. aasta jõuludel fanaatiliselt:

„Ei nüüd kustu, ei nüüd mustu
valge lõke — meie lootus,
meie iha, meie ootus.“

* * *

Aastad vajusid minevikku. Võidurikas vabadus-sõda muutus elatud päevade mälestuseks. Aasta num-ber kirjutati 1924. Eesti rahvas korraldas oma elu demokraatlikel aluseil, et võimaldada rahva ja üksik-isikute majanduslike ja kultuuriliste võimete maksimaal-set rakendamist. Kuid eesti riiklus kannatas samade lapsehaiguste all, mis olid läbi põdenud suured ja tuge-vad rahvad enne teda. Ja poliitiliste rühmituste üks-teise mahaarvustamine ja kildkonna momendikasutao-lemine ähvardas nii mõnigi kord süvendada pragusid Eesti riigi ühtluse tervikus.

Ent 1924. a. esimese talvekuupäeva verises udus kerkis uuesti võimsana riigiühtluse mõiste. Loodi koa-litsioon seinast seinä. Kodanike omakaitse kerkis varju-surmast otseku muinasjutuline tullilind tuhahunnikust. Ja 1924. a. jõuludel valitses tõeline jõulurahu eesti rahva liikmete südameis. Sest kommunistide mässukatse pingutusteta likvideerimine 1. detsembril oli tõestanud kategoorilise kindlusega, et eesti rahva elav, verd tuks-lev süda on täiesti terve.

* * *

Eesti Hüpoteegipanga juhatus kuulutab siin üldiseks teadmiseks selle panga laenuvõtjatele ja pantlehtede pidajatele, et 15. oktoobrist 1933. a. peale on seni antud pantlehe-laenudelt võetav võlakapitali protsent ja käibel olevate pantlehtede kupongide järele maksetav protsent seadusega 8⁰/₀ pealt kuuele protsendile aastas alandatud, nii et laenuvõtjad edaspidi maksavad E. Hüpoteegipangale võlaprotsenti, panga valitsemiskulusid ja võlakahanduse maksu 3³/₄ 0/0 poolaastas, kusjuures maksud tasutakse ette, nagu seda vastava ringkirjaga teatatakse, ja pantlehtede pidajad saavad kupongide järele 3⁰/₀ poolaastas senise 4⁰/₀ asemel, alates 1934. a. 16. aprilli kupongiga. — Laenusid antakse edaspidi 6⁰/₀-listes pantlehtedes linnade ja ka alevite kinnisvarade pantimisel.

Eesti Hüpoteegipanga Juhatus.

Ajalugu kirjutas 1933. Maailmamajanduse kriisi pigistav raudklamber rõhub raskesti. Kuid kommunismi mürgine hallitusseen ei muutu meile enam saatuslikuks, sest kümned tuhanded vabatahtlikku oma kaitse organisatsiooni — kaitseliitu — koondunud kodanikud kindlustavad meile riikliku julgeolu tunde. Julgeoluline aga tõstab kõigi kodanikekihtide töötahet.

Isegi kriisi pigistav raudklamber näib lõdvenevat — vähemalt ei paraliseeri ta rahva teotahet enam sel määral kui paar aastat tagasi. Sest kõigega harjutakse. Ja uued, ettesattuvad eluraskused, kõige negatiivse kõrval, kindlustavad siiski elujõulise rahva enese säilitamistungi, tõstes sellega kaasaskäivalt ka rahva nähtamatut vastupanujõudu kõigile raskustele.

Mööduv aasta omab mitmeti erilise tähtsuse. Põhiseaduse muutmise eelnõu poolt hääletamisel otsustas rahvas kujundada oma saatust uutel riigiõiguslikel alustel. Vastuvõetud eelnõu eeldab rahva riigikodanlikku küpsust uue riigijuhi — riigivanema — valimisel. Vastuvõetud eelnõu, kindlustades rahva kaasaraäkimise

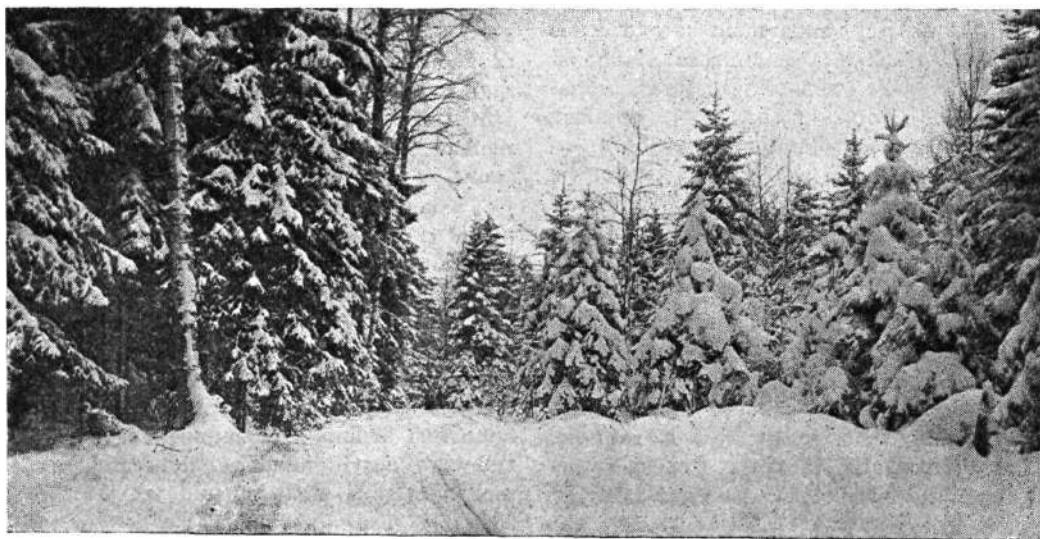
võimaluse suurenemist (uue esindaja — riigivanema — kaudu senise esindaja — riigikogu — kõrval) riigi saatuse juhtimisel, nõuab aga ka rahvalt suuremat riigikodanlikku vastutustunnet. Kõigi eelduste kohaselt peaks aga uus valitsemise ja täitva võimu teostamise kord suurendama stabiilsust meie riigielus.

Käesolev jõulukuu tõendas aga veel kord eksimatu selgusega, et meie rahvaesindus on võimeline leidma ühist keelt, kui aga osutub vajaliseks astuda välja eesti rahva saatuse kindlustamise eest.

* * *

Loodus tukub talvetardumuses. Tähesilmad kiirgavad. Lume valendav vaip katab maad. Kuuskedel süttivad tuled. Küünalde heledus virvendab laste silmades, tuues õnne ja kilgendavat elurõõmu tubade vaikusse. Küünalde heledus virvendab aga ka vanemate südameis, tuues rahu, unustust ja elujulgust.

J. V—t.

Eestimaa, su mehemeel...

See ei ole tõesti surnud veel, kuigi vast suur osa selle laulu lauljaist endas mõtlevad: noh, ega's see-pärast mul ei tarvitse oma nahka turule viia, kui hädaoht tuleb; küllap teised lähevad jne. Meil on, tänu taevale, aga ka küllalt mehepoegi, kes tõsise hardumuse ja andumusega laulavad neid sõnu, seesmine pilk suunatud vaenuväljale. Need on tõelised *morituri*, surmaminejad, kes on valmis Eestimaa eest andma ka oma kalleima vara — elu, kui seda on vaja.

Kui sa, lugeja, ei tea, kellele mõtlen ma siin, siis luba mulle eeskätt osutada meie kaitsejõududele, vabadussõja veteraanidega eesotsas. Neil meestel on tsiteeritud laulusõnade sügav ja kurbtõsine mõte selge. Need sõnad on neile tingimusteta seesmiseks käsuks ja kohustuseks. Ja meie, kes me kaitsevääst seisame eemal, selle elava müüri taga ajame oma igapäevaseid asjakesi rahulikult ja maitseme elumõnusus, kas me oleme selle, meie oma vendadest koosneva kaitsevalli tähtsust hinnanud vääriliselt? — Mul on raske tunnistada, et meie laiemad rahvahulgad ei ole seni võtnud küllalt tõsiselt riigikaitse küsimust ja meie valvelolevate poegade julgeolekut.

Paljas mehemeel üksi ei suuda meid kaitsta. See mehemeel vajab oma ülesande teostamiseks ajakohast tehnilist j. m. varustust, et vaenuväljal esineda võimsalt. Kust peame selle võtma, kui me oleme sunnitud iga aasta oma riigi elarves teatud summasid vähendada ja jälle vähendada? Palja käega või puuduliku varustusega saadame oma paremad pojad ja vennad otse surma suhu. Ja see surm... kuulatage ometigi, kel on kõrvad, kuidas ta läänes ja idas teritab oma vikatit.

Meie rand oa kaitseta. Paar vananenud miiniristlejat oli kallis lõbu väikesele vaesele riigile ja heaks märklauaks vaenlase kahureile. Oma kerge varustusega ei pakkunud need väikesed üksused ilma lahinglaevastikuta peagu mingit tõsisemat kaitset rannale. Nende olemasolul oli moraalne tähtsus. Õnneks saime neist viimsel silmapilgul võrdlemisi soodsasti lahti ja

hakkasime teostama seni kalevi all seisnud rannakaitsekava. Tõuke andis siin asja kiirustamiseks eraalgatus, kodanike hulgas tekkinud arusaamine seisukorra tõsidusest. Tallinnas haarati tekkinud mõttest kiiresti kinni ja asi hakkas liikuma. Aitame endid ise! Toetame vabatahtlike annetustega allveelaevade ja kiirmootorpaatide soetamist! — Nüüd on möödunud seitse kuud mõtte liikumapanemisest. Ja tagajärjed? Annetusi on tulnud kokku, kuid kuipalju ja kellelt? Peamiselt kaitsevää osade koorekihilt. See annetab oma piskust palgast, jätab aasta-pidustused ja muud publikuga kontakti loomiseks tarvilised esinemised ära ja ohverdab summakesed rannakaitseks. Me imetleme teid, *morituri*, õilsa eeskujuga andmisel! Teil oleks neid summakesi nii väga vaja oma väeosade tehnilise varustuse täiendamiseks, kuid teie ohverdate nad siiski näiliselt hädavajalisemaks ülesandeks. — Kas me jõuame teile järele?

Kallid kaaskodanikud eraelus! Tehkem ka meie oma kukrud üldise asja jaoks rohkem lahti kui seni. Meil on pühad ja pidustused ukse ees. Anname oma armsaile sel puhul vähemahinnalisi kingitusi, nad lepivad sellega, ja tarvitame endi peale ka vähem kui seda oleme kavatsenud, ja viime eelarve ülejäägi isamaa altarile, maksame ta Eesti Panka allveelaevastiku sihtkapitali arvele nr. 3133. Toimime nii seni, kui meil on raha koos mitte kahe, vaid kaheksa allveelaeva jaoks. — Ja ärilised asutused ja ettevõtted! Teil lõpeb pea äriaasta; määrake oma ülejääkidest iga aasta summasid riigikaitseks, teadmisel, et teil on võimalik tegutseda ainult hästi varustatud kaitsevalli taga. Ja ärge pange oma üksi, südameid ja kukruid lukku, kui vabatahtliku kaitsemaleva, kaitseliidu, tegelased koputavad neile. Tuletagem meeles 1918. aasta rahutuid jõulupühi. Ega me sellaseid taha teist korda elada üle?! Täitkem vaba mehena vabatahtlikult oma moraalseid kohustusi kodumaa ja sugurahva vastu ja laulgem siis tulevail koosviibimisel rahuldustundega „Eestimaa, su mehemeel pole mitte surnud veel“.

A. Kg.

POOLA KÜTTIDE LIIDU 25-ES AASTAPÄEV

Suurim ja teenelisim organisatsioon Poolas riikliku kasvatuse ja sõjaväelise ettevalmistuse alal — Kütide Liit — pühitseb käesoleval aastal oma 25-at tegutsemisaastapäeva.

25 aastat tagasi lugupeetavaim nüüdisaja Poola rahvuskangelane marssal Josef Pilsudski, kes juba tol ajal teritas sõjariistu Poola tulevase vabadusvõitluse jaoks, organiseeris n. n. Aktiivse Võitluse Ühingu, missugusest mõningate aastate järele kujunes Kütide Liit. Liidu sihiks oli ette valmistada Poola noorsugu relvastatud võitluseks Poola vabaduse eest, kujundades selle esimesi organiseeritud ridu.

Pärast kordaläinud Pilsudski plaanide realiseerumist ühenduses Poola armee tegeliku osavõtuga maailmasõjast Poola Leegionide nime all, missugused hiljem rüütellike jõupingutuste järele saavutasid Poolale tagasi ta rippumatuse, Kütide Liit, saanud maailmasõja puhkemisel nimetuse Poola Leegionid, formeerus sõja lõppemisel jällegi endisenimeliseks Kütide Liiduks, milline taotleb sihte kasvatada nüüd juba vabale Poolale distsiplineeritud, kasulikke, tervelt mõtlejaid riigikodanikke.

Grandioossed Poola Kütide Liidu ja Aktiivse Võitluse Ühingu 25. aastapäeva pidustused, missugused toimuvad terve käesoleva aasta jooksul nii suurtes linnades, nagu Krakov, Lvov, Poznan ja Ljublin, kui ka

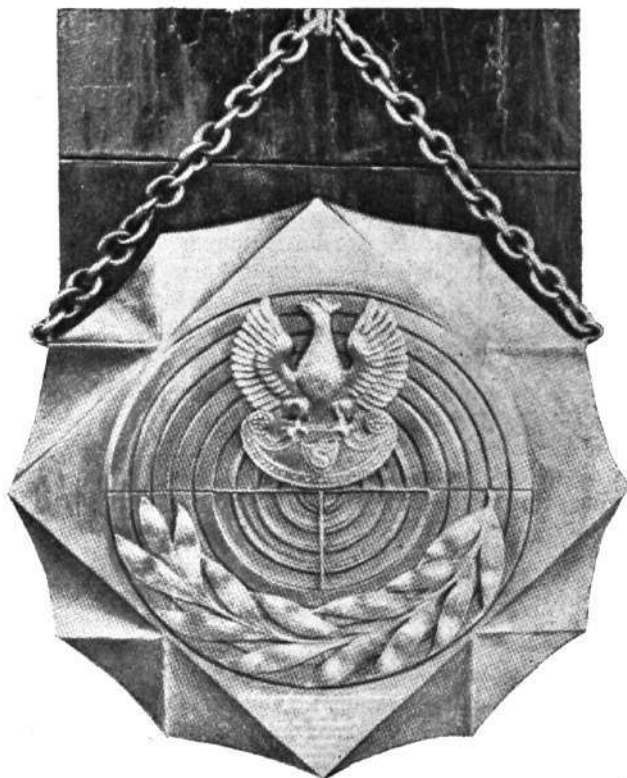
vähemates linnades ja maakondades, osutuvad häiks ülevaateiks poola kütide organisatsioonilistest saavutustest ning suurepäraseiks tõendusiks selle töö suurest tähtsusest Poola noore riigi tulevaseks heakäiguks.

Kuivõrd elav osavõtt on neist pidustusist, näeme sellest, et Lvovi Kütide Liidu aastapäevale kogunes 10 polku kütte ainult Väike-Poolast, kusjuures kogunenud kütide arvu võis märkida 15.000-ga. Niisama palju kütte võttis osa ka Poznani ringkonna pidustusist Poznanis ning pealeselle 10.000 kütiti pidustusist Ljublinis, Stanislavovis, Vilnos ja 7000 Grodnos.

Nende pidustuste reaalsete mälestustena säilivad: Varsavis ehitatud suur kinnine rahva lasketiir, nimetatud Poola rahvuskangelase marssal Josef Pilsudski nimega. Kapital selle ehituseks korjati n. n. „Kütide Töö Üld-Poola Konkursi“ teel, mis seisis selles, et iga kütt määras ehitusfondi ühe oma päevapalga. (Suurepärane eeskuju!) Edasi — ehitatavad kütide kodud, klubid, staadionid, teed, sillad ja tähtsaimate teede ääre istutatud ilupuud, puuviljapuud jne. jne.

Teistes linnades, nagu Torun, Łódź, Brześć jne., toimuvad Kütide Liidu ja Aktiivse Võitluse Ühingu aastapäeva pidustused veel praegu.

Juubeli puhul vennasorganisatsioonile ja ta tublidele juhtidele soe käepigistus ja südamlikum õnnitlus jõuludeks ja uueks aastaks meie kaitseliidu perelt!

Poola Kütide Liidu peakomandandi kolonel W. RUSINI auhinnad III korrespondent-laskevõistlustele Poola Kütide Liidu ja Eesti kaitseliidu vahel vint- ja väikekalibribrilistest püssidest. Mõlemad auhinnad võitis käesoleval aastal pealik E. RULL Järva malevast.

SOOME ISESEISVUSVÕITLUS

(Algus „K. K.“ nr. 17.)

MIKS SOOMLANE VIHKAB VENET?

Hääletamisel läksid hääled senatis pooleks ja ülekaalu andis senati abijuhataja Tudeeri hääl, kes oli selle poolt, et manifest tuleb välja kuulutada. Nagu pärast-poole selgus, oli kindralkuberner Bobrikov Tudeeri mõjutamiseks tähendatud suunas tarvitanud igasuguseid abinõusid, ähvardusi jne. Manifesti „pehmendamise“ pärast tema väljakuulutamist ei tulnud muidugi midagi välja. Küll sõitsid otsekohe juba avaldamispäeval kaks Soome senati liiget Peterburgi seks samme astuma, kuid neid ei võetud seal üldse vastu.

Kibe pettumus veebruarikuu manifesti väljakuulutamise pärast tekitas kogu järgnevaiks aastaiks Soome ühiskonna arusaamistes sügava ja lepitamatu lõhe. Väljakuulutamise poolt hääletajate motiiviks oli see, et soomlasil tuleb järeleandlikkusega püüda aega võita, kuni „halvad ajad“ on möödas. Teiste arusaamine oli aga otse vastupidine: Soome rahvas ja iga üksik rahvaliige peavad vastu seisma seadusevastasele sammule ja peavad sellele vastuseismisele kindlaks jääma isegi isiklike ohvreid kandes ja kannatades kättemaksu; ainult sel viisil võiks ehk veel päästa Soome autonoomiat.

Just see viimane, n.-n. passiivse vastupanu seisukoht, leidis ajajooksul järjest suuremat ja laialisemat arusaamist Soome rahva kõigis ringkondades ja kihtides.

Rahva suursaatkond Peterburgi.

Esialgses jahmatuses veebruarikuu manifesti ilmumise pärast ei jaksanud Soome rahva laialised hulgad aga äkitselt taibata, milles on lugu. Ei suudetud uskuda, et riigi valitseja, kes on vandunud truudust ning annud töötusi Soome põhiseadusliku korra säilitamiseks, seda müüd tõesti nii jämedasti võiks hakata rikkuma. Arvati, et siin on pahatahtlikud sepitsejad ja nõuandjad valitseja lihtsalt viinud eksiteele, ja loodeti, et kui tõeline seisukord keisrile ära seletada, siis ta õigusliku korra uuesti seab jalule.

Mitmel pool peetud suuremail ja vähemal nõupidamistel tuldi otsusele, et Soome rahvas peab saatma kõige kiiremas korras keisri juure saatkonna seletuskirjaga või aadressiga, millele kogutaks niipalju allkirju kui võimalik. Suurel kodanike koosolekul Helsingis, millest võtsid osa esindajad üle kogu maa, otsustatigi niisuguse aadressi pealinna toimetamine jaatavalt ja tulikiiresti läksid sellele üllõpilased ning teised käskjalad mööda maad allkirju koguma. Kui tugevasti veebruarikuu manifesti ülekohus oli lõiganud rahva südamesse, näitab see, et paari nädalaga oli koos juba 523.000 allkirja, millest köideti 26 paksu köidet. Juba 13. märtsil kogunesid rahva poolt suursaatkonda valitud esindajad, kokku umbes 500 isikut, rõhuvas enamuses talupoegi, Helsingisse, kus peeti paar koosolekut ja asuti siis 15. märtsi

õhtul erarongiga teele Peterburgi — aadressi keisrile ära viima.

Kindralkuberner Bobrikov, kui uskumatu see ka ei ole, sai kogu suursaatkonna kavatsusest ja tema aadressist kuulda alles saatkonna ärasõidu õhtul, millal talle ühe vana seaduse alusel sellest ametlikult teatati. Nagu võis arvata, astus ta otsekohe samme saatkonna takistamiseks, kuid oli juba hilja: saatkond pääsis järgmise päeva hommikuks Peterburgi.

Seal astus saatkonna väikearvuline edustus, 2 meest igast kubermangust, otsekohe ühendusse Soome ministerriiigisekretäri kindral Procopéga, et saada luba saatkonna keisri jutule pääsmiseks. Procopé arvaski alul, et selleks luba ei keelda, kuid seda suurem oli järgmisel päeval pettumus, kui ministerriiigisekretäri suu läbi saadi kuulda keisri järgmine külm vastus saatkonnale:

Keisri vastus.

„Teatage neile 500 mehele, et ma arusaadavalt neid ei võta jutule, kuigi ma ei ole neile pahane. Mingu nad oma kodudesse tagasi ja saatku oma palved kubernerile, kes peavad saatma need kindralkubernerile ja see siis saadab nad edasi Teile (s. o. ministerriiigisekretärile), kes esitate nad minule, kui nad üldse väärivad tähelepanu. Seletage siiasaabunud saatkonnale veebruarikuu manifesti tähendust ja siis pöörduge see rahulikult koju tagasi.“

Arusaadavalt oli kirjeldamatu see pettumus, mida niisugune vastus äratas kõigis saatkonna liikmeis. Enamik saatkonna liikmeid-talupoegi oli teele asunud selles patriarhaalses lootuses ja kindlas usus, et niisugune rahva otsene pöördumine oma valitseja poole ei või jääda tagajärjetuks ja et sellele tingimata peab järgnema veebruarikuu manifesti kergendamine mõnesugusel määral. Ei osatud Soomes sel ajal veel uskuda, et Soome autonoomia hävitamiskavatsus ja Soome kokkukulatamine keisririigiga juba ette üksikasjades oli valmis plaanitsetud ja et Bobrikovil juba ametisse astudes oli kaasas nii kindel ja sirgejooneline kava, mille teostamiseks ta Soome oli saadetudki. Nüüd siis pidi selguma, et sellest kavast ei olnud kõrvalekaldumist isegi mitte rahva kõige võimsama mureavalduse survele.

Saatkonnale loeti see vastus ette ministerriiigisekretäri suures vastuvõturuumis ja ühtlasi teatas kindral Procopé kohe, et vastuse kohta ei ole lubatud läbirääkimisi pidada. Siiski sai juhtumi puhul sõna üks saatkonna liikmeist, Viiburi esindaja konsul Wolff, kes vastas ministerriiigisekretärile liigutatavate, südamesse tungivate sõnadega nõnda:

Soome rahva vastus keisrile.

„See on siis nüüd see troost, mida võime koju kaasa viia oma suurimas mures ootavaile kodumaalastele. See

siis see vastus, mis armulisel valitsejal on anda meie alandlikule palvele — saada võimalus läheneda tema kõrgele isikule ja avaldada temale meie kurbust ning muret. Temale, keda peale jumala peame oma vägevaimaks toeks ja kaitsjaks. Täites Tema Majesteedi käsku pöördume rahulikult koju, kuid me läheme koju tagasi teissugustena kui tulime. Me tulime kindlas lootuses, kuid läheme tagasi pettunult. Meid on siin ainult käputäis mehi kõnelemas Teie Kõrgusele nende sadade tuhandete nimel, kes kõigist kodumaa osadest meid siia saatnud. Teie Kõrgus! Samal ajal kui kindlasti loodate, et Teie meie kõige alandlikuma aadressi toimetate pürale, palume Teid Tema Majesteedile ette kanda järgmist, mida oleksime pidanud oma kalliks kohuseks ise vabasti välja öelda, kui Tema Majesteet armulikult oleks heaks arvanud meid kuulda, kindlas teadmises, et seistes keisri ees meie seisame ka Vägevaima Jumala ees, kelle poole samal silmapilgul kergib tuhandeid palveid meie ettevõtte kordaminekuks kõigist meie maa kodudest, keda teame meid hukka mõistvat, kui rikume nende poolt meile usaldatud ülesannet. Teie Kõrgus! Palume Teid, toetudes Tema Majesteedi enese meile kallitele avaldustele selle kohta, kuidas Soome rahvas truult on teeninud oma valitsejaid ja seega õigeks tunnistanud nende usalduse tema vastu, ning mitmel korral avaldatud samasisulistele kinnitustele, mis oleme saanud tema kõrgelt isalt ning tema sügavasti tagaleinatavalt vanaisalt, palume neile toetudes Teid Temalt küsida, kas tahab Ta enesele võtta vastutust Vägevaima Jumala ja ajaloo kohtu ees kogu rahva kõlbelise languse pärast. Öelge Temale, et oleme harjunud kandma karmi saatust. Hall on lugematud korrad kõrvetanud meie kehvad põllud ja maamees on näinud, kuidas kogu aasta töövili hävib üheainsa ööga, kuid me oleme alandlikult kannud need koormad, toetudes üksteisele ja lootes tulevikule, sest need katsumised on alati osa meist jätunud puutumata. Aga seesugust hallaööd, nagu 15. veebruar, ei ole Soome rahvas veel iialgi näinud. Üheainsa sulekriipsutusega hävitati siis, mis oli meie kõige kallim ja mida lootsime vähendamatu maha jätta oma lastele. See hoop on tabanud meid kõiki. Kõrgemat ja alamat, rikast ja kehvast, kõiki tabab see katsumine ühtviisi. Meie ei suuda näha selle hävituse tagajärgi, sest mõte kohkub tagasi sellest tingitud tulevikku vaatamast. Meie lastest, kellele oleme tahtnud päranduseks anda kõlbelise ideaali, mis oleks parem kui meie oma, tulevad nüüd ehk teeskijate hulgas, kelle südameis on äraandmine, kui nad näevad meie riikliku olemasolu aluste kõigutamist. Soome rahva kuulus ausus ja truudus muutub vististi muinasjutuks. Lubatagu mulle, kuna mulle on langenud ülesanne tõlgitseda meie kõigi tundeid, jutustada siin lihtne looke, mis kujutab ühtainsat kohusetäitmist tuhandete ausate kohusetäitmiste hulgas, sest et see iseloomustab meie rahvast ja tema viisi asjadele vaatamiseks. Kõnelgu see oma keelt. Krimmi sõja ajal oli ühes Põhjamaa linnas laevapere-meis. Sadamas, mida inglise ristleja piiras, oli neli tema laeva. Piirav admiral oli laevaomanikule saatnud sõna, et kui ühe laeva purjed, mis talle meeldivad, saadetakse temale, siis jäetakse kõik tema laevad, laod ja

magasiinid puutumata. Lühike vastus aga: „Mina ei pea vaenlasega läbirääkimisi.“ Ja tagajärg: kõik hävitati. Ta ei nõudnud kunagi ega saanudki mingit austusavaldust oma teo eest. Teadmine täidetud kohustusest isamaa, valitseja ja riigi vastu tundus talle küllaldase tasuna. Öelge Tema Majesteedile, et seal on üle kahe miljoni ustava alama Soomes, kes mõistavad oma kohust täita. Aga ärge salatagu Tema Majesteedi eest, et me oleme teadlikud ka oma õigustes. See mees, kelle mehise eesinimisest ma praegu jutustasin, oli separatist selles tähenduses, nagu sellele sõnale antakse praegu, sest ta oli esimene, kes näitas mulle raamatukest, mis kannab pealkirja: Soome suurvärsiiriigi põhiseadused, esimene, kes minu noorele hingele seletas nende tähtsust. Mäletan veel nüüdki, kuidas ta liigutatud häälel ja vesiste silmadega kõneles 1863. a. unustamatuist päevist, millal vürsti ja rahva südamed kohtasid üksteist kõige kaunimas kooskõlas. Küsige Tema Majesteedilt, kas ta on küllalt rikas selleks, et niisuguse rahva armastust enesest ära heita. Teie Kõrgus on meile teatanud, et Tema Majesteet oma armulise manifesti suhtes on jätnud endale õiguse isiklikult iga kord otsustada, millised küsimused peetakse üleriikliku seadusandluse ja millised Soome sisemise seadusandluse alla kuuluvaks. Vastame sellele, et Tema Majesteedi elu nagu meiegi oma on Kõrgeima käes. Miljonite armastus ei suutnud kaitsta Aleksander II kallist elu käputäie kurjategijate ja nende vastu, kes teda jätsid nende kätte.

Meie vastu on osa Vene ajakirjandust viimaseil aastail esinenud kõige jämedamate haavamistega. Meilt on neis ära riisitud kõik, mis eraldab ausat kodanikku röövlist. Ei head nime, ei usaldust, ei au, midagi pole meile järele jäetud. Need süüdistused, kui peadpöörivad nad ka ei ole, on jätnud meid külmaks, sest teisest küljest on meil selle õilsa Vene rahva keskel olnud sõpru, kelle hinnang küllaldaselt on tasunud sopalehtede sõimu, ja esmajoones teadsime eneste pärralt olevat kõrgete valitsejate usalduse.

Me palume Teie Kõrgust Tema Majesteedile kinnitada, et meie iialgi ei haara seadusevastaste abinõude järele. Seepärast on kohusetundlikul rahval nii haavav igal sammul näha sandarmeid. Need ei suuda rahvast rahulikuna pidada. Seda teeb ainult pärandatud seadusepühaduse austamine. Me ei ole mässajad, kuid meie ei oleks väärt oma vabu asutusi, kui me avalikult ja kartuseteta, alandlikult kuid kohkumata ei tohiks protesteerida meie põhiseaduse igasuguse rikkumise vastu, selle põhiseaduse, mida viis keisrit oma vandega on kinnitanud ja mis on edasi arenenud nende targa valitsuskepi alusena. Kogu Soome rahvas peab 15. veebruari manifesti niisuguseks rikkumiseks. Seda võivad linnades ja maal praegu ümberliikuvad sandarmid meeeldi kuulda; keegi meist ei salga selles suhtes oma mõtteid. Palume Teie Kõrgust Tema Majesteedile öelda, et oleme usaldanud Temale läheneda selleks, et paluda Teda armulikult tühistada see manifest ja teha lõpp sandarmite valvele.

Kuna teame, et Tema Majesteedi nähtavale tuleb ka aadresse, mis käivad teises sihis kui meie poolt esitatud, palume Teie kõrgust Tema Majesteedile nimetada

nende õige väärtus. Palume Teid Tema Majesteedile öelda, et kord oli Juudas, kes 30 hõbeseekli eest ära andis oma Lunastaja. Kahjuks on meilgi suudetud esile urgitseda isikuid, kes valmis on odava kulla eest oma isamaad ära müüma.

Teie Kõrgus! Palume Teid esitada need meie tunded meie armulisele Keisrile. Jumal kaitsku Tema Keisrit Majesteeti, Jumal kaitsku Tema Majesteeti Keisrinnat."

Kuid ei aidanud ka need liigutavad meeleheitesõnad. Aadressi kõigest hoolimata keisrile esitamiseks vastu ei võetud ja saatkonnal ei jäänud nii siis muud kui asuda tühjalt koduteele. Oli küll kavatsus viimne koosviibimise päev mööda saata jumalateenitusega Peterburgi Soome kirikus, kuid isegi selleks ei antud luba. Ja nii telliti siis kiiresti erarong ning asuti koduteele.

Pärast suursaatkonna kojujõudmist.

Raske lumetormi tõttu, mis ummistas raudteed, jõudis saatkond Helsingisse tagasi alles 18. märtsi õhtul. Kodanike poolt oli talle seal Seurahoone saalis korraldatud õhtusöök. Meeleolu oli seal loomulikult väga masendav ja raske, kuid peetud kõnedest hoovas siiski Soome rahva kindel elutahe ja enese rahvuse allahoiu tahe isegi selle suurima surve all, mis nüüd aimati tulemas olevat. Peterburgist tagasitoodud aadress viidi säilitamiseks Soome riigiarhiivi.

Samal põhjusel nagu Soome kodanike suuraadress jooksid tühja ka need teised aadressiesitamisid, millisele asuti mitmete Euroopa kultuurriikide rohkearvuliste suurmeeste poolt. Euroopa kavatsused koonduisid lõppeks n.-n. kultuuraadressi Peterburgi toimetamise ümber, kus seda kavatseti esitada keisrile. Selle kuuemehelise saatkonna esimeheks, kes juunikuus 1899 aadressi pidi Peterburgi viima, oli Hollandi professor W. van der Vlugt, liikmeiks aga: Prantsusmaalt senaator Trarieux, Rootsist parun Norden-skiöld, Itaaliast prof. E. Brusa, Norrast prof. Brögger ja Daanist dr. Norman-Hansen. Tsaar ei võtnud aga sedagi saatkonda vastu, ja kaunis kõites aadressi säilitati selle järele Haagi kuninglikus raamatukogus, kuni ta suvel 1921. a. toimetati vabanenud Soome vabariigi presidendi kätte.

Sama vähe tähelepanu leidis keisri poolt ka Soome 1899. a. kevadiste maapäevade põhjalik, tösisesõnaline ettekanne Soome riigiõiguslikust seisukorrast, kus punkt-punktilt selgitati veebruarikuu manifesti õigusetust ja nõuti, et Soome seadustesse soovitatavate muudatuste läbiviimiseks peab valitsus põhiseaduse järgi pöörduma seisustekogude (maapäevade) poole. Kuid just sedasama põhiseadust Vene bürokraatia ju oligi otsustanud purustada.

Bobrikovi järgnevad sammud.

Kõigi nende Soome õiguste kaitsemiskatsete järsu tagasilükkamise järele polnud õieti kellelgi enam kahtlust selles, mis oli tulemas. Ka sündmused ise ei lasknud end kaua oodata. Minister-riigisekretäriks nimetati juba sama 1899. a. augustikuus Soome seaduste

vastaseit puhtvenelane V. v. Plehve. 1900. aasta algusest hakati Soome riigi rahadega välja andma soomevaenulist venekeelset lehte „Finlandskaja Gasetä“. Maale organiseeriti igale poole ulatuv vene nuuskurite organisatsioon. Juunikuus 1900 seati koosolekute- ja ühinemisevabadus Soomes kindralkuberneri täielise meelevaldalla. Samal ajal anti kõigile Vene kodanikele Soome seaduste vastaseit vabad käitiseõigused Soomes. 1900. aasta manifestiga seati Vene keel valitsuse keskasutustes ametlikuks keeleks ja määrati, et 1905. aastast alates vene keel tuleb ametliku keelena tarvitusele võtta ka kubermanguvalitsustes, milleks kohuseks tehti otsukohe asuda vene keelt oskavate ametnike ettevalmistamisele. Soome sõjavägi saadeti samal 1900. aastal laiali ja anti 1901. a. välja korraldus, mille järgi soomlased pidid oma väeteenistusaja saatma mööda üldises Vene sõjaväes. See kõik pani Soome rahva kõige tõsisemalt käärima. Tekkis mitmesuguseid salaliikumisi põranda all, massilisi nekruti võtmisest kõrvalehoidumisi jne., millele Bobrikovi poolt järgnes vastus massilise ametnike vallandamise, venelasist ametnike Soome riigiasutustesse toomise jne. näol. Seadusemäärus, mille järgi ametnikke ei võidud vallandada ilma eeluurimiseta ja kohtuotsuseta, tühistati 1902. aastal. Varsti pärast seda hakati vallandama isegi kohtute liikmeid. Raudteed seati rippuvusse Vene võimudest. Koolide õppekavad koormati suure hulga vene keele õppetundidega ja ülikooli asutati uusi professuure Vene keele ja ajaloo jaoks.

Kõik need survesammud, astutud tihedasti üksteise kannul, äratasid Soome rahvas kustumatu viha Vene vastu, mis on püsinud kuni tänapäevani. Kogu Soomes tekkis kardetav käärimine oma mitmesuguste meeleavalduslike vastupanunähtustega, salaorganisatsioonidega jne. jne. Kuna „põranda all“ hakati levitama suurel arvul igasugust valitsusevastast kirjandust, nõutas Bobrikov 1903. a. nende vastu võitlemiseks endale diktaatori-volitused, milliste põhjal ta võis maalt välja saata ilma põhjust nimetamata iga isiku, kes tundus talle vastumeelsena või kahtlasena. See väljasaatmise ajajärk kujundab musteima lehekülje Bobrikovi valitsemisloos: suurest hulgast Soome kodudest riisuti toitja ja saadeti piiri taha, — alul lubati väljasaadetuid asuda vähemasti veel Lääne-Euroopassegi, kuid hiljem ei lubatud ka seda, vaid kõik väijasaadetud toimetati Sise-Venemaa kubermangudesse, Siberisse jne. Seesuguseid väljasaatmisi ja tagakiusamisi toimiti vahetpidamata ja suure intensiivsusega kogu aasta, mille tagajärjel venestamisjuhtidel (Plehvel, Kuropatkinil j. t.) tekkis arvamine, et Bobrikov oma kava Soomes viimse viie aasta jooksul juba on teostanud ja et teda võib juba saata mõnesse teise Venemaa ossa samasuguste ülesannete täitmisele. Kavatsusel oli saata ta nimelt Poolasse.

Kuid sellest kavatsusest tõmbas kriipsu läbi 1904. a., millel ühe soomlase — Eugen Schaumani — katkenud kannatus, kes meeleheitlikus vihas kustutas Soome rõhuja eluküünla, lahkudes samas, Soome senati trepikojas, ka ise elavate kirjast. Ta oli toonud kalleima ohvri Soome maale ja rahvale: iseenda elu hinnaga päästes ta halastamatu satraabi küüsisist... A. T.-n.

Kaitseliidu propagandavõrk aktiivsele tööle

Tähelepanekuid ja arutlusi propaganda- pealikute üleriiklikul nõupidamisel

26. novembriks olid kaitseliidu peastaabi poolt Tallinna kokku kutsutud kõigi malevate propagandapealikud, et ühiselt läbi arutada malevate ellu puutuvaid küsimusi. Selgitustööst, selle tarvidusest ja võimalustest refereerisid pealikud A. Treufeldt, K. Pakk ja O. Reintalu. Pealeselle võeti läbi kaitseliidu ajaloolise ülevaatega, kaitseliidu 10 a. juubeliga ja kaitseliidupäevaga ning eeloleva töökavaga seoses olevad küsimused. Propagandapealikute koosolek sel kuul oli esmakordne ja pakkus osavõtjatele palju huvitavat propaganda suuna ja võtete alalt. Peastaabi poolt andis kolonel J. Maide, kes oli ka koosoleku juhatajaks, lubaduse niisuguseid nõupidamisi korraldada ka tulevikus, aastas vähemalt kord.

Kuna propagandapealikute koosolekul puudutati niivõrd palju üld- ja üksikküsimusi, et kõige selle edasiandmine on võimalik ainult pikemas ülevaates, mis vahest malevaile protokollil näol kättesaadav, siis tahaksin puudutada siinkohal ainult mõningaid küsimusi, mis propaganda korraldust kui niisugust haaravad üldiselt.

Kaitseliit riikliku propaganda teenistuses.

Nii peastaabi esinduse kui ka pealikute sõnavõtust selgus, et seni on kaitseliit peagu ainuke organisatsioon, kes järjekindlalt arendab riiklikku propagandat selle sõna kõige laiemas mõttes.

Vabariigi valitsusel on mitmel korral olnud kavatsusi riiklikku propagandat juhtida valitsuse ja valitsusasutuste kaudu, kuid see ei ole leidnud soovitava määral teostamist. Selle tagajärjel on kodanike kasvamine positiivse kodaniku väljaarendamiseks leidnud aset peamiselt kaitseliidu kaudu. Kaitseliidu administratiiv- kui ka propagandaüksused on igal võimalikul juhtumil püüdnud oma ridades kui ka seltskonnas kodanikke võõrutada irisevast maailmasuhtumisest ja on püüdnud sisendada usku oma võimistesse, kus iga mees ja naine ise on see, kes peab korraldama asju nii, et need oleksid korraldatud hästi.

Töö on olnud seda raskem, et osa noorsoo kasvatajaid töötab otse vastupidiselt. Selle tagajärjel ei ole teatav osa noorsoost saanud rahvuslikku kasvatust, mille tulemused tulevad ilmsiks igal sammul. Eestlane temale omase vaimulaadi seisukohale on kui rahvuslik kodanik veel kujundamata.

Oldi arvamises, et seni, kui kaitseliidu kõrval ei ole oma kohuseks pidanud ega tööle rakendunud teisi töötajaid rahvas terve vaimu kasvatamiseks, tuleb kaitseliidul jätkata tööd senisest veel suurema innuga.

Kõige selle juures paistis, et keskkoh, kust kõik niidid välja tuleksid ja kuhu nad jälle tagasi jookseksid, peaks vastavalt elustuma. Sest — kohtadel saadakse rakendada kodanikke ainult niipalju, kuipalju sinna ulatub rakendustehnikat, mida praegusel ajal ei saa alahinnata.

Veel enam selgus, et propaganda-aparaati ei ole tööle pandud nii, et see saaks anda maksimumi. Seda seepärast, et propagandategelasil on seni puudunud võimalus laiemaks liikumiseks. Isegi siseriigis ei ole nad omavahel saanud üksteise tööd õppida tundma, kõnelemata sidemete loomisest välismaadega, kus Eesti propaganda vastavais omakaitse võrkudes oleks tuntud. Isegi propaganda keskkorralduse juhtivad tegelased ei ole saanud hädavajaliselt liikuda, kõnelemata malevate propagandategelasist.

Paistab, et propagandavõrgu intensiivsele ja tagajärjerikkale tööle rakendamine oleneb sellest, missugune osatähtsus tulevikus antakse propaganda korraldusele. Seni on ta olnud peaaegselt üksikute isikute oma leidlikkuse viil. Seepärast on ka töö väga mitmeti mõistetav, hinnatav ja läbiviidav. Nii näiteks tuleb ette juhtumeid, kus propaganda-aparaat teab õige vähe sellest, mida teeb administratiivaparaat. See on kontakti puudus. Selle tagajärjel ei saa olla juttugi sellest, et propaganda-aparaat saaks aidata kaasa nende algatuste läbiviimisele, mis administratiivaparaadile on tarvilised. Tööd on palju takistanud ka kaitseliidu kodukorra puudumine. Selle tagajärjel ei ole töötajad tihti peale olnud teadlikud oma töö ja vahekordade piiridest. Nüüd ilmneb varsti kaitseliidu kodukord. Tegelikult peab näitama puudustele, mis seal olemas. Nende kaudu on võimalik kodukorda viimistella ja kohendada. Selles kodukorras on ka täpsemalt ära määratud maleva ja allüksuste propagandapealikute töö. Propagandapealik on maleva (malevkonna) seltskondliku elu ja kultuuriselgitustöö korraldaja; omariikluse, rahvuse, isamaalsuse, riigikaitse vajaduse ja kaitseliidu aadete levitaja ja süvendaja.

Kodukorra läbi on propagandavõrgule ta tegutsemisel loodud kindel alus ja koht kaitseliidus.

Propagandavõrgu lähim töö.

Ajast, millal kaitseliit loodi, on möödunud 15 aastat. Uuesti organiseeritud kaitseliidu asutamisest möödub tuleval aastal 10 aastat. Kuna kaitseliit loodi ja ta tegutsemine sündis eriliste korraldusteta ja ametlike pabereid ei tohitudki hoida, siis puuduvad kaitseliidu asutamise ja töö tagajärgi iseloomustavad and-

med. Kaitseliidule on tarvis oma ajalugu, sest see töö on omapärane ja huvitav. Tuleval aastal tahetakse korraldada ajaloolist osa ja seepärast on tarviline, et kohtadel üles otsitaks dokumendid ja isikud, kust saaks ajaloolist materjali. Materjali hankimine jääb propagandavõrgu südameasjaks. Kuna materjalide hankimist tahetakse teostada kiiresti, oleks tarviline, et nendega, kes tolleaegsest kaitseliidust võtsid osa, jutuajamiste korras kogutaks märkusi, kuna asjaomased ringkonnad vast ise mälestusi nii kiiresti edasi ei anaks. Saadud materjalide põhjal oleks võimalik asuda ajalooliste sündmuste valgustamisele.

Nagu ülal tähendatud, möödub tuleval aastal 10 aastat ajast, millal kaitseliit uuendatud kujul asus tööle. Selle töö mälestuseks korraldavad kohapealsed üksused juba vastavaid pidustusi oma seisukohtadelt välja minnes, milleks muidugi rahva laiemad hulgad tõmmatakse kaasa. Kuid üleriiklikus ulatuses viiakse läbi kaitseliidupäev 1935. aastal. Praegu ei ole kaitseliidupäeva kohta veel kindlaks määratud, kuid nagu selgus propagandapealike mõtteavaldusist, võiks see leida aset Tallinnas.

Teistest lähema tuleviku tööküsimustest oleks nimetada neid, mis on nähtud ette kaitseliidu töökavas, nagu: tuleval aastal Põhja-Eestis korraldatavad kaitseliidu manöövrid, suvilaagrid, suusanäitus, suusapäevad, 24. veebruari pühitsemine, seitskonna- ja riigitegelaste austamine nende tähtpäevadel jne.

Töökorraldus „välispool tähtaega“.

Kaitseliidu ülesannete hulka kuulub ka reservohvitseride ja allohvitseride tööle õhutamise, et nad püüaksid edasi jõuda teadmistes. Seda on tarvis esiteks selleks, et reserv-väelased oleksid järjest kontaktis uuema sõjateadusega, kuid teisest küljest aukraadis ja teadmistes edasipüüdmisega ja -jõudmisega aitaksid täiendada vanemate ohvitseride kaadrit.

Järgmisena nimetati kaitseliidu „meelelahutuslike orgaanide“ loomise küsimust, kuhu kuuluvad näiteks laulukoorid, muusikakoorid, näitetrupid j. t. Üldiselt ollakse arvamusel, et kaitseliidule need ühel või teisel kujul peaksid olema kättesaadavad, eriti seal, kus ei ole võimalusi neid mobiliseerida kaitseliidu ülesandeks. Vähemates keskustes, kus töötab ainult üks või paar laulu- ja muusikakoori ja näitetruppi, võiks kaitseliit anda nende hulka oma jõude ja selle tõttu nad võiksid kanda kaitseliidu esinemistel kaitseliidu nime, muul ajal aga selle organisatsiooni nime, kus nad on loodud. Paistab tõenäolisena, et niisugust moodust saab tarvitada vähemates keskustes, kuna suuremates nende järel seesugust tarvidust ei ole, seepärast et suuremates keskustes on võimalik ära kasutada mitmekesisemaid tegelasi ja tegelaste koondusi, kes kaitseliidu esinemisi teevad mitmekesisemaks ja huvitavamaks. Muidugi ei ole oma üksuste tarve ka nendes kohtades väike, kuna sel juhtumil kaitseliit oleks igakülgsest rippumatu teistest ja oma ettevõtteid saaks viia läbi puht oma jõul.

Kontakt välismaaga.

Kontakt välismaa vastavate kodukaitse organisatsioonidega leiab üldise tunnustuse. Eriti tuleb rõhu-

tada kontakti süvendamist lähimate naabritega ja Poolaga. Seni on kontakti loomine piirunud peaaegselt ametlike külaskäikudega ja ametlike läbikäimistega. Tarvidus on aga tihedama kontakti järele. Selleks võiksid olla sõprusliidud üksustega, kes — kas maa-alaliselt või muude sidemete kaudu — üksteisele võiksid tulla lähemale. Meie vastavad maa-alalised organisatsioonid võiksid sõprusliidu luua näiteks kas vastava Soome, Läti või Poola teatud maa-alalise üksusega, või jälle, näit. üliõpilaskonnad, Poola akadeemiliste kütide organisatsioonidega. Sõprusliidu eeskujuga võiks võtta kas või praegustest üliõpilaskorralduste sõprusliidudest. Nende liitude töö tagajärjed ei ole sugugi halvavad, vaid neid tuleb arvestada kui kindlaid sõprusliidumeid, mida niipea ei purustata.

Muidugi on veel palju, siin mitte nimetatud võimalusi propaganda-aparaadi töö piirides töötamiseks, kuid need paistsid välja teiste hulgast.

Praktilisest elust ja tööarendusest.

Referent O. Reintalu poolt esile tõstetud ja teiste poolt täiendatud hulga praktiliste võtete hulgast oleks nimetada vahet järgmisi näpunäiteid. Malevkondate töös — töö õhutamise võistlussüsteemis (teostatud Tartu üksikutes üksustes), kus iga malevlase ja üksuse osavõtt on kõigil alati silmade ees kas töökaardi, tabeli või avaliku tähelepanu juhtimise näol; meeskonna kokkukasvatamine sellega, et peetakse silmas isiklikke tähtpäevi ja nende omista-

TALKO

limonaadid ja kunstmine-
raalveed on kvaliteetkaup!

Tellige neid pühadeks!

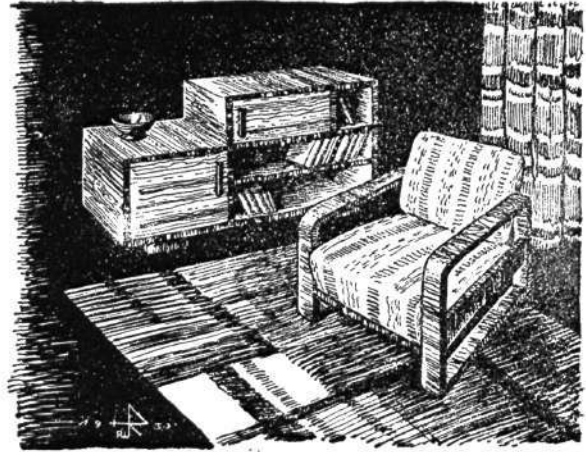
Telef. 438-72. S. Kloostri 18

Mööblinäitus ateljees

„Uudne Mööbel“.

Ateljee „Uudne Mööbel“ on suutnud endale võita tähelepanuvääriva koha meie mööblitööstuses oma kõrgeväärtusliku produktsiooniga. Ta on esinenud huvitavate väljapanekutega nii ateljee ruumes Viru tän. 16 kui möödunud „Rakü“ näitusel, samuti on peagu kõigis ajalehtedes ja ajakirjades avaldatud korduvalt kiitvaid arvustusi tema kohta.

Praegu on ateljee ruumes korraldatud järjekorraline mööblinäitus. Kuna kevadisel näitusel oli rõhku pandud odavamalt väljatootatud mööblile, on sellele vastandina praegusel rõhutatud enam viimisteldud ja kallimais tehnikais läbiviidud mööbel. On esitatud hästi valitud materjaale, nagu näiteks Madagaskari mustast puust huvitav söögituba, poleeritud tsebraanost peenelt läbimõeldud daami tuba jne. Et ateljee ainult originaalkavandite järele mööblit valmistab, on kõik väljapanekud palju loomulikumad oma lihtsuses ja elegantsis kui teistes tööstustes,

kus kasutatakse vaid iganenud saksa mööbli hinnakirju.

Hinnalt on ateljee „Uudne Mööbel“ asjad vaatamata töö kõrgele kvaliteedile siiski märksa odavamad kui teistes esmajärgulistes ärides.

Näitust võib julgesti kõigile soovitada, pealegi kuna selle külastamine on tasuta.

takse tähelepanu; traditsioonide loomine, mis üksusele jääks alatiselt sümboliseks.

Malevais on propaganda-aparaadil peale eelnimetatute veel, näiteks, järgmised ülesanded: korraldada sõjamuuseumi rändnäitusi, mälestusmärkidest lugupidamise õhutamise (näiteks — igal laup. õhtul puhutakse mälestusmärkide juures signaali); rahva- ja kaitseväge tegelaste haudade ja mälestusmärkide tegelik korrashoid, eriti noorpõlve abil; vabariigi aastapäeva eelõhtul pidulik loendus; jalutuskäikude korraldamine muusikaga; õppur-sõdurid peaksid jagama oma mälestusi praegusele õppivale perele; rivilaulu arendamine, kusjuures iga üksus peaks enda jaoks saama kohase marsilaulu; iga malevlane peaks tundma vabadussõja ajalugu; tuleb arendada kaitseliidu-sõbralikku propagandat kaitseväes; pidustuste kava olgu kvalifitseeritud, kuid püütagu rõhutada tendentsi; kõige lähema sideme arendamine kaitseliidu eriorganisatsioonidega — naiskodukaitse, noorkotkaste ja kodutütardega. Vastasel korral jäävad need omaette üksusteks ja neil ei ole nagu mingit ülesannet ega tarvet end tunda nii nagu kaitseliidu tervik seda peaks tundma. Et viimastes ei ole seda sirgjooneliselt aetud, tundubki, nagu töötaks naiskodukaitse omaette ja kaitseliit omaette.

Sama peatüki alla kuulub ka igivana küsimus —

„Kaitse Kodu!“ küsimus.

„Kaitse Kodu!“ on igal ajal olnud etteheiteid. Kuid niisama palju on tal sõpru. Nii korraldajad kui ka kohapealsed üksused on avaldanud oma arvamisi. Ikka on olnud niipalju arvamisi, kuipalju on olnud

arvamiste avaldajaid. Seepärast soovitasid propaganda-tegelased, et „Kaitse Kodu!“ käigu kindlalt oma rada, s. t. „Kaitse Kodu!“ väljaandjad ja toimetused jäägu selle juure, mis nad õigeks peavad ja selle häälekandja kaudu tahavad propageerida, ja viigu see järjekindlusega läbi. Vastasel korral tekiks soovid, mida üldse ei saa rahuldada lugeja seisukohast, ja ajakiri jõuaks niikaugele, et ta ei saa täita seda, mida ta peab õigeks ja tarviliseks.

*

Ülaltoodud read on lühike kokkuvõte sellest, mida avaldati või mida osaliselt võib järeltada propaganda-tegelaste esimeselt nõupidamiselt.

Nagu eeltoodust näha, haaras nõupidamine kõiki küsimusi. Seepärast on arusaadav, et nende juures ei saadud peatuda põhjalikumalt. Kuid iga ala tahab omaette läbitöötamist ja üksikasjadeni viimist. Selgesti paistis silma, kuidas propaganda-tegelased vajavad üksteiselt, eriti aga diskussioonist läbi käinud, praktilisi näpunäiteid rakenduseks. Selge on, et see viis, kuidas ühel pool suudetakse asju viia läbi, teisel ei ole kõlvuline, kuid ometi on tarvis, et tööviisidega saaks olla tuttav. Teine ei kordaks vahest neid samme, mis ühtedel ja samadel asjaoludel ja võimaluste juures on elluviimatud. Propaganda-aparaat on noor ja kaitseliidu juures ainulaadne. Seepärast ei ole seal kasutada neid kogemusi, mis on olemas administratiiv-aparaadil. Ometi on sel aparaadil täita töö, mida ei või veeretada administratiiv-aparaadile, kes nii-kui-nii väikeste tööjõududega töötades tööga on liig üle koorimatud.

A. Peel.

Järva maleva ratsapäevilt

(Sügisel, käesoleval aastal korraldas Järva maleva Järva-Jaani alevi külje all Kuksema mõisas üldise ratsapäeva kõigile maleva ratsaüksusile. Ratsapäev viidi läbi laupäeval ja pühapäeval, 21. ja 22. oktoobril. Ettevalmistustööd algasid kohapeal juba neljapäeval. Koostati ja arutati maastikul õppekavu, mõõdeti ja tähistati õppe- ja võistlusplatsi, korraldati hobuste talle ja seati korda meeskonna eluruume. Naiskodukaitse virgad käed seadsid „lahinguvalmis“ välikööke ja supikatlaid. Juba reede õhtul ilmus kohale kaugemaist nurka-

dest esimesi ratsamehi. Laupäeva hommikul oli näha igast kandist lähenevaid ratsanikke, küll üksikult, küll grupis.

Kell 11 hommikul oli meeskond rivistatud võistlusplatsile, kus maleva pealik pööris lühikese, kuid asjaliku kõnega meeskonna poole, mille järele asuti otsekohe õppuste läbiviimisele. Laupäeva õhtupoolikul olid õppused korraldatud nõnda, et nad ei väsitaks mitte liialt hobuseid, sest hobused olid ju teinud rännaku kodunt ratsapäevale Järva-Jaani. Pealegi olid kõik huvid koondatud ja jõutagavarad kogutud järgmise päeva ratsavõistlusiks.

Pühapäeva hommikul kella 8—12 oli meeskond jagatud järgmiselt: võistlejatele oli määratud võistlustreening võistlusplatsil. Ülejäänud meeskonnal — ratsaluureteenistus maastikul. Hommik oli külm ja udune, missugune ilm püsis terve päeva.

Pärast õppuste lõppu, kell 1/2 12, kogunesid kõik ratsaosad nii maastikul kui ka võistlusplatsilt Orgina mõisa, mis asetseb Järva-Jaani alevikust üks km põhja pool. Sealt liiguti kolonnis orkestriga eesotsas läbi Järva-Jaani aleviku Kuksema mõisa võistlusplatsile.

Kell üks päeval avati ratsavõistlused võistlusmeeskonna esinemisega. Esinemise ajal mängis orkester hümnid.

Ratsavõistlused peeti A ja B klassis. A klassis

olid sunnitud võistlema need kaitseliitlased või hobused, kes neil aladel olid varemalt omandanud 1. või 2. koha. Peale nende võistlesid A klassis soovijad. B klassis võistlesid algajad.

A klassis võistlesid ja tulid kohtadele järgmised kaitseliitlased: Takistusõit: 1. koht — Elmar Klemm, ületas 9 takistust kõrgusega kuni 1,10 sm 0 trahvipunktiga. 2. koht — Johannes Mikolai, 2 trahvipunkti. 3. koht — Julius Kraanfeldt — 4 trahvipunkti. Terarelva käsitamine: 1. koht — Elmar Klemm — 1 trahvipunkt. 2. koht — Edgar Truumann — 20 trahvipunkti. 3. koht — Artur Mükker — 35 trahvipunkti. Härdelvõidusõit: 1. koht — Johannes Mikolai, sõitis 1000 meetrit ja ületas 6 härdelit ajaga 1 min. 45,6 sek. 2. koht — Julius Kraanfeldt, ajaga 1 min. 48,6 sek. 3. koht — Elmar Klemm, ajaga 1 min. 49 sek. Galopivõidusõit: 1. koht — Jaan Pääsuke, sõitis 1000 meetrit ajaga 1 min. 41,5 sek. 2. koht — Julius Kraanfeldt, ajaga 1 min. 42 sek. 3. koht — Johannes Veinberg, ajaga 1 min. 53 sek.

B klassis võistlesid ja tulid kohtadele järgmised kaitseliitlased: Takistusõit: 1. koht — Osvald Inusaar, ületas 9 takistust kõrgusega kuni 90 sm 0 trahvipunktiga. 2. koht — Johannes Kööbas — 0 trahvipunktiga. 3. koht — Rudolf Kuulberg, 2 trahvipunktiga. Terarelva käsitamine: 1. koht — Johannes Torokoff, 21 trahvipunktiga. 2. koht — Raoul Zahn, 35 trahvipunktiga. 3. koht — Johannes Šmiidemann, 35 trahvipunktiga. Härdelvõidusõit — 1. koht — Karl Västriik, kattis 1000 meetrit ja ületas 4 härdelit ajaga 2 min. 2,5 sek. 2. koht — Edgar Truumann, ajaga 2 min. 20 sek. 3. koht — Artur Mükker, ajaga 2 min. 21 sek. Galopivõidusõit: 1. koht — Eduard Seks, kattes 1000 meetrit ajaga 1 min. 51 sek. 2. koht — Artur Mükker, ajaga 1 min. 51,5 sek. 3. koht — August Hiob, ajaga 1 min. 56,5 sek. Eskadronide vaheline teatesõit koosnes: 800 meetrit traavi, 1000 meetrit galoppi, 200 meetrit hobune käekõrval. Võitjaks tuli Paide eskadroni meeskond ajaga 8 min. 15 sek. 2. koht — Järva-Jaani eskadron, ajaga 8 min. 25 sek. 3. koht — Türi eskadron, 8 min. 45 sek.

Piik.

NÕUDKE

FEIWALI'i

SEEPE.

MÕND PAREMA PÜSSI JA LASKEMOONA SOETAMISEST

I. Relva ja laskemoona sobitamise vajadusest.

Alatisteks ja üldisteks kaebusteks kaitseliidu laskurite peres on, et puuduvad head relvad ja hea laskemoon. Lubatakse otse imet teha, kui saadakse priima relvad ja laskemoon.

On tõsiasi, et head relvad ja hea laskemoon võimaldavad palju täpsedamaid saavutusi kui senised (välja arvatud meie täpsuspüssid ja täpsuspadrunid), kuid see ei tähenda veel, et hea tahtmise juures ei suudeta saavutada paremaid tulemusi, eriti hariliku sõjaväepüssiga laskmisel.

Parimatele kavatsustele tõmbab kriipsu peate meie majanduslik seisukord. On kindel, et kõigile laskureile me ei suuda muretseda täpsusrelvi ja täpsuslaskemoona. Seda on tehtud küll ja tehakse veel vähesele arvule parimaile laskureile, kuid massi varustamine käiks juba üle jõu.

Kuid ühisel nõul ja jõul suudaksime küll üldist olukorda parandada sedavõrd, et senised kaebused kaoksid ja avaneks võimalus igal mehel välja panna oma parimat.

Ainult on tarvis õigest küljest ja erapooletult asuda asja kallale.

Lasketulemused olenevad kolmest põhitegurist: relvast, laskemoonast ja laskurist enesest. Esmajärgulise tähtsuse omab laskur. Ei ole meest hea püssi taga, ei saavutata häid tulemusi ka maailma parimat laskemoona kasutades.

Hinnates kaht teist põhitegurit nende tähtsuse seisukohalt võib ainult kinnitada tõsiasja, et:

keskpärane või isegi halb relv hea laskemoonaga laskmisel annab mitu korda paremaid tulemusi kui halb laskemoon hea relvaga laskmisel.

Tähendab, laskmisel omab laskemoon suurema tähtsuse kui relv. Seda väidet tõendavad sel alal toimetatud pikemaajalised ja mitmekülgased laskekatsed. Näiteks peastaabi poolt korraldatud katsed näitasid, et isegi kaitseliidu „303“-vintpüssiga lastes, kasutades „sobitatatud“ laskemoona, võib lamades asendist 10 lasuga saavutada isegi täpsuspüssi tulemusi.

Et üldist olukorda parandada, tuleb laskemoona ja harilike sõjaväepüsse sobitada ja parandada. Ei ole tarvis uskuda ainult täpsusrelvadesse ja täpsuspadruneisse, et ainult nendega võib saavutada maksimumi. Tegelikud katsed on tõendanud, et hariliku relvaga ja harilike padrunitega, kui neid otstarbekohaselt „kohendada“, võib saavutada täpsusrelvadele lähedasi tulemusi, nii et harilikele sõjaväepüssidele lubatud 5% lisasilmi võivad täpsusrelvadele saada väga hädaohlikuks.

Alljärgnevad read on mõeldudki selgitamiseks, kuidas seda „kohendamise“ tööd teha. Töö on sedavõrd lihtne, et seda saab kohtadel viia läbi võrdlemisi lihtsate abinõudega.

II. Hariliku sõjaväepüssi sobitamine.

Käesoleval juhul võtame vaatluse alla ainult harilike sõjaväe püsse, millistest kaitseliidus kasutamisel on: 1) Kaitseliidu „303“ vintpüss, 2) Vene kal. 7,62 vintpüss ja 3) Inglise „303“ vintpüss.

Et nende püsside tuleomadusi ja võimeid tõsta, on tarvis peamiselt kaht asja:

- 1) sihtimisvahendeid sobitada laskuri silmale ja
- 2) päästemehhanismi reguleerida.

On need mõlemad asjad hästi sobitatud laskuri iseäralduste kohaselt, on kindel, et tule tihedus tõuseb 10—20% võrra.

Normaalsed sihtimisvahendid on:

- 1) Inglise vintpüssil — dioptersihik ja sammaskirp.
- 2) Kaitseliidu „303“ püssil ja vene püssil — kolmnurkne sihikusälg ja kolmnurkne kirp.

kolmnurksed sihikusälgud

Poolümargused sihikusälgud

Nelinurkne sälg

Poolümargused sälgud nelinurkse sisselõigetega

Joon. nr. 1

Lahtised sihikusälgud

Dioptriavad ja sihikusälgud on tehtud võrdlemisi avarad puhtlahingulistel nõuetel, et suurendada sihtipanemise kiirust. On arvestatud ka lahingumeeleolu ja madalat laskeasjanduslikku väljaõpet: ärritatud laskur, eriti veel madala lasketasapinnaga, ei suuda lahingulokorras täpselt sihtida ja seepärast peavad tema püssi dioptriavad ja sihikusälgud olema hästi avarad, et ta saaks kirpu võrdlemisi kergesti dioptrisse või sihikusätku võtta. Sellega oleks tagatud kui mitte just märgi tabamine, siis vähemalt kuuli juhtimine märgi lähemasse ümbrusse.

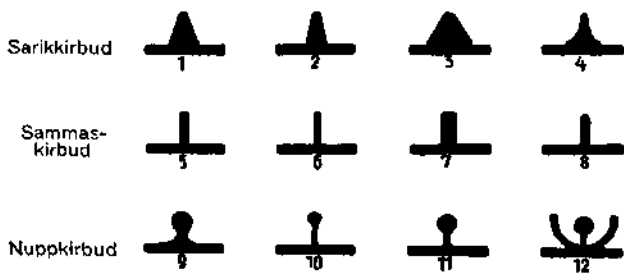
Meil Eestis on aga laskeasjandusliku väljaõppe aluseks võetud täpne laskmine, mille nõudeid ei suuda normaalsed sihtimisvahendid täiel määral rahuldada.

Täpseks laskmiseks on tarvis sihtimisvahendid laskuri silmale sobitada.

Mida siin tuleks laskuril teha?

Inglise vintpüssil on sammaskirp ja see võib jääda, kui üks parim kirbu-tüüpidest. Dioptri kohta võib ütelda, et selle ava on suurema osa laskurite tarvis, kes tahavad täpsustuld saavutada, liig suur. Dioptri ava tuleks vähendada. Selleks on peamiselt kaks võimalust:

- 1) Dioptri külge kinnitatakse eriklotsid vähemate avadega või
- 2) dioptri ava valatakse mingit metalli täis ja sisse puuritakse uus, silmale sobiva suurusega ava.

Joon. nr. 2
Lahtised kirbud

Neid mõlemaid tegevusi võib iga asjatundlik laskur ise sooritada.

Üheks inglise püssi sihiku halbuseks on, et tal püstitatud raamiga laskmisel sihiku kaelus kohalt ära pöörub. Seepärast on vaja muretseda „kaeluse peatajad“, millised kaelust kogu laskmise ajal täpselt ühel kohal hoiavad. Väga hea kaeluse peataja on kolonel J. Siiru poolt konstrueeritud, mida on ka müügil leida.

Kaitseliidu „303“ ja vene vintpüssidega on lugu täbaram. Need on varustatud kolmnurksete sihikusälkudega ja kirpudega, millised ei võimalda kõige täpemat sihtimist.

Siin tuleb valida teisekujulised sihikusälgud ja kirbud. Neid on väga mitmekujulisi (v. joon. nr. nr. 1 ja 2) ja laskur ise peab nendest valida endale sobivaimad. Kogemused on tõendanud, et meie laskureile sobivad kõige paremini poolümargused või „u“-kujulised sihikusälgud ja sammaskirbud.

Sammaskinpe on kaitseliidus müügil.

Parandatud sihikusälke (sihikuklotsid, v. joon. nr. 3) oli varem saada ka tarvete laost. Sellekujuline sihikusälk on kasutamiseks väga hõlpus, eriti pealepanemisel ja mahavõtmisel.

Sihikusälkude valikul peab pidama silmas, et nad oleksid sedavõrd avarad, et nendes ei tekiks varje. Kirbu laius on leitud jällegi laskuri silmast: ühele sobib laiem kirp, teisele kitsam.

Kokku võttes võib ütelda, et sihtimisvahendite otsimine on puht-isiklik asi ja siin on täies ulatuses oma silm kuningas. Ei maksa kuulata sedavõrd teiste jutte ja soovitusi kui endal ise katsetada ja uurida.

Lasu andmisel on leitud lasu saatust peamiselt kukepäästmisest. Olgu sihtimine kuitahes hea, olgu head: asend, palgepanemine ja muud laskevõtted, kuid halb päästmine rikub kogu tulemuse.

Siin ei ole süüdi ükski laskur, vaid tuleb sagedasti ette ka halbu päästemehhanisme. Korraliku päästmise põhinõudeiks on:

1) trikkel peab liikuma sujuvalt, s. o. peatusteta ja ühetasaselt,
2) vedu tõmbepunktini peab olema võrdlemisi kerge,

3) tõmbepunktist päästmine peab nõudma 2—3 kg sirgjoonelist vedu. Kergem päästmine annab juhulikke (kogemata) päästmisi veel enne, kui sihtimine on viimisteldud. Raskem päästmine kutsub esile „rebimisi“. Normaalseks loetakse 2 kg päästmise pinget, ja selle peale tuleks reguleerida kõikide püsside päästmine. Kahjuks lastakse meil sagedasti 5 kg ja enama pingega.

Päästiku reguleerimisega iga laskur tegelda ei tohi, asjatundmatu mees võib päästmise hoopis ära rikuda. Päästmise reguleerimise võib usaldada ainult asjatundliku laskejuhataja või relvuri kätte.

Kohtadel võiks võtta ette järgmisi reguleerimisi:

1) inglise ja kaitseliidu „303“ püssidel löökraua vinnakhammast ja päästiku hammast viilida madala-

maks, kusjuures hambaid pealt maha viilida kogu pinna, aga mitte servadelt;

2) vene püssidel triikli vedru vahetada ümber nõrgema (õhema) vedru vastu; seejuures on kateegooriliselt keeldud päästmise hõlbustamiseks triikli vedru kruvi lahti keerata.

Kõige õigem on reguleerimist toimetada, kui asjatundlikke meistreid juures ei ole, päästemehhanismi osade ümbervahetamisega. Sobivad osad tuleb leida kas tagavaraosade seast (kui neid on) või teistelt püssidelt.

Ülalkirjeldatud sobitamistööd peab iga laskur oma püssi juures ette võtma, kui ta tahab oma püssist saada täpsustuld.

III. Hariliku padruni sobitamine.

Juba eelpool nimetasime, et täpsustule saavutamisel omab laskemoon suurema tähtsuse kui püss. Seepärast tuleb ka laskemoonale juhtida suuremat tähelepanu kui seda on tehtud seni.

Meie laskurite õnnetuseks on kasutusel olevad inglise ja vene padrunid väga mitmet sorti ja mitmesuguse valmistusaastaga. Olgugi et kõik padrunid peaksid olema tehtud ühesuguste tehniliste tingimuste järgi, tuleb nende juures ette palju erinevusi. Eriti käib see viimaseil maailmasõja aastail valmistatud padrunitele kohta (1917. ja 1918. a.).

Nende padrunitele peamiselt mõned omadused on järgmised:

1) kuulide jämedus on igal sordil peagu isesugune; näiteks inglise padruneil „K 18“ on jämeduste kõikumine 7,87—7,91 mm; märgil „P16“ — 7,89—7,93 mm; „W15“ — 7,90—7,93 mm jne.;

2) rohulaengute kaalude kõikumine on liig suur (2,50 gr—2,70 gr).

Juba need kaks põhjust suurendavad sedavõrd kuulide hajumist ja keskmiste tabamuspunktide kõikumist, et tõhusast (tihedast ja märkiläänud) tulest ei saa olla suurt juttugi.

Teised padrunitele juures eettulevad defektid (kestade lõhkemised, sütikute purunemised jne.) ei ole enam nii suure tähtsusega ja padrunitele „kohendamisel“ võib teppida esialgu ainult kuulide sorteerimisega ja rohulaengute ühtlustamisega.

Tõhusa tule saavutamiseks on padrunitele kohendamine mõõdapääsmatu, sest lastes mitmekesiste padrunitega ei saavutata head tule. Isegi see ei paranda täies ulatuses olukorda, kui lastakse alati ühe ja sama sordiga.

Padrunitele kohendamist tuleb võtta kaheksaühe ulatuses:

- 1) padrunitele kohendamine harilikuks laskmiseks ja
- 2) padrunitele kohendamine täpsuslaskmiseks.

Kohendamise põhitöö on mõlemal juhul ühesugune, ainult täpsuspadrunitele saamiseks tulevad juure mõningad lisatööd.

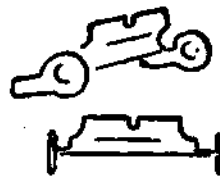
Padrunitele „kohendamine“ seisab järgmises:

- 1) padrunitel võetakse kuul otsast ära;
- 2) rohulaengud valatakse välja ja segatakse ära;
- 3) mõõdetakse uued laengud ja pannakse kesta tagasi;

4) kuulid sorteeritakse jämeduse järgi;

5) kuulid pannakse uuesti otsa.

Seega saadakse ühtlaste laengutega ja ühesuguse jämedusega kuulidega padrunitele, millised omavad võrreldes harilike padrunitega tunduvalt tihedama ja ühtlasema tule.

Joon. nr. 3
Parandatud sihikusälk

Peastaabi poolt korraldatud kohendamiskatsed 1932. a. sügisel ja 1933. a. kevadel tõendasid, et ümberkohendamise teel tõsteti tuletihedust 10%—15% võrra.

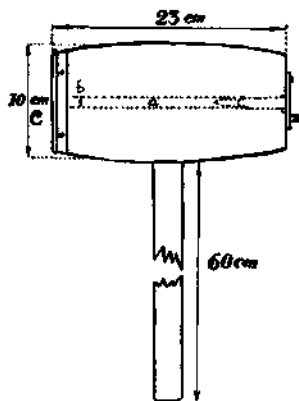
Nüüd vaatleme, kuidas toimetatakse seda „kohendamise“ tööd üksikasjaliselt.

Kuuli äravõtmine.

Vene padrunel on kuulide otsast võtmine kerge asi. Mõnede sortide juures saab seda teha isegi sõrmedega. Hoopis rängem on asi inglise padrunitega. Siin tuleb juba tarvitada eriabinõusid.

Otsast võtmise viise on mitmeid, kuid kõige sobivam viis oleks kaitseliidule n.-n. „haamriga löömine“. Ühtlasi on ka see viis kõige lihtsam ja odavam.

Selleks on tarvis teha puuhaamer (v. joon nr. 4). Joonisel näidatud haamer on ette nähtud ühe padruniga töötamiseks ja ta mõõdud oleksid normaalselt: haamri pikkus 23 sm, läbimõõt otstes 10 sm ja varre pikkus 60 sm. Haamreid võib teha ka mitme padruniga korraga töötamiseks, selleks tuleb haamrisse teha mitu padrunipesa. Näiteks on Risti malevkonnas tehtud

Joon. nr. 4

Kuuli otsast löömise haamer

haamer 5 padruni tarvis ja see töötab väga hästi. Loomulikult tuleb haamer sel juhtumil teha jämedam, ta muutub raskemaks ja kuule saab otsast lüüa ära ühe hoobiga.

Piki haamrit tehakse padrunipesa (v. joon. nr. 4-a). Pesa põhja (v. joon. nr. 4-b) pannakse kummit või muud pehmet materjali, et kuul välja lennates ei vi-gastuks.

Haamri ots, milles asetseb padruni pesa, on näidatud joonisel nr. 5. Pesa suudmele pannakse auguga metallist plaat (v. joon. nr. 5-a), mis kruvidega kinnitatud haamri külge. Auk plaadis on nii suur, et kest sellest läheb läbi, kuid padruni kübaraservad aga augu äärtele jäävad kinni.

Plaadi peale käib kaas (v. joon. nr. 5-b), missugune sulgub padrunipesa löögi ajaks.

Töötamine haamriga sünnib järgmiselt: padrun pannakse pesa ja suletakse pesa kaas (v. joon. nr. 5). Nüüd antakse haamri teise otsaga (v. joon. nr. 4-c) tugev hoop vastu puupakku.

Haamer, pörgates vastu pakku, seisatab; ühes haamriga jääb seisma ka padruni kest. Kuid kuul, inertsi mõjul, liigub edasi ja tuleb kesta otsast ära.

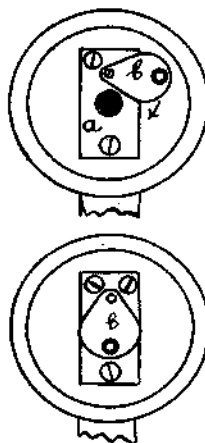
Mõnel inglise padrunite sordil on kuul õige kõvasti otsas ja sel puhul tuleb anda kaks või enam hoopet.

Pärast hoopet avatakse padrunipesa kaas ning rohi ja kuul puistatakse välja.

Säärase kuuli otsast löömise viisi heaks omaduseks on, et kuul jääb vigastamata ja samuti jääb terveks ka kesta suue.

Rohulaengu mõõtmine.

Kui nõutaval arvul padrunel kuulid otsast löödud, pannakse saadud püssirohi kokku ja segatakse ära. Kui mõnes padrunis rohi on läinud kampa, lahutatakse kambad.

Joon. nr. 5

Padrunipesa haamris

Järgmine küsimus on: kui suur laeng panna tagasi? Padrunite suurimaks halbuseks on, et nende laengud on väga mitmesuguse raskusega (2,50—2,70 gr.), mis annab kuulile mitmesuguse algkiiruse ja seega ka mitmesuguse lennukõrguse.

Uus laeng tuleb panna ühtlane, s. o. igasse kesta on tarvis panna ühepalju püssirohtu.

Teine küsimus on: kuipalju rohtu panna.

Kui äärmist täpsust taga ajada, siis peab teadma, et iga püss nõuab oma rohuhulka. Siin on tarvis puhtkatselisel teel määrata kindlaks, kui suurt rohukaalu mingisugune püss nõuab.

Peastaabi poolt toimetatud katsed tõendasid, et kõige sobivam rohukaal padrunite „kohendamisel“ on 2,60 gr.—2,65 gr. Tahab mõni laskur veel täpsamaid andmeid saada oma püssi tarvis, tuleb tal laadida padruneid mitmesuguse kaaluga rohulaengutega ja siis katselaskmise teel teha kindlaks, missugune laengu raskus tema püssile on kõige sobivam, s. o. annab kõige tihedama tule.

Seejuures ei tohi unustada, et iga rohukaal annab keskmisele tabamuspunktile eri kõrguse. Nii tuli katseil 2,50 gr. ja 2,70 gr. laengute juures keskmiste tabamuspunktide kõrguste vahe 80—90 sm.

Lõpuks küsimus: kuidas rohi panna kesta tagasi?

Paljud laskurid teevad seda kaalumise teel täpsel kaaludel. See mõõtmisviis on aegaviitev ja tuleks kasutamisele ainult siis, kui tahetakse erilisi täpsuspadruneid.

Täiesti korralikke padruneid saab ka siis, kui rohtu mõõdetakse topsikutega, mis sisaldavad püssile vajalise rohuhulga. Väikesed kõikumised rohuhulgas üles- või allapoole ei tähenda midagi. Katsete teel on tehtud kindlaks, et 0,03 gr. rohukaalu kõikumine (s. o. 30 kuni 40 rohulible võrra) keskmisest (s. o. vajalisest) kaalust ei avalda peagu mingisugust mõju tule tihedusele.

Selle küsimuse lahendamiseks on toimetatud rida katseid. Täpsuspadrunite valmistamisel, milleks kasutati „Vihtavuori“ libe rohtu, tehti mitu partiid padruneid rohukaaludega: 2,50; 2,51; 2,52; 2,53 jne. kuni 2,60 gr., vahedega 0,01 gr. Katselaskmisel selgus, et padrunid rohukaaluga 2,52—2,58 gr. andsid täpselt ühesugused hajumispinnad. Vähemad ja suuremad laengud aga andsid tunduvalt suuremad hajumispinnad.

Seepärast võib alati, eriti „kohendatud“ padruni laadimisel, kui püssile sobiv normaalne rohulaengu kaal on teada, laengu mõõtmist toimetada topsikuga, mille suurus on tehtud normaallaengu kohaselt. Mõnelibrelised kõikumised, mis niisuguse mõõtmisviisi juures ette tulevad, ei avalda peagu mingisugust mõju tabamusele.

Kuulide sorteerimine ja kaliibrisse löömine.

Äärmiselt suure tähtsuse omab kuulide jämedus. Mõõdupuuk on siin raua õone läbimõõt vindi põhjades.

Nikkelkattega kuul peab olema niisama jäme kui raua õone läbimõõt vindi põhjades; kõikumine võib olla ainult 0,01 mm.

Tombakkkattega kuul peab olema niisama jäme kui õone läbimõõt vindi põhjades; ei tee ka viga, kui kuuli jämedus on suurem 0,01—0,02 mm võrra; 0,03 mm võrra jämedamaid kuule võib kasutada ainult häda korral.

Täpsuspüssidega antakse kaasa ka nende õonte läbimõõt vindi põhjadest.

Kaitseliidu „303“ püsside õonte läbimõõdu saab kätte järgmiselt:

Hoolekandelehtedel, mis iga püssiga kaasa antakse, on ära märgitud õone läbimõõt vindi harjadest. Vindi sügavus on 0,2 mm. Õone läbimõõdu saab kätte, kui läbimõõdule vindi harjades lisatakse 0,2 mm. Näiteks: hoolekandelehel on märgitud õone läbimõõt vindi harjadest 2,67 mm; sellele panna juure 0,2 mm; saame 2,87 mm, mis ongi õone läbimõõt vindi põhjadest.

Et saada oma püssile sobiva jämedusega kuule, on tarvis padrungi otsast löödud kuulidest valida sobiva jämedusega kuulid.

Näiteks: hoolekandelehel on näidatud kal. 7,68 mm; tähendab, kuuli normaalne jämedus peab olema 7,88 mm. Kui võtta lubadust arvesse, siis võib kasutusele võtta kuulid jämedusega 7,87—7,89 mm.

Kuulide sorteerimist võib toimetada mikromeetri või eriliste kaliibriraudade abil.

Kui valida sobivad padruneid sordid, siis võib saada „303“ püssi tarvis niisuguseid kuule, milliseist õige vähe tuleks välja prakeerida. Kuuli jämeduse kohta olgu järgmine informatsioon:

1) „K 15 ja 16“ märgiga padruneil on kõige jämedamad kuulid: kal. 7,89—7,93 mm ja keskmine 7,91 mm;

2) „W 15“ märgiga padruneil on kuulide keskmine jämedus 7,91 mm ja kõikumine kummalegi poole ainult 0,01 mm;

3) kõigil teistel meil varus olevail padrungi-sortidel on kuulid peenemad (7,87—7,90 mm; keskmine 7,88—7,89 mm).

Nii siis on „303“ püssi tarvis kerge asi leida sobiva jämedusega kuule.

Teissugune on lugu täpsuspüssidega. Nende kaliiber on natuke peenem ja nad vajavad ka peenemaid kuule. Viimaseid leidub aga võrdlemisi vähe.

Et täpsuspüss nõuab ka täpsupadrunit, s. o. tavalise jämedusega kuuli, ei jää muud üle kui olemasolevaid jämedamaid kuule „peenendada“. Abinõud selle töö läbi viimiseks on lihtsad ja võrdlemisi odavad (2—4 krooni, olenevalt meistrist) ning nende käsitlemisega saab hakkama iga laskur.

ülemine ots

alumine ots

Joon. nr. 6

Kuuli kalibreerimise matriits

Kalibreerimise torn

Kuuli kaliibrisse löömise abinõu koosneb kahest osast: kalibreerimise matriitsist (v. joon. nr. 6-a) ja kalibreerimise tornist (v. joon. nr. 6-b).

Matriits on 7 sm pikk ja 2 sm jäme teraspulk, mille üks ots on lapergune, et matriits kinnitada kruustangi vahele. Alumise otsa võib teha ka teisekujulise, nii et matriitsiga saab töötada laual, kinnitamata. Piki matriitsi käib läbi koonuseline õõs, mis ülemisel pooltel on veidi jämedam, et sinna sisse mahuks ka jämedam kuul, ja alumine osa õonest tehakse selle jämedusega, mille peale kavatsetakse kuul ümber stantsida.

Kuul lastakse matriitsi ülemast otsast sisse terava otsaga allapoole. Kuuli peale asetatakse kalibreerimise torn (v. joon. nr. 6-b) ja haamrilöögiga torni pihta löüakse kuul matriitsist läbi.

Korralikku matriitsi kasutades saadakse täpselt ümargused ja vajalise jämedusega kuulid.

Sel alal tehtud katsed on annud kõige paremaid tulemusi.

Kuuli otsapanemine.

Kuuli otsapanemine sünnib sama abinõuga kui täpsupadrundi laadimisel: otsapanemise matriits ja löögihoov. Viimase asemel võib pealelöömist toimetada ka haamriga.

Kokkuvõte.

Padruni „kohendamine“ on äärmiselt suure tähtsusega, kuid ühtlasi ka lihtne töö, mida laskurid ise kohtadel võivad läbi viia. Ümberkohendatud padrun annab kindlasti oma 10—15% tabamusi juure.

Töö kiirus on võrdlemisi suur. Paar meest võivad ühe päevaga lahedasti ümber kohendada kompaniile terve aasta õppelaskmise normi.

Ümberkohendamise abinõud ei ole kallid ja neid võiks iga üksus endale muretseda. Abinõude komplekt ja nende umbkaudsed hinnad oleksid:

1. Hariliku padrundi kohendamiseks:

a) kuuli otsast löömise haamer	kr. 2—4,
b) rohumõõtmise topsik	kr. 0,75—1,
c) kuuli otsapanemise abinõu	kr. 6—8.

2. Täpsupadrundi kohendamiseks:

a) kuuli otsast löömise haamer	kr. 2—4,
b) rohumõõtmise topsik	kr. 0,75—1,
c) kuuli kalibreerimise matriits	kr. 2—4 ja
d) kuuli otsapanemise abinõu	kr. 6—8.

Kaitseliidu majanduslikud võimalused on sedavõrd piiratud, et me ei saa muretseda häid vabrikupadruneid ja tuleb leppida odavate sõjaaegse valmistusega padruneid. Suurel arvul tellides head vabrikupadruneid lähevad maksma vene kaliibrile umbes 15 senti tükki, inglise kaliibri tarvis nad on veel kallimadki, kusjuures täiesti rahuldavaid inglise padruneid vabrikuis veeli valmistatud ei olegi.

Jääb järele padrundi laadimine ja ümberkohendamine.

Ümberlaadimisest, mis padrundi kohta läheb maksma 8—9 senti, võib olla juttu ainult täpsuspüsside tarvis suurvõistlustel. Muuks laskmiseks, s. o. õppelaskmiseks ja laskevõistlusteks kuni maleva sisevõistlusteni, võib täiesti leppida „kohendatud“ padruneid, nende lasketulemused on selleks täiesti head.

Padrundi ümberkohendamise tööd peaksid kõik üksused, kes lasketulemuste tõstmisest huvitatud, võtma oma südameasjaks.

Pühendades 1933./1934. a. talvel paar päeva padrundi ümberkohendamisele võiksid kõik üksused tuleva aasta laskesoonil oma laskurid viia laskeradadele varustatult täiesti korraliku laskemoonaga.

A. P.

SUUSKURIPATRULL

LEITNANT U. PAUKSON

Kergetest osadest suuskurite osad on tunnistatud parimaks luureabinõuks talvel, eriti sügava lumega kaetud maastikul (LE). Suuskurite osade lahingutegevuse kohta puuduvad meil üksikasjalised määrustikud ja eeskirjad, peale „Lahingueeskirja“, missugune aga jätab väikeste osade, nagu käesoleval juhtumil patrulli, tegevuse täpsemalt piiritlemata. Seepärast tohiks olla küllaldaselt põhjendatud alljärgnev suuskuripatrulli iseloomustada tahtev ülevaade ja mõningad töökspidamised sel alal. Luursalk temale määratud ribas või suundades saadab välja luuret teostama ja ühtlasi julgestama patrullid. Talvel moodustatakse patrullid harilikult suuskurite osadest. Luurpatrulli koosseisu määratakse tarbekorral soomus-, pioneer- ja g-osi. Tulejõu kõvendamiseks võib võimaluse korral anda juure raskeid tulerelevi (rk.). Luurpatrulli suurus, ülesandest olenevalt, võib olla ühest jaost kuni ühe rühmani, kõvendatud juureantud osadega. Luurpatrullid on kas iseseisvad või luursalga koosseisust välja saadetud, olenevad seega luursalga tegevusest ja on temast rippuvad.

Luurpatrulli ülesandeks on toimetada luuret vastase ja maastiku suhtes, kas 1) teatavas suunas, 2) punktis, kohas, ümbruses või 3) kindlaks määratud ribas. Suunaluurel patrull on kohustatud pidama kinni antud suunast ja vastasest lahinguta möödumiseks ei ole lubatud vältida suunda. Punkti või ümbruse luureks väljasaadetud patrull ei ole kuidagi seotud teede või suundadega. Ta võib meelega hoiduda kokkupõrkest vastasega, et jõuda määratud punkti.

Ribaluurel patrull piilkondadega valgustab ja luurab antud ribas maastikku.

Suuskuripatrulli väljasaatja juht peab süvenema oludesse, missugused soodustavad või takistavad tegevust, näiteks ilmastik, lumepind jne. Peab pidama meele, et peamine suuskurite osa lahinguomadus on suur liikuvus talveoludes ka välispool teid sügava lumega ja kiirus, mida küll viimse võimaluseni, kuid ainult tarviduse järgi kasutades, õieti on osatud hinnata ja rakendada suuskurite osa võimeid. Segaluursalk kasutab suuskuripatrulle peamiselt välispool teid, kuna teede rajoonis tegutsevad ratsapatrullid.

Soomusautodega suuskuripatrulle kõvendada normaalselt ei ole võimalik, vahest ainult lumest puhastatud teede suundades.

Kergeid kuulipildujaid suuskuripatrull transpordib paatkelkudega, millele on pakitud ka umbes 1000 padrunit. Pikemal rännakuil ja tegutsemisel teede suunas paatkelgul veetakse regedel, kuhu on paigutatud ka tagavara-laskemoon. Meeskonna jõul paatkelke vedades tuleb rakendada ette, olenevalt lumepinnast, 3—4 suuskurit. Paunad, sinelid ja muud meeskonda

koormavad, kuid lahingutegevuseks esialgu tähtsusetu, esemed veetakse vooris. Tavaliselt suuskuripatrulli tulejõudu kõvendatakse rk-rühmaga. Selleks on kohane ratsa rk-rühm, kuid meeskond olgu ühtlasi varustatud ka suuskadega ja olgu võimeline suusatamiseks. Rk. ja laskemoon veetakse viimse võimaluseni regedel või paatkelkudel hobuste jõul. Välispool teid ja eriti sügava lumega on võimalik raskeid kuulipildujaid vedada vaid paatkelgul meeskonna jõul. Muidugi on kohane suuskuripatrulli kõvendamiseks ka harilik rk-rühm, mille meeskond suuskadel ja kuulipildujad ja laskemoon asetseb paatkelkudel.

Enne luureülesande täitmisele asumist on patrulliülem kohustatud jõudma selgusele meeskonna korrasolus, laskemoona arvus, relvade seisukorras, liiklemisevahendite kõlvulisuses ja õppima tundma alluvaid juhte ja meeskonda, eriti juureantud osi.

Patrulliülem, saanud ülesande, mis sisaldab andmeid vastasest: luursalga ülesanne ja tegevuskava, patrulli ülesanne ja liikumissuund, riba või luuratav koht, hüpete jooned, patrullide vahetuse kohad, teadaannete saatmise kord, sidemepidamise viisid ja leppemärgid, seab pärast seda kokku oma tegevuskava, uurides luuresuunas olevaid teid ja maastikku kaardi abil.

Olenevalt olukorrast, teedevõrgust, maastikust — kuivõrd see on kinnine või lahtine ja sellest, kas vastasel on suuskurite osi või mitte, patrulliülem otsustab, kuidas tegutseda, mitme piilkonnaga julgestada patrulli liikumist ja missuguseist joontest joonteni teostada hüppeid. Oletades vastase suuskurite osade tegutsemisvõimalusi patrulliülem peab aegsasti hoolitsema külgjulgestuse eest.

Vastavalt oma otsusele patrulliülem annab käsu patrullile; selgitab olukorra, luursalga ja patrulli ülesanded, määrab piilkonnad, annab neile ülesanded, liikumissuunad, hüppejooned ja vahetuse punktid, teatab, kuhu ja kudas saata teateid, liikumise kiiruse, sidemepidamise viisid, leppemärgid ja korraldused õhu- ja gaasikaitseks. Juureantud osadele annab patrulliülem samuti käsu, mis sisaldab peale olukorra nende esialgse ülesande ja liikumise korra.

Piilkonnaülemad teevad oma korraldused käsklustega ja alustavad tegevust patrulliülema käsu järgi.

Suuskuripatrulli tegevus sünnib umbes järgmise skeemi kohaselt. Patrulli südamikü ees, umbes 500 kuni 700 m kaugusel, liigub eelpiilkond, kelle ees on omakord 300—400 m kaugusel paaris piilurid. Vajaduse korral asub ka sidepiilur nende ja südamiku vahel. Väljasaadetud külgpiilkonnad peavad sidet ja koordineerivad liikumist eelpiilkonna järgi. Rasketel lumelude

puhul tuleb piilkondi ja piilureid vahetada sagedamini. Piilurid tegutsevad viimse võimaluseni suuskadel ja jalastuvad vaid vastasega läheda maa tulevõitluse satudes, kui seda õhuke lumekord soodustab. Sügava lumega (üle veerand meetri)! suuskurid luurel tavaliselt üldse ei jalastu, sest siis hüpped suuskadel ja tegutsemine vastase tule mõju piirkonnas on kergem ja kiirem kui jalastatult. Rünakuiks ja käsivõitlusiks suuskurid jalastuvad reeglina. Eel- ja külgiilkondadel paatkelke rakendis kaasas vedada ei ole enamasti otstarbekohane. Paatkelgu vedu piilkonna südamikus muudab kogu piilkonna tegevuse puiseks ja vähendab märksa liikumise kiirust. Kuna paatkelgu vedu nõuab rakendis nelja meest, kolm on aga saadetud ette piilureiks, siis südamikku ei jää küllaldaselt vabu mehi, kes oleksid võimalised kiiresti reageerima vastase igale ootamatule kallaletungile. Soovitavam on vedada paatkelke patrulli südamikus, kas regedel, kui see teedest või lumekattest olenevalt võimalik, või meeskonna jõul. Eelpiilkond võib kuulipildujat ja magasinide kabuure kanda kaasas meeskonna seljas.

Juhtumil, kui paatkelke veetakse siiski piilkonnas, peab meeskond olema kohandatud silmapilkselt rakendist vabanemiseks ja klp. vabastamiseks. Padrunikabuudid võetakse paatkelgult maha ja meeskond haagib nad vastavate kanderihmade külge ja sihtur vabastab kuulipilduja.

Hargrivis vastasele tulevõitlusega tungides kallale jääb paatkelk maha, kuna meeskond ei tarvitse veel jalastuda igas olukorras. Kui piilkond või patrull on sunnitud jätma suusad ja paatkelgud maha, siis piilkonnas määratakse mees, kes asetab suusad paatkelgule ja olenevalt lahingukäigust need viib järele piilkonnale. Kui patrulli südamikus olid reed, siis patrulli suusad viiakse järele regedel.

Patrull ja piilkond liiguvad hüpetega joonelt joonele, missugused on valitud soodsaina võimalikuks lahingutegevuseks ja aitavad koordineerida liikumist. Patrull ei liigu edasi hüppejoonelt enne, kui piilkonnad ei ole ületanud neile määratud hüppejooni, seega tagatakse võitluse astumine meile soodsal maastikul.

Vastase visa vastupanu puhul või eelpiilkonna n. n. „kinnijooksmisel“ patrulliülem kasutades suuskurite võimeid suunab südamikust jaod vastast haarama sügavamalt.

Olenevalt olukorrast ja maastikust juureantud rüühm liigub, kas patrulli südamiku juures või punktist punkti ülesandega tulega toetada piilkonna ja patrulli liikumist. Eriti lagedate kohtade ületamisel, küladele ja looduslikult soodsatele positsioonidele lähene misel rüühm olgu valmis tuletoetuseks. Kui patrulli ülesandeks on teostada sügavalt haaravaid kallaletunge vastase eelosadele, siis on otstarbekohane neid teostada rüühme tuletoetusel, eriti kui puuduvad vastasel suuskurite osad. Oma suure liikuvuse tõttu talvemaastikul on kohaseim ülesanne suuskuripatrullile koha- või punktiluure. Sel juhtumil patrull väldib kokkupuuted vastasega, kasutades varjatud alasid, kuni jõuab mää-

ratud kohta, mida võib oma käes hoida või kus ootamata ilmumisega võib vastasele sünnitada suurt kahju ja tekitada paanikat. Ootamata tungides kallale vastase seljataguseile asutusele ja osadele suuskuripatrull võib tuua väärtuslikke luureteateid.

Puuduvad vastasel suuskurite osad, siis sügava lumega on ta eriti seotud teedega. Nüüd suuskuripatrull võib sooritada edukalt luureretki vastase ase tuse sügavusse. Kallaletungid vastase vooriosadele ja vastase kolonnide tulistamine annavad häid tulemusi.

On patrull vastasega kokkupõrkel saavutanud edu, siis tuleb arvestada seda, et taanduv vastane püüab ennast kiiresti lahti rebida. Tuleb aga vältida kontakti kaotamist, seepärast luuripatrull olgu valmis vastase kiireks jälitamiseks või taandumistee läbilõikamiseks haarava piilkonnaga. Tavaliselt tekib suuskuripatrullil pärast lahingut jalastatult seisak, kuni tuuakse suusad järele. Seega kiire suuskade järeletoomine nõuab organiseerivat kätt ja hoolt. Kui olukord lubab, siis patrullil on soovitatav üht piilkonda teatava varuna hoida suuskadel, keda on võimalik pärast kokkupõrget visata vastast jälitama või aegsasti suunata taanduva vastase haaramiseks.

Ei suuda patrull iseseisvalt ega ka luursalgast saadetud abijõududega vastase osadest murda läbi, siis asub ta kaitsele ja püüab jätkata luuret piilkondadega vastase tiibadel.

Vastase ülekaalukate osade survele võib tarviline olla tõmbuda tagasi järkjärgult. Peab püüdma meelitada vastast kõrvale suunast, seega viies teda võimalike külghoopide alla, missuguseid teostab suursalga süda. Patrulli ülesanne on siin julgestada luursalka tagasitõmbumisel ja paralüüeerida vastase suuskurite osade haaramispüüdeid. Vastulöögid, eriti haaravalt läbiviiduna, tõkestavad vastase hoogu ja sunnivad teda aegaviitvale ettevaatusele.

Suuskuripatrulli ülesanne algatus- ja otsustusvõimest oleneb, kui võrd ta suudab kasutada suuskurite liikuvust ja kiirust, anda lööke tiivalt ja seljatagant, tekitades vastases segadust ja kaotusi, kuid hankides seejuures vajalisi luureandmeid ja avitades luursalga tegevust. Olukorra elemendid ja ülesanne dikteerivad selle täitmise viisi, kuid põhireeglid jäävad igas olukorras maksma.

Kuna talvine lahingutegevus suuresti oleneb ilmastikust ja lumikatte iseloomust, siis suuskuriluure ülesandeks on selgitada maastiku iseärasusi, lumi- ja jääkatte omadusi. Eriti muutub teedevõrk, millest patrulliülem informeerigu luursalga juhti. Suuskuripatrull eksimiste ja suunast kõrvalekaldumiste vältimiseks liigub asimuudi järgi; teede järgi suuna hoidmist ei saa talveoludes usaldada. Suusajälgede moondamiseks on mitmesuguseid võtteid: torgitakse kepijälgi sõidusuunale vastupidiselt, veetakse viimse suuskuri järele okaspuu oksa, väike osa teeb palju jälgi jne. Suuskurite moondamiseks kasutatakse valgeid moon damismantleid, missuguste kasutamise tumeid foonidel oldagu ettevaatlik.

Moondamine lahingus.

Enne lahingusse astumist peab ratsavägi tähelepanematult lahinguväljale lähenema; peab oma olemasolu, jõude ja kavatsusi varjama. Seepärast, lähenedes lahinguväljale, valib ratsavägi oma liikumiseks kinniseid teid, mis varjavad tervet ratsaüksust. Kui aga maastik ei võimalda ratsakolonna moondamist tervikuna, on otstarbekohane jagada ratsakolonn osadeks; viimased liiguvad omaette, ise endale teed ja vastavaid rivikordi määrates. Niisugust ratsakolonna osadeks jagamist võib teostada ainult siis, kui seda lubavad maastiku olud, vaenlase kaugus ja ratsaosa ülesanne. Vastasel korral tuleb aga niisugusest jagamisest loobuda.

Üldiselt lähenemisel vaenlasele sünnib moondamine samadel alustel, mis rännakul.

Lähenedes vaenlase maapealsele vaatluspiirkonnale ja edasi kuni temaga kokkupuutumiseni on hädatarviline välja saata eriluuret, kelle ülesandeks on koguda täpseid andmeid maastiku kohta ning sel üles otsida kaetud teid ja lähiseid.

Mõningail juhtumel lahtiste kohtade vältimisel, mis vaenlasele hästi vaadeldavad, kasutatakse suitsukatet. Ratsalahingu teostamisel tarvitatakse suitsukatet harva seepärast, et suitsukate, mis on moodustatud vahetult liikuva ratsaväe ees, segab ratsaväe manööverimist. Suitsukatte teostamise edenemisega, kui võimalus avaneb teda kaugele ette luua, suurenevad ka tema tarvitamise võimalused. Suitsuküünalde ja suitsupadade tarvitamine on teostatav ainult külgliikumiste juures ja seda ainult lühikestel maadel, mis vaenlase poolt vaadeldavad. Suitsukatte teostamiseks saadetakse ette vaenlase suunas ratsaosi eriülesandega moodustada suitsukatet. Suitsukate on märgiks, kuhu vaenlane suunab oma tule. Seepärast ei või luua suitsukatet ratsaosade liikumise tee läheduses, vaid niivõrd kaugel, et ratsaosad tulepiirkonnast jääksid välja. Peale suitsukatte, mille otseseks ülesandeks on osade

tegeliku tegevuse varjamine, peab veel mitmes teises kohas moodustama suitsukatteid; viimaste ülesandeks on vaenlast eksitada.

Lahing jalgrivis võimaldab laiemat suitsukatte kasutamist.

Lähenemisel vaenlasele, kui ratsavägi liigub veel enam-vähem suuremates kolonnides, on ta vaenlasele kõige kergemini vaadeldav. Oma kavatsuste varjamiseks, kui seda olukord ja aeg lubab, kasutatakse vaenlase eksiteele viimiseks üksikute osade näilist liikumist, kuid seda vale suunas. Igatahes on soovitatav, et suund, kust kavatakse anda pealööök, näiliselt ei ühtuks suunaga, millega vaenlasele lähenetakse. Sellega saavutatakse soovitud kohal ja suunas ootamatust.

Ratsalahing.

Kui on ette näha ratsalahingut, peab kasutama ära kõik kohalikud varjendid ja moodustama vastavaid rivikordi selleks, et võimalikult vähem ennast vaenlasele näidata.

Vaenlasele lähenemisel tarvitatakse neid rivikordi, mis kõige enam lubavad kasutada maastiku varjeomadusi. Isegi koondrividest liikumisel on soovitatav jätta teatud vahed üksikute osade vahele selleks, et iga osa iseseisvalt saaks maastikule kohaneda, sealjuures erilist joondumist rinnet pidi mitte nõudes.

Erilist tähelepanu peab pöörama varude moondamisele. Varud liiguvad mööda varjatud teid, võtavad sealjuures tarvitusele kõik võimalikud moondamisabinõud ning lähenevad vaenlasele tähelepanematult. Lähenedes varjatult vaenlasele on ka varude löök ootamatu, mille tagajärjed on seda tundavamad.

Peab pidama meeles seda, et ratsakallaletung jala- ja suurtükiväele annab soovitavaid tagajärgi ainult siis, kui ta sünnib vaenlasele täiesti ootamatult. Seepärast peavad ratsalöögi kavatsus ja löögi suund jääma vaenlasele viimse minutini teadmatuks ning ratsakallaletung avaldub ainult sel momendil, mil ratsavägi juba on varjendi tagant lagedale välja sõitnud. Vaen-

lase tähelepanu peab olema juhitud kõrvale demonstratsioonidega kõrvalsuundadest, milleks ära kasutada kõik abinõud: äge kuulipilduja tuli, näiline ratsanike kogunemine ja pealetung ning jalaväe pealetung.

Lahing jalgosade kaasabil.

Lahing jalgosade kaasabil pakub kõige rohkem võimalusi ratsakallaletungi teostamise moondamiseks. Jalustatud ratsaosad, võttes vaenlast ägeda tule alla ning näidates suurt aktiivsust, köidavad seega vaenlase tähelepanu teatud suunas (rindel), ratsaosad liiguvad tähelepanematult vaenlase tiibadele. Liikumiseks valivad nad kaetud tee, liiguvad tarviduse puhul väikestes kolonnides ning koonduvad kallaletungi lähtealusel. Äkiline ratsaosade ilmumine ja äge tuli on mõnikord heaks abinõuks vaenlase tähelepanu köitmiseks ja ta eksiteele viimiseks.

Lahing jalgrivis.

Ratsakolonnide hargnemist ja nende suunamist vaenlase peale teostatakse võimalikult maastikul, mis pakub rahuldavaid võimalusi tähelepanematuks liikumiseks.

Vaenlasele lähenemine ja jalustamine teostatakse kohalike esemete varjus nõnda, et mitte näidata selle olemasolu ja hobusehoidjate asukohti.

Ratsaosade liikumise kiirus koos maastiku moondamisomaduste kasutamiseega võimaldab äkilist tule avamist vaenlase pihta ja soodustab jalustatud ratsaosadel enda alla võtta parimaid positsioone.

Hobuste paigutuskohad olgu kaitstud igasuguse vaatluse eest, nagu: metsad, kõrged võsastikud, vähe tähelepandavad asulad, kõrge taimestikuga ebatasane

maastik jne. Enamalt jaolt paigutatakse hobused ebasümmeetriliste gruppidega, pannes pearõhku maastiku omadustele. Sadulad tuleb katta okstega. Kui on olemas moondamisvõrgud, laotatakse need hobuste peale. Kui millegi pärast hobuste hoiukoht on vaenlase vaatlaja poolt üles leitud, tuleb seda võimaluse puhul muuta.

Hobuste etteandmist toimetatakse varjatud teid mööda või suitsukatte varjus.

Jalustamine teostatakse kindla kava kohaselt ja kiiresti, hoidudes suurtest liikumistest eriti rinnet pidi, mis on kergesti märgatav ka kauge maa tagant.

Jalustatud osad otsekohe kohanevad maastikule, kasutades ära tema varjamisomadusi, et mitte otsekohe pärast jalustamist sattuda vaenlase vaatluspiirkonda. See takistab tunduvalt vaenlasele kindlaks teha jalustatud ratsaosade asukohti, nende liikumist, ning lõpuks võimaldab ootamatult avada äkilise tule vaenlase pihta.

Edaspidine jalustatud osade tegevus ja moondamine on kooskõlas jalaväe osade tegevusega.

Suitsukate jalgosade varjamiseks leiab edukat tarvitamist. Suitsukattega varjatakse üksikute osade edasilikumist, kuulipildujaid, reservide järeletoomist, osade liikumist tiibadele, kellede ülesandeks on vaenlast haarata. Enne rünnakut võib suitsukatet tarvitada otsustava löögi suuna varjamiseks. Suitsukatte tekitamiseks saadetakse ette tarviline arv mehi, kes suitsuküünlaid ja suitsupadasid põlema süütavad ning sellega loovad suitsukatet ning seda (suitsukatet) ka seni alal hoiavad, kuni seda tarvis on. Alati on soovitatav luua suitsukatet laiemal rindel kui seda tegelikult nõuab varjamise eesmärk. Eesmärgiga vaenlast viia eksiteele luuakse ka teistes kohtades suitsukatet, saates seda ägeda tulega.

Järelikult, moondamine lahingus esitab meile lühidalt järgmised nõuded:

1. üksikud osad ja grupid peavad maastikule kohanema;
2. suuremate väeosade tegutsemisel peletatakse vaenlast valedesse liikumistesse näitamise ja igasuguste demonstratsioonidega;
3. kasutatakse suitsukatet (eriti jalgrivis);
4. jala-lahingus omab erilise tähtsuse iga üksiku võitleja kohanemine maastikule.

J. L.

Suurim ja odavam paberikaupade, kirjutustarvete ja raamatute ostukoht Eestis
tarvitajatele ja jällemüüjatele.

K/Ü. „Rahvaülikooli“ kauplused

Tallinnas soovivad oma rikkalikust laost igasuguseid kontortarbeid, kirjutusmaterjaale, paberikaupu jne. ilu-, kooli- ja lastekirjandust kõige suuremas valikus, rakendusmaterjaale jne.

Teenimine kiire, vastutulelik ja ausameelne.

K/Ü. „RAHVAÜLIKOOL“ Tallinnas

Harju tän. 48, oma majas, tel. 444-39, 444-37
Jaani tän. 6, panga majas, tel. 446-67, 446-66

G-KAITSE

MEESKONNA VAJADUS KAITSELIIDU MALEVAIS

Kaitseliidu organisatsioon Eestis võtab ikka kindlama kuju, kuna rahva laiemate kihtide poolehoid kaitseliidule aina kasvab. Kaitseliit on võtnud endale õilsa eesmärgi — riigi ja kodanike julgeolek rahu- ja sõjaajal. Raugematu energiaga ja katkestamatu tööga kaitseliit on juba palju saavutanud. Korraldatud õppuste tulemused näitavad, et tehtud töö ja vaev pole olnud asjatu.

Kuid meie praegune olukord nõuab täiendavaid õppusi uute relvade käsitamises ja uute sõjapidamise viiside tundmaõppimiseks, mis ei luba kaitseliidul jääda püsima saavutatud tasemele. Tuleb valvata, et üks ala ei jääks teiste varju, ja hoolitseda selle eest, et kaitseliit seisaks kõrgel tasemel endale võetud ülesannete täitmisel. On olemas ala, mida kaitseliitlased seni ei ole küllalt tõsiselt silmas pidanud. See ala on gaasikaitse, mis moodsas sõjapidamises on omandanud väga suure tähtsuse ja mille organiseerimine ning kätteõppimine nõuab rohkesti tööd ja vaeva juba rahuajal. Põhjuseks, et see ala kaitseliitlasile on võõras ja tundmata, on asjaolu, et meie vabadussõjas ei puutunud kokku sõjagaasidega. Ähvardav oht sõjagaasidest moodsas sõjas on kohutavalt suur ega varitse meid ainult sõjaväljal, vaid samuti ka tagalas. Sõja puhul iga kaitseliitlane satub gaasiohtu, hoolimata sellest, kas ta võitleb rindel otsekohe vaenlase vastu või täidab pealepandud kohuseid tagalas. Et vaenlasele panna vastu ja täita kohuseid g-ohus, igaüks peab teadma, milles seisab oht ja kuidas talle panna vastu. Selleks igas üksuses peavad olema vastavalt ettevalmistatud isikud, kes g-ohus korraldavad g-kaitset. G-kaitse korraldamine nii rindel kui ka tagalas nõuab eriteadmisi ja suurt oskust. Tegelikult ei erine g-kaitse korraldamine sõjaajal rindel g-kaitse korraldamisest tagalas. Mis rindel on g-kaitse alal maksev ja heaks tunnistatud, on samuti maksev ka g-kaitse korraldamisel tagalas.

G-kaitseks on vajaline:

- oskus käsitada g-torbikuid ja teisi vahendeid,
- kindlaks teha sg-de olemasolu maastikul ja sg-de äratundmine,

— kindlaks teha vastase poolt kavatsetavate g-rünnakute kohad, võimalused ja viisid,

— aegsasti hoiatada ja teatada ähvardavast sg-i ohust,

— kindlaks teha gaasitatud maa-alade suurus ja tekkinud g-pilvede ulatus,

— oskus hävitada sg-e maastikul ja kinniseis ruumes,

— oskus kindlustada ruume sg-de eest ja sisse seada g-varjendid,

— oskus anda esimest abi mürgitatuile.

G-torbikute ja teiste g-kaitse vahendite käsitamine peaks olema selge igale kaitseliitlasele, sest kui rindel nii ka tagalas sõjaajal kaitseliitlane kuulub alati aktiivsete isikute hulka, s. o. nende hulka, kes peavad tegutsema ka sõjagaasides. Ka tagalas lennukite peale tungi ajal kaitseliitlased ei saa minna kuhugi varjendisse, sest neil on täita kohustusi, mis sunnivad neid viibima välispool varjendeid. Kui on tegemist söövgaasidega, siis kaitseliitlane peab oskama käsitada mitte ainult g-torbikut, vaid ka g-kindlat ülikonda. Sg-de olemasolu kindlakstegemine ja nende äratundmine maastikul, samuti ka teadete kogumine vastase kavatsetavaist g-rünnakuist, on ülesanded, mis kuuluvad g-luuresse. Oleks üleliigne nõuda igalt kaitseliitlaselt nende ülesannete täitmist. Ka meie kaitseväes ei ole ette nähtud, et iga sõdur või allohvitser seda oskaks. Selleks on ette nähtud üksikud isikud ja igas väeüksuses väljaõpetatud meeskond — g-luurajad. Ka g-vaatlejaid ja -alarmiste on vaja kaitseliidus, rääkimata g-desinfektoreist, n.-n. degasaatoreist. Kui tahame korralikult teostada g-kaitset sõja puhul, siis peame juba aegsasti asuma vastava meeskonna ettevalmistusele.

Kuigi pole teada, kas kaitseliit sõja puhul jääb püsima iseseisva organisatsioonina, moodustades iseseisvaid lahingüksusi, või sulab ta kokku kaitseväega, siiski on väga tarviline, et sõja puhul kaitseliitlaste seas oleks gaasikaitse alal ettevalmistatud isikuid. Juhtumil, kui suurem osa kaitseliitlastest sõja puhul peakski teenima tegevas väes, siiski üks osa neist jääb

Tallinna maleva ratsavõistlused

Järjekordsed talvised ratsavõistlused korraldas k.-l. Tallinna maleva üksik eskadron 9. detsembril s. a. Tallinna maneežis.

Hüppevõistlustel võistles 13 malevlast, kusjuures kohtadele tulid ja Tallinna maleva pealiku, kolonel Pinka, poolt väljapandud auhindu omandasid:

- 1) pealik E. Jürgenson, hobusel Mart,
- 2) pealik G. Russmann, hobusel Egiir,
- 3) pealik O. Otsmann, hobusel Eedi,
- 4) pealik V. Rebane, hobusel Johanna,
- 5) pealik H. Becker, hobusel Ermas,
- 6) pealik U. Bullmann, hobusel Manon.

Tugeva konkurentsi tõttu tuli sooritada mitmeid vahevõistlusi, et selgitada võitjaid. Üksikute hobuste tõrkumise tõttu tuli mõnelgi kindlal auhinna kandidaadil võistlustest loobuda.

Voltižeerimise võitjaile oli välja pannud 3 auhinda hra G. Tofer. Võitjaks tulid: 1) pealik E. Triumph, 2) pealik O. Otsmann ja 3) malevlane V. Ruus.

Voltižeerimisele järgnes sultanivõistlus siniste ja valgete vahel, mille võitsid valged, ja rebasepüük. Lõppnumbrina sooritati paarishüppeid. Siin tulid võitjaks pealik E. Triumph hobusel Oppi ja pealik O. Otsmann hobusel Eedi. Teise koha said pealik A. Seedorf hobusel Niidas ja pealik G. Russmann hobusel Egiir.

Auhinnad jagas välja Tallinna maleva pealik kolonel F. Pinka. Hra V. Reinhali auhinna, hõberatsaniku, parimale võistlejale hüpetes ja voltižeerimises võitis tänavu teiskordselt ja seega jäävalt pealik O. Otsmann.

Naiskodukaitse liikmed kinnitasid võitjaile rinda punaseid lilli.

tagalasse kaitseleidu teenistusse. Kaitseleidu üksuste kohuseks sõjaajal on muuseas ka g-kaitse ülesannete täitmine tagalas. Nende ülesannete täitmine on kaitseleidul võimatu, kui puuduvad selleks ettevalmistatud meeskonnad. Näiteks g-kaitse korraldamine ja degaseerimine mõnes kodumaa vähemas linnas. Ühest g-meeskonnast, mis koosneb 10—12 mehest, sõjaajal ei jatku, arvestades degaseeritava maa-ala suurust ja degaseerimistöö raskusi. Kui arvestada ainult 10 g-pommi, mis vaenlaselt linnale heidetud, siis tekkinud g-pesade degaseerimiseks kulub ühele meeskonnale vähemalt 2—3 tundi.

Nii kaua vahetpidamatult töötamine g-kindlates ülikondades on üle jõu käiv ühele meeskonnale, mispuhul osutub paratamatult vajaliseks abi teise meeskonna näol. See aga nõuab g-meeskondade arvu suurendamist. Kaitseleidule sõja puhul ettenähtud ülesannete täitmiseks on vaja, et juba rahuajal oleks vastav g-meeskond mitte ainult igas malevas, vaid ka igas malevkonnas. Kui siia juure arvata veel g-luurajad ja -vaatlejad, siis g-meeskondade arv malevais tõuseb veel tunduvalt.

Sagedasti kuuludub arvamisi, et g-meeskond, nimelt g-luure ja -vaatluse meeskond, tuleb kustutada laskurite nimekirjast. See on täiesti ekslik vaade.

G-luuraja-vaatleja sõjaväljal täidab samu laskuri ülesandeid, mis kõik teised, kuid pealeselle, g-kaitse alal saadud erioskuse tõttu, toimetab vajaduse korral veel g-luuret ja -vaatlust.

Kindel g-meeskond igas malevas võimaldaks rahuajal peale degaseerijate väljaõpetamise veel ette valmistada malevaile nõutava arvu g-luurajaid-vaatlejaid. Ka degasaator peab oskama kindlaks teha maastikul sg-e ja lõhkenud g-pommist või lennukilt mahavalatud sg-ist gaasitatud maa-ala suuruse. Degasaator peab oskama ära tähendada gaasitatud kohtade suuruse ja tekkinud sg-i pilve levimise suuna maastikul või linna tänavail.

Neid ülesandeid ta ei suuda täita, kui pole teinud sel alal harjutusi ja õppusi rahuajal.

G-kaitse organiseerimine võtab meil Eestis juba kindlama kuju, mis on näha sellest, et vabariigi valituse poolt on välja antud esimene sellekohane määrus (RT 78 — 3. 10. 33). Kaitseleidi ei saa jääda kõrvale g-kaitse korraldamisest ja seepärast ta on kohustatud panema rohkem rõhku g-kaitse küsimustele.

D. Buxhoevden,
kaitseleidu g-kaitse pealik.

Rõik

noorkotkad muusikameesteks

Pärnu noorte kotkaste maleva omapärane orkester

Pärnu noored kotkad pidasid oma maleva pidu möödunud kuu alul. Peole sõitis kokku noorkotkaste peastaabi kolmik — peastaabi ülem ühes kahe instruktoriga. Ja nendele oli tõmbejooks Pärnu poiste orkester. Nimelt olid Pärnu juhid organiseerinud endile muusikaõpetaja H. Meri lahel juhitud poistepärase orkestri, mille koosseisu kuulusid okariinid, klapppillid, saatepillid ja puust ksülofonid. Orkestri koosseis oli üle 30, nende hulgas ka kodutütreid, sest poistest ei olnud esialgu leitud küllalt nooditundjaid. Ja see imeriistadega orkester mängis siis oma osa programmist mürtsuga ja suure käteplagina kiites auga. Selle peo tagatipuks oli, et järgneval päeval mõlemad peastaabi instruktorigid hra Meri juures võtsid muusikariistadega ümberkäimise tunni ja peastaabi ülem (kes ka vahepeal pille puhus) kummagi instruktoriga jaoks tellis komplekti okariine. Seega noorte kotkaste instruktorigid juba nüüd, jõulude eel, oma külaskäikudel rühmade juure kannavad kaasas kastikest nelja okariiniga ja meelitavad neist pisipillidest poistele rõõmuks lauluviise ja muusikapalu.

Olgu niipalju öeldud sissejuhatuses.

Peamiseks noorte kotkaste pilliks-muusikariistaks kujunes okariin. See ei ole küll mingiks uudispilliks, kuna vähemas ulatuses on neid Eestis nähtud ennemgi. Paar Tallinna kooli omab koguni samade pillide orkestreid. Kuid erilisel soodsaks kujuneb olukord nüüd seetõttu, et neid pille Pärnus ka valmistatakse ja seega ei tule enam tasuda välismaalt seni sissetoodud pillide eest kallist raha. Okariin kujutab endast pikergust savipilli taolist ühe sarvega eset, kus iga sõrme jaoks on oma auk. Vastavaid auke avades ja sulgedes saame puhuda täielise heliredeli. Meeldivalt maheda kõlaga on see ilusaks muusikariistaks noorte kotkaste lõkkeõhtuil, nagu seda ka Viimsis õppelaagrist osavõtjail oli juhus kuulda. Hinnalt aga on nad poistele kättesaadavad — pisemad maksavad ühe krooni, keskmised — poolteist ja suur bass-okariin — 3 kr. Loodetavasti jõuavad noored kotkad oma oskustega peagi niikaugele, et ka marssimiseks rakendavad sama pilli, eriti hra Meri kavatses uundustele lootusi rajades. Okariinide kõrval või ka iseseisvalt esineb uus pill, mida leiutaja-konstrueerija on tagasihoidlikult nimetanud klapp-pilliks. See muusikariist kujutab endast vastavale puutorule asetatud metallist klappide kogu, mida vastavalt noodile vaja suruda, et soovitud häält manada esile. Keeruka ehituse tõttu tuleb selle pilli hind küll võrdne umbes okariinide kvarteti hinnale, kuid orkestri loomisel ei tohiks ka selle summa eest põrgata tagasi, kuna ta on ikkagi kaugelt vähem tavalistest vaskpillidest ja keelpillidestki, käsitamises aga poistele kättesaadav juba üsna noorelt. Kui poiss vaid noote oskab lugeda, on ta suuteline õppima ka selle pilli puhumist. Saatepilli nime all peitub midagi suupilli taolist, kus nooditundmine on vaid osaliselt vajaline — noodi vältuse mõttes, kuna noodi asetamine joontel selle pilli juures lihtsalt märgib vastavat pilli auku, kuhu puhuda. Ka ksülofon on vaid viis puupulka vastava häälekõlaga, kus peab teadma, missugusele pulgale oma vasarakesega hoop anda.

Nagu ülalantud pillide iseloomustusest näha, on

nende käsitamine noorte kotkaste vanustele poistele üsna võimalik ja kergesti õpitav. Muidugi nõuab pilli käsitamine ja „meistriks“ saamine igalt pillimehelt vaeva ja püsivat harjutust, kuid ülepääsmatuid raskusi ei valmista ta kellelegi. Seetõttu tekkiski noorte kotkaste peastaabil kindel soov kõiki organisatsiooni kuuluvaid üksusi õhutada nende pillide muretsemisele ja kõiki noorkotkaid nende poisipärase pillide mängimisele. On ju eestlane oma hinges muusikaarmastaja, ja kui poiss häälemurdmise eas ei saa küllaldase edukusega laulda, siis ei ole pillide puhumisel takistusi mingil kujul. Küll on loota, et selle kaudu areneb poiste kuulmine ja hääletundmine, mis edaspidiseks annab eeldusi ka laulu alal sammuda arenevate raaga.

Okariinide ja teiste pillide tarvitusele võtmine on muidugi suuresti sõltuv noorte kotkaste vanemate juhtide heatahtlikust suhtumisest sellele küsimusele. Kuid arvestades seda, et nootide tundmine juba algkoolis poistele on õpetatav, ja olles teadlik ka selles, et noorte kotkaste juhtidest suurem osa on kooliõpetajad, kel on vilumusi muusika-juhtimise alal, võib loota, et muusikaharrastamine kujuneb rühmades ja malevkondades harrastatavaks tegevusalaks otsese noorkotkaliku töö kõrval. Pealegi ei vaja ükski nimetatud pillidest enam tülilikat häälestamist, mis tavaliselt noortele osutub üle jõu käivaks suurema orkestri juures ja orkestrijuhile valmistab palju tüli ning vaeva. Et aga noortele pillide mängimiseks anda hoogu, kavatsetakse üldlaagrite puhul korraldada malevate vahel võistlusi, õppelaagri programmi täiendamist muusikaalaga, üldlaagris 1935. aastal aga võimalikult ka üldist noorte kotkaste orkestrite kontserti, loomulikult samadel noorkotkalistel pillidel. Kuid need kavatsused on praegu veel lõplikult kujunemata ja seepärast on esialgu vaid pillide käsitamisele võtmine esimese ülesandena päevakorral.

Noorte kotkaste instruktorige okariinide kvartetid

Kaks uut auhinda noorte kotkaste võistlustel

Suvel peetud II üleriikliku õppelaagri ajal sai Noorte Kotkaste peastaap kaks uut auhinda. Nendest esimene on tookordselt Soome saadikult Eestis A. Vuori-maal, määratud rändauhinna parimale malevale spordivõistlustel, teise annetas Kreenholmi Manufaktuuri Saaduste juhatus parimale malevale pioneeralal. Sportlikul alal peavad malevad oma esimesed võimed tooma välja juba veebruaris kaitseliidu üleriiklikel suusatamisvõistlustel noorte kotkaste klassis, kuna pioneerala võistlused arvatavasti toimuvad tulevasuvises õppelaagris. Mõlemate karikate statuudid tulevad lõplikule väljakujundamisele jaanuari lõpul.

Need auhinnad on senisele väärtuslikuks lisaks. Nimelt on seni parimale malevale suusatamise alal Poola Küttide Liidu ülemalt auhinna marmorist kotkakuju, mille on võitnud Petseri, siis Ungari sõbralt album samaks otstarbeks individuaalalal, ja eesolevate võistluste puhul lubab kaitseliidu tarvete ladu annetada noorhaugaste võistlusele veel eriauhinna.

1932/33. õppeaasta kooli-õppe-tööde auhinnad välja antud

Noorte Kotkaste peastaabi korraldatud kooli õppetööde võistluse võitjaile on nendele langenud rändauhinnad antud välja. Riigivanema rändauhinna sai üheks aastaks kodutütarde Ambla rühm Järva ringkonnast, kes omas rühma keskmise punktina 3,75. Üleandmine toimus pühapäeval, 3. detsembril, Ambla seltsimajas, kus kodutütred korraldasid oma piduliku koonduse. Auhinda üle andma oli sõitnud Noorte Kotkaste peastaabi ülem J. Tederson. Kodutütred tänasid riigivanemat telegrammiga. Haridus- ja sotsiaalministri rändauhinna II kohale tulijale andis teenitud võidutähisena üle samuti peastaabi ülem 10. detsembril

korraldatud noorkotkaste Virumaa Lüganuse malev-konna Erra rühma pidulikul koondusel. Erra rühm saavutas keskmise punktina 3,61.

Ka käesoleval õppeaastal on sama võistlus täies hoos. Ülesandmisi tuli veel detsembri alul, kuna mõnele üksusele kutsed hiljem kätte jõudsid. Võistlusele on registreerunud üle 70 üksuse, nende hulgas noorkotkaste ja kodutütarde kõrval ka skautide ja gaidide üksusi. Nii näib neljale organisatsioonile mõeldud võistlus käesoleval õppeaastal jõudvat oma eesmärgile ligemale.

Noorte kotkaste parim rühm 1933. a.

«Alati valmis!» võistluse tulemused

Käesoleva aasta kevadel toimunud üleriiklik noorkotkaline „kümnevõistlus“, kui seda sellase nime all ta kümne noorkotkalise võistlusalal võitnud võib nimetada, tõi „noorte kotkaste parima rühma“ tiitli seekord Võrumaale. Mõödunud aasta võistlusel omandas selle nime Saaremaa maleva Võhma rühm, kuna nüüd selleks osutub Võru maleva Valgjärve rühm, saavutades 355 punkti. Eelmine võitja jäi 348 punktiga teisele kohale, punktide arvu järgi kolmandale kohale tuli jälle Võru malevast Navi rühm 324 punktiga. Malevate parimaiks rühmadeks osutuvad: Harju malevas Saku rühm 323 p., Järvas Võhmata rühm 129 p., Narvas Uue-Sõtke rühm 204 p., Pärnus V rühm 107 p., Pärnumaal Vändra alevi rühm 301 p., Saaremaal Võhma rühm, Sakalamaal Adavere rühm 186 p., Tallinnas Ida I rühm 150 p., Tartumaal Leedimäe rühm 137 p., Valgas Kajaku rühm 270 p., Virus Vösu rühm 130 p. ja Võrus Valgjärve rühm.

Igale rühmale langeva keskmise punktide arvu järgi omavad malevad kohti: I — Võru malev 38,69 punktiga, II — Saaremaa 12,22 p., III — Viru 8,07 punktiga, viimane Harju 1,54 punktiga. Iga noorkotka keskmise järgi omavad malevad järjekorra: Saaremaa 6,35 punktiga, Pärnumaa 2,71 p., Võru 2,32 p. ja viimne Tartumaa 0,30 p. Punktide kogusummaga on Võru 1973 punktiga esikohal ja 12. kohal Järva 129 punktiga.

Noored vallutasid Petseris südameid

Noorte kotkaste aastapäeva puhul korraldas N. K. Petseri maleva staap Petseris 3. detsembril isamaalise aktuse, mil viibis üle paarisaja inimese. Külaliste hulgas võis näha Petseri tähtsaimaid tegelasi omavalitsuse, kaitseväge ja kaitseliidu ridadest.

Aktus algas kotkamarsi helidel riigilipu sissetoomisega, mida kohalolijad tervitasid püstitõusmisega ja kodutütred-noorkotkad ja nende juhid liputervitusega. Kodutütred ja noorkotkad rivistati juhatusel laua juure, mille peal asetseb väike riigilipp ja küünlad.

Ülevaks kujunes silmapilk, kui pealik pühalikult laualipu üles tõmbas, mille peale lauldi riigi hünni ja valguse ning soojuse sümbolina süüdati laual olevad küünlad.

Avamisele järgnes maleva vanema koolinõunik Greenbergi kõne, kes tähendas, et kui tahame püsida tugevaina ja iseseisvaina, peab noorte liikumine saama kõigile südameasjaks. Sellele järgnesid ettekanded: ilulugemised, massdeklamatsioonid, rahvatantsud, okariinikvarteti ettekanded ja võimlemine noortelt ning orkestri-ettekanded maleva orkestrilt. Ettekanded võeti vastu suure vaimustuse ja poolehoiuga.

Aktuse lõpetas maleva vanem tänades kõiki osavõtjaid. Küünlad kustutati ning laualipp langetati.

Jõulud merel...

Jõulud — rahu- ja rõõmupühad noorele kui vanalegi. Viimsed askeldused veel jõululaupäeval... Kui kõik valmis, ehitakse kuusk, käiakse kirikus ja siis süüdatakse jõulukuusel säravad küünlad... On mõnus ja kodune!

Nii võetakse vastu jõule meil kodus, armsas Eestis.

Kõik ei ole selle õnne osalised. Need, kes eemal kodumaast kaugel merel karmides oludes endale peavad teenima igapäevast leiba, neil ei ole rohelist kuuske, säravaid küünlaid, pole kirikut, pole seda rahu ja rõõmu...

Mulle meenub üks jõuluöö merel India ookeanis.

Oleme reisil Port-Saidist — Šanghaisse. Läbinud Punase ja Araabia mere, lähenesime Tseiloni saarele. Lootsime jõuda jõuluks Kolombo sadamasse, et täien- duda toidu- ja küttemoonas ja siis ehk mõni tund vii- bida „vaiksel ookeanil“. Kuid inimene mõtleb, Jumal juhü — ja nii tõmbas seegi kord kolm viimast päeva kestnud torm sellest heast lootusest kriipsu läbi — tahtmata tuli jõulud võtta vastu keset merd.

Jõululaupäev. Kaheksateistkümnepäevases vahetpidamatust merel viibimisest ja kestnud tormist on mehed tülpinud, ükskõiksed. Öhtu lähenedes nagu elustuvad kõik. Pestakse end hoolega puhtaks, aetakse habet, vahetatakse rõivad. Isegi laeva puusepp Juhan Junman, kes muidu on läbi-läbi tubli mees, kuid „seepi ei raiska“ ja kaela naljalt „ei tee kõvaks“, nagu ise armastab ütelda, on pannud selga uue ülikonna ja krae kaela... Seda nähes küsib tüürimees: „Kuule, Juhan, kas lähed maale või?“ — „Ai, (tähedab „ei“) tüüri- mees, ma, ma niisama...“ vastab Juhan.

Kell on juba 9 öhtul, kui meeskonna „ruffi“ (elu- ruumi) tuleb kajuti poiss Juks korviga, milles konjaki- ja veinipudeleid, toiduks paremaid palu ja mõningaid maiustusi. „Sähke, poisid, — vana (kapten) saatis,“ ütleb poiss ja kaob kiiresti üles laeva tekile (laele). Ilma et seks käsku vaja, asusime kõik ühiselt jõulu-

lauda korraldama. Kaks lauda pannakse kokku ja seo- takse kinni, et laev, mis „lingerdas“ (kiikus), seda kallist kraami nina alt ära ei pühiks. Keegi madrus leiab kastist puhta voodilina, asetab lauale. Kõik on valmis, kuid puudub meile kõigile lapsepõlvest armsaks saanud jõulukuusk.

Pootsman, kes kõik teab ja kõik oskab, muretseb ka selle. Saab kustki poolkuivanud palmi, lõikab le- hed vartega lahti, voolib kepi, mille värvib rohelisteks ja seob siis palmilehed külge, rasvakuunal kinnitatakse kepi tippu ja jõulukuusk ongi valmis.

Kõik vahist vabad mehed asuvad lauda, süüda- takse „jõulupuu“ — kui äkki käib raksatus, laev vä- riseb, masin pannakse seisma. Välgukiirusel on kõik tekil. Kuski ööpimeduses kostab metsik kisa, mis taas vaikib...

Süüdatakse lambid, paat lastakse vette, kuid merd silmitsedes ei ole midagi näha! Seisan laeva ninas, kui korraga tunnen nagu kattuksin jääkorraga. Näen — eest üle laeva nina ronib tekile must ihualasti mees. Vaatan ligemalt tulega — must mis must. Silmapet- tus see pole. Paksud lõdisevad huuled ja valged ham- bad... See ajas veel kord hirmujudina üle ihu... Must mees vehib rusikatega ja näitab mere poole, sele- tades minule arusaamatus keeles.

Taipasin, et olime laevaga ühele indialase purje- paadile peale joosnud ja selle põhja ajanud. Üks kaas- sõitja ühes paadiga oli vajunud põhja, kuna teine neist oli laeva ninas ankrule hüpanud ja ronis sealt üles te- kile. Süüdi olid indialased, kelle paadil ühtki märgu- tuld polnud peal.

Pärast lühiajalist peatust jätkame reisi. Üks- haaval kogunevad mehed ruffi. Jõuluküünal asenda- takse uuega ja süüdatakse põlema. Arutatakse pikalt- laialt sündmust. Tuletatakse meele jõule armsal kau- gel kodumaal ja lauldakse koos „Püha öö...“. Must mees istub hääletult nurgas ja vaatab üksisilmi lauale, kus asetseb merimeeste jõulupuu.

R. G-n.

A. Lepp

Temake — mu emake

*Mälestusi jõuludest,
kui kodumaa kutsus*

Püha neitsi lapsukesega — Murillo maali järgi

Kortsunud oli ta nägu. Risti-rästi oli elu sinna teinud oma märkmed, kord sügavalt-selgelt, kord vaevalt märgatavalt, põimides elu salahieroglüüfe sellele armsale näole! Sügavad olid need viimsed kriipsud! Need olid elu, selle kõikvõimsa kunstniku viimsed pintslivisked valmisäänud pildile! Armastus, kannatus ja iseenda ärasalgamine — need olid need värvid, millega maaliti!

Olid!

Sest juba pikki aastaid katab muld seda nägu, mis ei unune iialgi, ilmaski!

1933. a. jõulud liginevad.

Elavalt tõusevad mineviku-udust silmade ette teised jõulud, millal ei olnud „rahu maa peal“, millal mürtsusid kahurid pühal jõuluööl, külvates surma ja hukatust! Seisin palja peaga õues, minekuvalmis sinna, kus mürtsusid suurtükid. ...

„Mine, pojake!“ sosistasid märtsinud huuled, — „Mine, kuid tule jälle tagasi!“ Ja palavad pisarad nõrgusid vahetpidamata ta silmadest alla, otsides teid ta palgeil, lugematuis kriipsukestes, mida tõmmanud sinna armastus ja valu.

Nagu elusalt seisab ta praegugi mu silmade ees!

Näen, kuidas ta nagu abi otsides toetab väsinud keha uksepiidale, silmis lõpmatu valu, hirm ja armastus!

„Mine, pojake!“ värisesid ta huuled ja kaugendes, tagasi vaadates näen, kuidas värisev käeke tõuseb silmadele varjuks, et vanad silmad selgemini näeksid — kuni kaon metsa taha...

Möödusid hirmuaastad. Vaikisid ka kahurid, ja surmaröögatuste asemel kuuleme sel jõuluõhtul kallist jõululaulu „Rahu maa peal!“ Kuid kas on „inimestel ka hea meel?“ Kas oleme moraalselt ka niivõrd välja arenenud nende rahu-aastate kestes, et tunda tõelist jõulurõõmu? Kas oleme vähemalt säilitanud selle jõuluõhtu vaimu, kus pisarsilmil hüüti: „Mine, sest kodumaa kutsus sind! Mine, kuid tule jälle tagasi!“ või oleme unustanud need kortsus näokesed, nende valu- ja armastusepisarad, kelle pojad enam ei tulnud tagasi.

Ei! Neid kortsus näokesi, neid pisaraid ei suuda keegi unustada, ja kui saatuse tahtmisel ehk veelgi korduvad „need“ jõulud, leidub meil küllalt veel temakesi — meie emakesi, kes suudavad meile ütelda pühal jõuluõhtul: „Mine, pojake, ja too rahu meie kodumaale!“

BERTA BUCK.

JAHT ÕNNE

PEALE

Elame rahaliste loteriide ajajärgus.

„Kui saaksin miljonäriks — milline õnn!“ mõtlemele tahtmatult.

„Kui saaks ometi kustki retsepti, mis näitaks teed õnnele!“ ohkame.

Ameerika miljardärid, rikkaimad mehed maailmas, ei ole kitsid oma „retseptidega“. Ja need nõuanded ehk retseptid on niivõrd lihtsad täita, et peab ainult imestama, mispärast ei võrsu miljonäre nagu metsa all seeni sügisel vihmaajal.

Nii ütleb Rockefeller: „Selleks, et saada miljonäriks, on tarvis vaid vara hommikul tõusta ja enne einestamist ja töö juure asumist pühendada mõni tund kehaharjutusile.“

See on väga lihtne ja odav retsept, mis meelitab järeletegemisele.

Edisoni nõuanne on veelgi lihtsam: „Istu maha ja mõtle millelegi, mil silmad juhulikult peatuma jäävad, ja kui sa sellest varandusi kokku lüüa ei suuda, oled arvatavasti piiratud mõistusega!“

Pagan võtaks, enda meelest arukale inimesele mitte just väga meelitatav väide!

Rotschild ütleb, et esimene eeldus rikastumiseks on olla vaene.

Milles on siis konks? Vaesed oleme kõik (Rotschildi või Rockefelleriga võrreldes!) ja rikkaks saada tahame kõik, rikkaks ja õnnelikuks — kuid kas see meid ühtlasi õnnelikuks teeb, on enam kui küsitav.

Rikkus ei ole veel õnn, kuigi rahal on maagiline võim.

Lähemalt silmitsedes tajume, kui võrd mitmekesised on meie õnnemõisted. Sest igauks otsib oma õnne, ja iga õnn on erinev teisest.

Et õnnelik olla, ei ole tarvis oodata miljonit ega Wales'i printsi kosjatulekut, vaid tuleb haarata õnnetegi igapäevsusest, noppida neid nagu laps nopib õitsvaid lilli kesk ohakavälja.

Inimese hing vajab igapäevaseid õnnetegi, tõukeid, ta ripub igapäevaste väikeste sündmuste küljes rohkem kui seda tunnustada talle ehk on armas.

Tõsiasi on, et kui meil puuduksid meie sageli nii tühised, väikesed soovid, lootused, lapsikud rumalused, siis teostaksime ainult niipalju, kuipalju meie igapäevaseiks tarvidusiks oleks hädavajaline.

Me elame aga alatasa mõne idee, unelma, soovi või lootuse mõju all. Mõte sellest soovist, unelmast, on nagu lilleõhn, mis hõljub meie ees, alatasa liigub meie ees, ja me hõljume, tormame, rühime selle järele.

On inimesi, kes taluvad igapäevsust ainult nende pisikeste soovide tõttu. „Kui on midagi ees, kui on midagi oodata, on äripäev hoopis roosilisem,“ ütlevad nad.

See „midagi“ ei tarvitse olla muud kui pool tundi üksindust, mõni ajaleht, õitsev lill, üks sigar puhketunnil, üks hea raamat, käepigistus ülemuselt või igatsetud pilk armasama silmist — kõik asjad, mis on nii kättesaadavad, nii tavalised, kuid mis on ometi niivõrd suure tähtsusega inimesel, et ei saa kujutella elu nendeta.

On inimesi, kes on sunnitud kandma oma igapäevaseid kohuseid vastumeelselt. Kutsetöö, mis ei huvita inimest, mis vähe sobib ta iseloomule, kuid mida inimene peab täitma olude sunnil, muutub talutavaks ainult selle läbi, et ta alatasa mõtleb puhkusajale. Sellane inimene kogub ja hoiab kokku kogu aasta, meeldi jalutab raudtee läheduses, sadamas, uurib reisi-kaarte, loeb reisikirjeldusi.

Kirevates värvides kujuteleb ta eelolevat puhkusaega, manab kõik õnne ja võlu, mis sellega seotud, vaimusilmade ette. Seesugune inimene ei taju karedat olevikku, ta libiseb tast üle nagu kuutõbine öösel järsust katuseharjast. Ta on oma moodi õnnelik, olgugi et see õnn on pettekujutus.

Häda ainult, kui ta liialt kaldub irreaalsusse: siis on paratamatu, et ta hingeline seisund muutub haig-laseks.

On ka inimesi, kel on armastatud elukutse ja kes ometi on rahuldamatud. Maja, milles nad elavad, on liig väike, nende töötasu on madal, linn, milles nad elavad, on väike, naabrid on ainult „alamat liiki“ rahvas, üldse on olukord väljakannatamatu. Nad virisevad, hädaldavad, kaebavad: „Mis on sada krooni kuus? Kerjuse tasu! Kui saaks kakssada, kolmsada...“

Ja tuleb aeg, kus nende palk on kakssada, kolmsada krooni kuus. Neil on tore maja, nad elavad lõbusas seltskonnas, suures linnas, nende naabrid on linna võimsaimad, rikkaimad, ent virisemine ja kaebamine ei vaibu: õnn on parajal silmapilgul eest ära joosnud, ja säärased inimesed elavad taas oma hädaldamisega. Nad unustavad, et lootused on ikka siis ilusaimad, kui nad veel ei ole täitunud.

Ja ometi me vajame lootusi: nad on vajalised, nagu autole ja lennukile mootor, nad tiivustavad meie eluenergiat, annavad meile tõuget ning jõudu.

Ja kui sageli ei võrsu nendest väikestest näiliselt

tühistest lootustest suured inimkonda rikastavad ideaalid, mille täitumine oleneb üksikuist inimestest?

Huvitav on asjaolu, et paljud ei püüagi õnne, ei võta vaevaks teda saavutada, panevad käed rüppe ja ootavad, ootavad...

Ootavad, kuni keegi neid „leiutab“, leiutab suure õnne jaoks.

Inimene on ise oma õnne sepp, inimene kannab õnne eneses, vähemalt õnne algidud peituvad inimeses eneses.

Ja et õnn kasvaks, võrsuks tugevaks, on tarvis neid idusid arendada, neid kasvatada, nii nagu kasvatatakse lilletaimi või viljapuid.

Mingi eesmärk, siht, mingi püüe, mida tahame saavutada, sünnitab meis rahuldustunde, teeb meid õnnelikuks, kuid ei kindlusta igaveseks meie õnne.

Õnnelikud oleme ainult siis, kui meie tahe on teoks saamas. Aga samal hetkel, kui meie tegu on lõpnud, kaob ka meie õnnetunne.

Et olla püsivalt õnnelik, tuleb ühe teo lõpetamisel asuda teise juure ja õnne näha mitte elu ülesannete vähenemises, vaid nende suurenemises.

Ei ole vist suuremat rahuldustunnet ja naudingut kui suuta täita väärikalt elu ülesandeid ja mitte tagasi kohkuda raskeimategi ees.

Iga võidetud raskus teeb meie elu meile sügavamaks, väärtuslikumaks, annab sisu, loob kindlaid eluvaateid, tõekspidamisi. Ei ole tähtis, millele kellegi tõekspidamine või maailmavaade on rajatud — kas filosoofilisele õpetusele, kiriklikule dogmale või mingile isiklikule elamusele, vaid tähtis on see, kuivõrd suuri üldinimikke väärtusi ta suudab luua oma tõekspidamiste ja vaadete abil.

Elu on nii üürrike, me elame vaid üks kord. Iga ühel meist oleks nii palju teha, kui rakendaksime oma jõu kasulikkuse teenistusse. Kahjuks me ei toimi alati oma võimete kohaselt, vaid hoidume tööst, sest nii on hõlpsam...

Me unustame aga, et me oma tööst loobumiseega sunnime sama töö oma kaaslaste peale.

Soov ennast mitte millegagi tülitada, oma aju mitte vaevata, ihuliikmeid intensiivsele tööle rakendada — eks see ole üldine pärast sõjaaegne hingeline tendents? Väärtuste ümberhindamine, vana korra lagunemine, uute tõekspidamiste, väärtuste loomine — kõik see on suurel määral meie hingeelu kahjulikult mõjutanud. Sellega on ka seletatav suur protsent enesetapmisi, mis viimaseil aastail hoogu võtnud. Armastatakse süüdistada üldist majanduslikku kriisi, tembeldatakse viimast süüdlaseks patuoinaks elu ja surma vahel.

Selles väites peitub teataval määral õigust, kuid siiski mitte niisugusel kujul nagu arvatakse.

Majanduslikke kriise on olnud varemgi ajal ja on tulevikuski. Vahe seisab ainult selles, et eelmised kriisid on olnud vähemaulatuselised: nad on tabanud üksikuid isikuid, teatud alasid ja üksikuid mait, kuna käesolev on ülemaailmne ja puudutab peagu eranditult kõiki.

Pankrottijäänud äriees ja üle öö maksujõuetuks kuulutatud asutus ei olnud ka varemalt harukordseid

nähtusi, aga inimestel oli rohkem vastupidavust ning elutahet, lepiti vaevarikka eluga kui paratamatusega, koheldi umbusaldusega elu loteriivõite, lepiti sellega, mis oli ja mis kindla, vaevarikka tööga saavutati.

Viimase aastakümne inimesed on teist laadi. Sõja ajal ja sellele järgnevatel aastail lõi õitsele igasugune tõusiklus, kerkisid esile aferistid, suurpetturid, suurenes elukutseta isikute rühm, algas kaubitsemine, sahkerdamine, õnnekütitsemine, mille tagajärjeks oli see, et inimesed unustasid igasuguse mõõdupuu. Raha tuli, raha läks, kulda kühveldati nagu labidaga. Jaht õnne peale täitis inimesi seesuguse saagihimuga, et tulevikule ei mõtelnud keegi, igatüks nautis vaid olevikku.

Tõusuile järgneb mõõn, see on looduse seadus.

Kullatagavarad lõppesid, raha veeres näppude vahelt kergesti, nagu ta tulnud. Inimesed olid harjunud laiotama, pidutsema, kõik seitse päeva nädalas tundusid pühapäevadena, argipäevi nagu ei olnudki.

Ent argipäevad ei lasknud endid nimekirjast kustutada, nad tulid ühel heal päeval — ja siis...

Siis algas hirmus kassiahastus. Kõikjal puutusid näpu põhja, elu nõuded olid aga suured. Kõikjal haigutas hall argipäev, sooviti aga alatiselt näha pühapäeva.

Kõikjal nõuti leiva eest tööd ja vaeva, aga tööd ei tahetud teha ega vaeva näha... Mis jääb üle?

„Lõpp teha! Niisugune närune elu ei ole väärt, et seda elada,“ nii ütlesid paljud ja ütlevad tänapäevalgi.

Olukorrast päästjaks osutub mürk, revolver, nõör või närvikliinik.

„Majandusliku kriisi ohver,“ kirjutavad ajalehed. Jaht õnne peale jätkub.

Me ei tohi unustada, et ka loobumine on õnn. Vabatahtlikult naeratades loobuda millestki, mida me ihaldame, ent milleni meie ei kiüni — see on sangarlikkus.

Mitte ükskõiksus, vaid sisemine vabanemine väiklusist ja argipäeva inetusist annab rahuldustunde, mis on aluseks meie sügavale ning puhtale õnnetundele.

Välist õnne me ei tarvitse otsida; õnn peitub meis enestes ja tarvis on ainult ta sealt tuua päevavalgele ja ammutada temast elujõudu.

Nii nagu ei ole absoluutset tõe ja absoluutset moraali, nii ei ole ka absoluutset õnne. Kõik need mõisted on relatiivsed. On olemas minu tõe, sinu tõe, minu moraal, tema moraal, minu õnn, sinu õnn, tema õnn jne.

Sest kui kaks sedasama teevad või ühest ja samast asjast räägivad, ei ole see veel kaugelki seesama.

Ja just need erinevused ongi, mis teevad elu huvitavaks.

Kahjuks on erinevustel ka omadusi, mis teevad elu raskeks. Kõikjal näeme erinevusi, vahesid vägikaigast vedavat, küll perekonnaelus, poliitikas, kunstis ja majanduselus, viimasel ajal on isegi kirik kistud sellesse keerisesse.

Juba mitmed maakogudused on lavastanud võrratuid skandaale, kirikutülide taud kantakse linnadessegi.

Tule-, kuulikindel ja hügieeniline elamusein tsementkivist nopsa-süsteemi.

Tsementkivist nopsa-süsteemi ehitused on pärit Rootsi, kus nad juba üle 20 aasta tuntud ja kõikjal on läbi löönud. Rootsist viidi see süsteem Soome, kus 1933. aastani on ehitatud üle 6500 mitmesuguse hoone, peamiselt põllumajanduses. Meil püstitati esimene maja tsementtelliskividest nopsa-süst. järgi 1929. a. Kundas. See on 8-korteriline elumaja, ning ta headust võib iseloomustada asjaolu, et elanikud, kes sisse kolisid kohe pärast krohvitoode lõpetamist, elavad seal seni ja on väga rahul korteritega.

Aja jooksul 1930.—1935. a. on ehitatud meil ligi 60 mitmesugust hoonet nopsa-süst. Tähtsamad nendest on: 52 asundustaluhoonet Pikaveres, A. Gutmann'i elumaja ja kauplus (kahekordne) Kehras, Kärmeke'i — Kadriinas, K. Inder'i — Keilas, ins. F. Peterson'i elumaja Tallinnas, K.

Pildil: Ins. F. Peterson'i elamu Tallinnas, Narva m. 82

Rass'i karjalaut Võhma-Villeveres, Vana-Põltsamaa vallamaja (kahekordne, keskküttega, täitsa modern) ja t. Kuna kõik senised hooned täiesti õnnestusid, siis on loota, et see ehitusviis levib meilgi.

Nopsa-süsteemi sein ehitatakse tsementtelliskividest kolmes püstkihis kahe õhuvahetiga. Kivid laotakse serviti; soovikorral üks kiht kive laotakse lapiti. Sidekivid, (iga 3—4 kivi tagant) asetatakse eemale üksteisest. Õhulõõridest — seespoolne täidetakse mingi poorse ainega (turba-sammal, saepuru, linaluud, põlevkivituhk), välislõõr — kas jäetakse tühjaks või täidetakse kanarbikuga või pestud põlevkivi räbuga. Laudvoodrit nopsa-seina juures pole vaja teha, sest nopsa-sein peab soojust mitte halvemini kui kõige parem puumaja.

Nopsa-süst. üheks paremuseks on see, et ehituseks vajalike tsementkivide valmistamine on äärmiselt lihtne ning seda võib hõlpsasti teostada iga tööline.

Kivid valmistatakse kruusaliivast ja tsemendist. Segu, vastavalt liiva headusele, tehakse 1 : 7 kuni 1 : 10. Valmistatud kivid hoitakse niiskena varjulises kohas 2—3 päeva ning siis laotakse virna (lahtise taeva alla) ja niisutatakse 2—3 nädalat.

1 püstit tsemendist võib teha 400—500 kivi.

1 ruutsülla sein ehitamiseks läheb umbes 1 püstit tsementi ja müürišepad võtavad töö eest 4 krooni.

10 × 9 m ühekordse elamu seinte (ca 100 m²) ehitamine nopsa-süst. tsementkivist (täitsa valmis) läheb maksma 320 kuni 530 krooni, vastavalt töö ja materjaali hindadele.

Järelikult nüüdsete hindade juures TSEMENTKIVIDEST HOONED NOPSA-SÜSTEEMI JÄRGI TULEVAD ODAVAMAD PUUEHITUSTEST.

Peale selle tsementkivist hoone tunnustatud paremuseks peab lugema ta TULEKINDLUST, PÖLISUST ja HÜGIEENSUST. Ka püssikuul ei läbista nopsa-seina.

Lähemaid teateid nopsa-ehituste ning tsemendi tarvitamise kohta saab tasuta Eesti portland-tsemendi vabrikute A/S. „PORTKUNDA“ ja A/S. „ASSERINI“ LAOST ja müügikohast: Tallinn, Vana Viru 12, tel 450-44. Tel. aadr.: „Estocement“ Tallinn.

Vahekorrad ei muutuks milgi tingimusel nii teravaks ja meeolu ei kõetaks nii palavaks, kui inimesed vähegi arvestaksid kaasinimese erinevusi, ta sihte, vaateid ning iseloomu.

Paraku püüame oma tahtmist panna maksma, oma vaadet sundida peale, oma töökspidamist pidada pühaks. Kas võidame palju selle läbi? — Seniks küll, kuni esimene võidujoovastus on haihtunud, kui seisame jälle keset möödapääsmatut realiteeti.

Elu ülesanne ei seisa mitte selles, et püüda saavutada oma eesmärgi ükskõik missuguse hinna eest, vaid arvestada tuleb ka meie kaaslase töökspidamisi, sest õndsam on anda kui võtta. See, kes vajab tõelist rõõmu ja õnne, leiab seda ka eneseohverdamisest.

Milliseks on kujunenud meie hing, seesuguse maailma loome enesele ja seesuguseks kujuneb ka meie elu.

Ei aita siin irreaalne, mõttetu jaht õnne peale.

Mida inimene „peab“, seda ta tahab. „Peab“ on meie eluteelt ettekirjutatud sundus, seadus — see, mida

me nimetame saatuseks. Võimatu on vältida saatust, nagu on võimatu vältida maailma sündmusi. Ka meie saatusel on võrdne tähtsus maailma sündmustega, see tähendab, et iga saatus on igapäevale niivõrd tähtis, kui võrd tähtis on igapäevale ta olemasolu.

Õnneks on olemas vahend, millega saame teha ka kibedaima saatuse talutavaks — ja see vahend on töö.

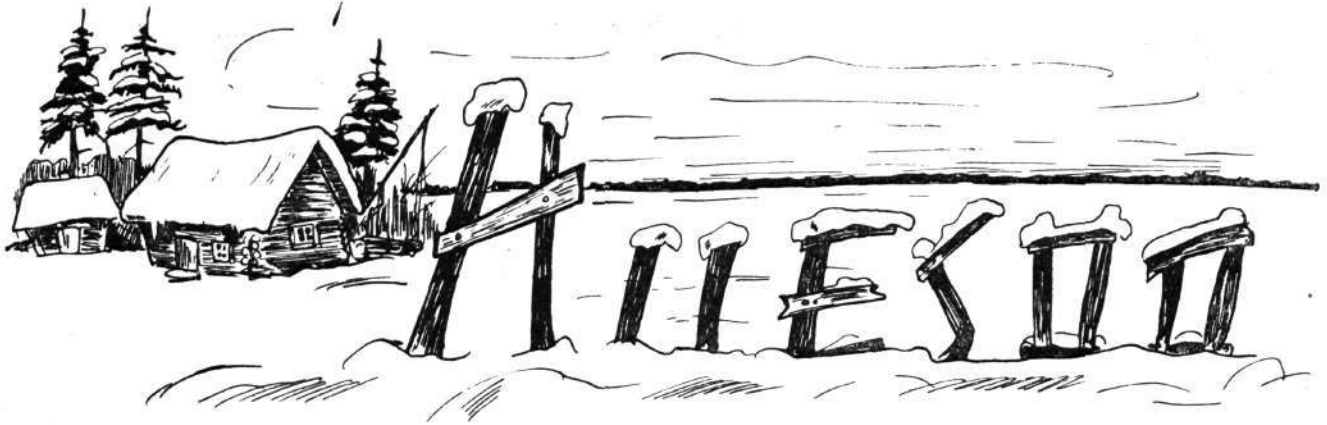
Töö, olgu missugune tahes, mõjub nagu uimastusvahend, levitab enesest saladuslikku, seletamatut võlu, laseb meid unustada tavalised mured ja hädad ja on meile kindlaks varjupaigaks, kui „pahad vaimud“ meid tulevad kiusama.

Peaasi on: töö pakub meile julgeolekut meie „mina“ eest, selle „mina“ eest, mis on meie isiku tugevaim vaenlane.

Vajadus tööd teha on seepärast sama tähtsusega kui tarvidus süüa.

Jõudnud sellele arusaamisele, algame jahti õnne peale, kuid hoopis isesuguses suunas.

Berta Buck.

Ühel külmal, tuisusel jõuluööl leiti ta, õigemini ta tuli ise Hiiesoole, nagu armastas hiljem ütelda pere-mehe Andruse ema. Kaltsudesse mähituna, peagu külmanuna lebas ta künnisekivil, kui peremees Andrus läks lauta viima loomadele jõuluöö-leiba. Vaevu häälitsetes ta oma hädist, poolhingetut lapsenuttu, ja sellegi lämmatas tuule kohin ja näljaste huntide ulumine laanes. Andrus korjas ta kivit, viis kambri, kus suurest kerisest õhkus kuumust ja verivorstide mõnusat hõngu. Seal kooriti talt kaltsud, soojendati teda kerise lõukal ja pisteti peergudest pesukorvi lamama pehmeile heintele. Soojus sulatas valla ta keelepaelad ja varsti rökkas kogu kamber ta nutust. Aga kui läideti küünlad jõulukuusel ja pere laulis jõululaulu, siputas leitud laps korvis käte ja jalgadega ja ta silmis sädeles küünalde tuhatkordne kuma.

*

Kehv oli see elamine ja olemine seal Hiiesool. Sööjaid oli palju ja söödavat seda vähem. Ei suutnud anda toitu vilets rabaserv, mille oli müünud parun hingehinna eest Andruse vanaisale, kõigile neile, kes rähklesid seal palehigis eluaja ja olid matnud sinna kogu oma nooruse kõigi ta lootustega. Nagu needus lasus vaesus ja puudus selle sooserva sauniku perel ja nälj luuras soojel silmil kurnatud inimesi. Saunahüti taga aga korises lõpmatu soo täis laukaid ja sügavaid mülkaid, nagu täitmatu hiiglase näljane kõht, võttes enesele tihti mõnegi karilooma, kes oli julgenud minna liig kaugele ta õõtsuvale pinnale. Inimesed olid selleks liig targad, et sattuda ta ohvriks; nad tundsid liig hästi oma surmavaenlast, kes ahvateli ja kutsus neid sageli oma roosteses, raskes udus vilkuvate tulukestega. Oma eluea kestes nad olid õppinud teda vihkama, nagu vihatakse harilikult seda, kes on sinust tugevam ja kellele vastuhakkamiseks sa oled jõuetu. Nad olid nagu sunnitöölised, kelle valvuriks on lõpmata korisev soo, saladuslik ja sünge.

Seal soo serval tegi oma esimesi samme Mai, nagu olid ristinud teda ta kasuvanemad, Hiiesoo Andrus ja Tiina. Seal sirgus ta neiuks, ja mida vanemaks said ta kasuvanemad, seda õitsvamaks ja ilusamaks sai tema. Kaugele üle kihelkonna piiride ulatusid kuuldu- sed Hiiesoo Maiest ja paljudki külapoised kaklesid sumedail suveõil ta pärast, ilma et keegi teda õieti oleks näinudki. Ta oli nagu vesiroos keset lugematuid soolaukaid, õrn ja puhas, kuid kättesaamatu teda ihka-jaile. Ta hoidis eemale kõikidest võorastest, ka Andruse ja Tiina lastega ei seltsinud ta. Ta oli ainuke Hiiesool, kes ei vihanud sood. Sageli viibis ta seal päevade viisi, istudes suurima ja sügavaima lauka serval, hallil pehmel samblal, keset raskelt lõhnavaid sookaelu. Ta nagu armastas seda laugast, mis ei külmanud kinni iialgi ja mille kaldalt leiti kevadel närune korv räbalatega, mis olid väga sarnased neile, millesse oli mähitud Mai, kui ta leiti. Ta oli salapärane

ja vaikne ja ta tumedad silmad olid niisama sügavad nagu ta suure sõbra — Hiiesoo laukad.

*

Sattus kord Hiiesoole suurlinna laps. See oli Andruse ja Tiina kaugelt sugulane, kes tuli sinna veetma oma suvepuhkust, kui ta oli tüdinenud tantsimast hellitatud naistega parketil. Hugo oli ta nimi. Ta tuli sinna, et lasta päikesel põletada pruuniks oma tugev, sale keha, lamada lakas värskel sooheintel ja süüa lihtsat sauniku toitu. Andrus ja Tiina andsid talle parima, mis neil oli, isegi Maie valmistatud valgete, lõhnavate linade vahele pandi ta magama. Mai kartis teda ega tulnud soost tagasi enne keskööd, kuhu ta läks juba päikese tõusul. Nädalaid möödus enne kui nad kord kohtasid soos, kuhu Hugo oli läinud jahile. Mai põgenes ta eest sügavale sohu, nagu hirmunud metsloom, kuid siiski laskis ta end tabada talle nii armsa lauka kaldal. Võib-olla meelega...

Sellest peale istusid nad seal alati kahekesi ja Mai kuulas Hugo juttu nagu mingit muinaslugu kaugest, tähtede-tagusest õnnemaast. Oli öidki, kus nad ei tulnud koju, vaid lebasid soo hallil samblal, keset rasket sooauru ja lõhnavaid taimi. Nad ei kuulnudki siis, kuidas korises soo täitmatu kõht, ega näinud, kuidas võrgutati neid udus sinakalt vilkuvate tulukestega...

*

Kiiresti saabus sügis ja ühes suvega oli läinud ka Hugo, tagasi suurlinna. Jälle tantsis ta parketil ja oli kõikide naiste lemmik, ja ta päikesepruun nägu naeratas neile armsasti. Ta oli unustanud Hiiesoo ühes selle saladustega ja laugastega, oli unustanud suve. Ei tulnud talle iial meele, kuidas oli Mai teda anunud jääda, suudelnud ta jalgu, põlvi ja käsi, kui nad istusid viimist korda lauka kaldal. Talle ei meeldinud naiste nutt ja ebameeldivad asjad unustas ta ruttu. Ta ei teadnudki, et Mai nii väga tundis ta järgi igatsust, sest ta oli harjunud nägema vaid kiiretempolist elu, naeru ja kergemeelselt lõbusaid nägusid. Õieti ta ei teadnud isegi, mis on igatsus. Ainult hommikuti, kui ta vahest ärkas raske peaga, tundus talle, nagu lebaks ta hallil, pehmel soosamblal, kuid see mälestus oli nii ähmane, et kustus enne kui ta sellest sai mõelda.

*

Jälle olid jõulud. Hiiesoo oli kattunud lumega, ainult üksikud porised mülkad mustendasid ta pinnal. Vanaks ja hõbepäiseks olid saanud Andrus ja Tiina. Mai oli muutunud kahvatuks ja ta tumedad silmad sätendasid peagu vihaselt ja näisid täiesti mustadena. Soost oli ta suvest saadik hoidunud eemale, näis, nagu pelgaks ta seda. Ta oli muutunud veelgi vaiksemaks ja sageli oli ta väga hajameelne, jäi seisma oma töö juures ja vahtis üksisilmi soo poole, nagu ootaks ta sealt kedagi tulevat. Murega jälgis Andrus oma kasulast ja ohkas sageli sügavalt.

Jõuluööl viisid Andrus ja Tiina jälle loomadele leiba. Kaua kobistasid nad lauda juures. Kui nad tulid tagasi, oli kambris läidetud küünlad pisikese jõulupuu küljes ja lauale piibli kõrvale oli asetatud pihutäis kanarbikku ja halli soosammalt. Mai oli kadu-

nud. Nagu paha aimates süütas Andrus väriseva käega laterna ja ajas selga lambanahkse kasuka. Ta läks välja tarest ja hakkas sammuma soo poole, mööda tihedaid, väikesi jälgi, mis olid tekitanud ilusa sirge raja ja lõppesid järsku mustendava lauka serval...

Kuski kaugel ulus hunt...

Heikki.

Suuskade valmistamise kursused Saaremaal

30. novembril s. a. lõppesid kaitseliidu Saaremaa maleva staabi poolt Kuresaare tööstuskooli puutöökoja ruumes korraldatud 10-päevased suuskade valmistamise kursused, mis olid esimesed sellesarnased Saaremaal. Kursusest võttis osa 63 kursanti. Kursantide hulgas tööpingi taga võis näha õppinud tislereid, ametnikke, apteekrit, kondiitrit, elektrimontööri ja teistele ametladele kuuluvaid. Seega koosseis eriti mitmevärviline.

Rõhuva enamuse kursantidest aga moodustas tööstuskooli puu- ja rauatöökodade õpilaskond, kes kuidagi ei raatsinud lasta mööda juhust oma igapäevase ametiõppimise töö kõrval õppida ära ka suuskade valmistamine.

Õpilaste-kursantide vaimustus eriala töö vastu oli niivõrd suur, et isegi harilikel töökoja töötundidel ei suudetud sellest loobuda, vaid iga vaba minut kasutati ära oma käsiloleva paari suuskade võimalikult täpselt ja reeglipäraselt väljavoolimiseks.

Seetõttu jõudis ka enamus kursante kursuste kestes rohkem kui ühe paari suuski valmis teha. Ka agaramad noored kotkad, 10–12 a. vanused poisid, olid kohal ja sama innuga kui vanemadki töötasid oma tööpinkide taga, olgugi et sageli üle tööpingi ainult töötaja pea paistis välja. Vähestest aastatest hoolimata voolisid ka nemad oma paari eeskujulikult valmis.

Üldiselt jäi kursustest kõigile hea ja ülev mulje, seda eriti kursuste juhi instruktori K. K r u u s i ja tegelike abide, tööstuskooli instruktore, hrade O. P ä i d i ja J. U n n a m i, vastutulelikkuse ja asjalikkuse tõttu, kes kõigiti nii nõu kui ka toega aitasid kaasa, et kursandid kursustele pühendatud ajaga võimalikult rohkem omandaksid-õpiksid ja pärast kursuse aja lõppu juba iseseisvalt võiksid asuda suuskade valmistamisele.

Sel alal on nüüd saarlased jälle jõudnud tubli sammu edasi.

Suod Tuled

Juhan Jaik

(Algus „K. K.“ nr. 21.)

II.

Õhtu eel, kui Vaik oma külalistega tahtis lahkuda koduhiiest oma elamusse, tõusis silmapiiril nähtavale üksik ratsanik. Selles pole midagi erilist, et õhtu eel nähakse ratsanikku. Siis ju kõik teelolijad ruttavad kas oma sõidu eesmärgi poole või tagasi koju; kuid meeste tähelepanu köitis asjaolu, et ratsanik kihutas väga kiiresti. Seesuguse rutuga sõidavad vaid sõjasõnumi toojad ja vanemate käskjalad, kui nad on saadetud teele tähtsa ülesandega.

„Võib olla, et see on esimene sinu Nogardi mees-test,“ arvas Jämepää.

„Ei, nendest ta ei ole. Sinna saadeti mehed parimail valgetel ratsudel. See aga kihutab kõrviga.“

Mehed jäid siiski peatuma ja oli näha, et tulija suundus otse Hiemäe poole. Vahule sõidetud hobuse turjalt hüppaski mõni hetk hiljem maha Iilo, Vaiga Nogardi saatkonna juht.

„Tervist teile,“ hüüdis tulija. Ta nägu avaldas jälleägemisrõõmu.

„Tervist ka tagasitulijale. Kuid kuhu on jäänud su valge ratsu ja kus on su kaaslased?“

„Nende pärast, vanem, ära karda! Nad on kõik elus. Kuid et ka tervise juures, seda ei saa ütelda ratsudest. Sellast kihutamist läbi mitme hõimumaa ei kannatanud nad välja. Tänu taevale, et suutsid tuua meid üle piiri. Ja nüüd nad lonkavad kõik siiapoole, kuna mina hankisin endale teelt kiirema ratsu, et tuua kohale sõnumid, nii rahustavad kui ka mitte-rahustavad.“

„Kui sul on ka mitterahustavaid sõnumeid, siis istu meie ringi ja anna nad meile edasi. Siin kuulavad juures ka Sakala pealiku saadikud, tähtsamad perevanemad. Nemad võivad siis viia need sõnumid edasi oma vanemaile, nii nagu nad neid on kuulnud otsekohe sinu suust.“

Iilo jutustas:

„Pean tähendama kõigepealt rahuldava uudise, et kõik meie mehed jõudsid terveina tagasi oma maale. Kuid hobused pidid selle eest maksma oma tervisega. Ja kui poleks meie tublide ratsude jalgades olnud seda kiirust, oleks mõnegi meie mehe kolp jäänud vedelema võorastele radadele.“

Nii nagu sina meid käskisid, nii me oma teekonda algasimegi Rápina kaudu üle järvekitsuse. Juba siis, kui

olime oma paadiga jõudnud järve teisele kaldale, tulid meile vastu piirivalvurid, kes, kui kuulsid, et me tahame minna Nogardi vanema jutule, viima talle tervitusi Ugandi vanemalt Vaigalt, ütlesid meile, et tervitused Ugandi vanemalt kuluvad ära nende valitsejale, kuid ärgu me siin uhkustagu ühtigi Nogardi valitseja sõprusega, sest Nogardis on juba uus vanem.

Mina, kes ma juba mõned korrad olin käinud Nogardis, ei hoolinud sellest jutust suurt, kuna teadsin, et Nogardis on ka ennem valitsejad vahetunud kiiresti. Perevanemate koosolek tuleb kokku, otsustab valida uue vanema ja endine peab lahkuma. Kuid endinegi valitseja ei kaota oma mõju, vaid astub tähtsamate perevanemate ritta, kellede arvamisel maa valitsemises on ka oma mõju. Ja nende järeletulijad võtavad ikka sõbralikult saadikuid vastu, kuigi sõprus on loodud endise valitseja ajal.

Nii me sõitsime edasi ja asjata küsitlime inimesi, et kas uus Nogardi valitseja on vepsalane, tšuidilane, slaavlane, karjalane või merjalane. Kindlat vastust saamata arutelime edasi, missuguse hõimu esindaja on nüüd saanud võimu oma kätte selles alatises hõimude vahelises võitluses võimu pärast. Uskusime siiski, et võim pole läinud meile vaenulistele slaavlastele, sest slaavisoost juht võib teinekord kergesti nõustuda mõne krivitšide kavatsusega meie vastu. Pikal teel ei saanud me siiski küsimusele vastust.

Alles Nogardi lähedal kuulsime, et seekord on seal sündinud suurem pööre riigi juhtimises. Mõned aastad oli kestnud rahutu valitsuseta olemine, mille kestes meretagused kaubamehed olid teinud rahvale liiga. Siis oli puhkenud mäss, võõrad kaubamehed aetud minema. Suguharud asunud jälle tülitsema, kelle kätte peaks jääma võim. Need tülid kestnud paar aastat ja siis otsustatud, et valitsejad tuleb kutsuda kaugemalt. Ja kui see otsus tehtud Nogardi turul, siis valitud ühtlasi välja ka viis meest, kellele tehtud ülesandeks minna ja otsida vürst, kes valitseb kõigi üle ja mõistaks kohut õigusega.

Mehed olid käinud mitu päeva mööda metsi ja said, matkanud läbi mitmest rabast, kuid ühtki vürsti pole nad kustki leidnud. Viimaks jõudnud nad välja soo ääre männimetsa alla ja vaadanud — pöõsa kõrval istub kolm vürsti. Olnud neil seal peas vürstide ehteid ja kottides hõbedat — kahtlemata niisugused vürstid, missuguseid kästud otsida.

Mehed vaadelnud kaugemaa vürste ja arutelnud, kas need kõlbavad neid valitsema. Ühed kartnud, et uued vürstid on liig targad, kuna oleks hea, kui vürst on rumal. Vürst olgu seesugune, et istugu oma paigal ja teistele ärgu tehku liiga. Teised jälle seletanud, et oleks hea, kui vürst on tark. Siis ta õpetab sõdurid välja ja ehitab kindlad vanglad. Seni need vaielnud, kuni üks ütelnud, et te küll vaidlete, kuid ei teagi veel, kas need kolm vürsti tahavadki tulla valitsema meie üle. See ütetus pannudki mehed mõtlema, et kas siiski enne mitte küsida järele ja vaadata, missugused need vürstid on. Mõnedel olnud juba hirm, et mis saab siis, kui need vürstid ei tahagi tulla valitsema nende üle. Siis käi jälle mööda soid ja metsi ja otsi vürsti oma rahva jaoks.

„Meie maa on suur ja rikas, aga temas pole korda. Tulge valitsege meie üle ja olge meie vürstideks!“ nii seletanud saadikud kolmele vürstile. Vürstid kuulnud seda juttu, tõusnud püsti ja ütelnud, et nemad tahavad tulla vürstideks. Nemad asuvad valitsema ja mõistma kohut õigusega ja kellelgi ei pea olema midagi ütelda nende vastu.

Vürstid viidud Nogardisse ja rahva rõõm olnud suur. Need olnud kolm venda. Üks jäänudki valitsema Nogardisse, teine Valgejärvele ja kolmas, nagu kuulsime, olevat saadetud meile naabriks Irboskasse.

Üsna Nogardi lähedal kuulsime ka, et Nogardi valitseja nimi on Rurik ja et ta on Rootsimaa vürsti poeg. Temale alluvad vepsalased, merjalased, muromlased, slaavilased ja karjalased.

Kuulsime veel ka seda, et Nogardi rahvas ei tule enam kokku koosolekuile arutama oma asju, sest kõik asjad otsustab vürst Rurik. Rahvale olevat pandud peale maks ja maksuga Rurik pidavat endal sõjaväe. Et nendes ei tekiks tüli ja äraandmist, ta olevat need palganud lõuna poolt slaavlaste hulgast.

Jõudes Nogardi otsisime üles Rääveli kaupmehe Karupää. Tema juures kohtasime salga rootsi kaupmehi, kel oli tekkinud pahandus Nogardi valitsejaga ja kes olid nüüd hirmul endi eest. Rootslased olid saanud kuulda, et Nogardis nüüd jälle, nagu mõnigi kord enne, valitseb nende mees, ja olid julgenud tulla linna alla vähema arvu meestega, nagu vanadel aegadelgi. Nad olnud imestunud, et vürst ise ei tulnud võtma vastu nende kingitusi, ja nüüd on ulatunud nende kõrvu kuuldused, et Rurik kavatses nende vastu kurja.

Hommikul tahtsime minna vürsti jutule, kuid teel kohtasime tuttavat kaupmeest Pilvikest, kes kutsus meid oma õue. Olime teel küll vürsti juure sinu käsul, kuid vana sõpruse hääl kutsus meid täitma seda katset ja veel kord selgus, et inimene peab kuulma sõpruse häält. Kui oleksime läinud vürsti juure, poleks mina praegu seisnud teie ees.

Ometi olime juba eelmisel õhtul saatnud Rurikule sõna, et olime saanud ja juba järgmisel päeval tahame minna tema jutule. Lasin talle teatada kõik, kes on meid saatnud ja kes me oleme, ja umbkaudu ka sellest, keda meie otsime taga. Parajasti, kui istusime Pilvikse õuel, kihutas meie poole vürsti ratsavägi vürsti endaga eesotsas. Kuna me polnud veel näinud

Nogardi uut valitsejat, oli meil uudishimu tutvuda tema välimusega enne, kui tuleb kord astuda ta palge ette.

Muidugi ei läinud meie peatama vürsti ja õien-dama oma asja tänaval, kui vürstil on käsil mingi ajalik tött. Pealegi Ugandi vanema saadikuid Nogardis on alati võetud vastu valitseja paremais ruumes. Nii vaatasime meie kõrvalt, kui vürst lähenes meile ja sõitis mööda.

Tõtt ütelda, juba Nogardisse saabudes meie südamed olid rõõmud ja mingi jube tundmus ja kuri aimdus närvis veres, mida suurendas veel see, et piki kallast oli rida meie tuttavaid pistetud teibasse. Seal olid mehed, kel oli enne ütelda tähtis sõna oma hõimude eest. Seal oli ka mees, kes olnud enne Nogardi valitsejaks. Endine vanem aga, kelle sõprusele ja vastutulekule lootsid sina, vanem Vaik, oli juba enne meid istunud ära oma aja teibas.

Need kurjad aimdused osutusid veel väikeseks, kui nägime uut möödakihutatavat Nogardi valitsejat. Nii selgesti kui ma siin seisan, tundsin tema ära. See oli R a h u r i k k u j a .“

„Rahurikkuja?“

„Jah, Rahurikkuja. Kohe tema möödumisel asusime pidama nõu, kas minna tema jutule või pöörduda tagasi, kuna see peaasi, mida olime tulnud paluma Nogardi valitsejalt, on osutunud võimatuks. Ei või ju olla, et Rahurikkuja enda saadab ise sinu kätte, vanem Vaik.

Kui meie seda arutasime ja kaldusime arvamisele, et peame siit kaduma niisama tasahiljukesi kui tulimegi, nägime, et Rurik kihutas oma väega tagasi. Nüüd juba hoidsime ennast hoolega õue varjus, et tema pilk ei silmaks meid. Mõni aeg hiljem ruttas Pilvikse juure Karupää käskjalg, kes teatas, et Rurik olevat otsinud Ugandi saadikuid. Teada saades, et need just läinud vürsti juure, pöördunud Rurik kiiresti tagasi. Karupää olevat aga saanud aru, et Rurik ei mõtlegi võtta saadikuid vastu austusega, vaid tahab talitada nendega nii, nagu nende rootsi kaupmeestega, kes täna hommikul pistetud teibasse. Mõlemad meie sõbrad soovitasid meile kiiresti asuda koduteele. See oli ka meie otsus. Kuid saatus tahtis ometi, et pidin enne seisma Rurikuga palgest palgeste.

Pilvikse õuel lahkusime kiiresti ja otsisime peidu-paika ühe teise tuttava juures. Mõni aeg hiljem olidki Pilvikse juure tulnud Ruriku ratsamehed, sest nendele oli tulnud teade, et peatume Pilvikse juures. Kuna meid sealt ei leitud, küsitud Pilvikselt järele, kuhu me oleme läinud. Pilvikse seletanud, et meil olnud kaasas Ugandimaa kuulsaim nõid Susikäpp, kes kartusest Ruriku ees moondanud meid kõiki libahuntideks, ja nii me olevat hundikarjana pistnud jooksu Ilmjärve poole.

Selle seletuse Pilvikse oli teinud targasti. Sest Ruriku sõjavägi käsutati kiiresti hundijahile. Kuna meile toodi teateid, et ta ratsanikud on kihutanud linnast Ilmjärve kaldale, usaldasime õhtu eel saduldada hobused, et lahkuda linnast. Me ei tahtnud põgeneda salaja ja meie meestel oli julgust kiita heaks mu nõu, sõita läbi Ruriku õuest. Sinna me kihutasimegi ja kab-

japlagina kostudes tuli ta ise välja trepile. Hüüdsime talle mõned tervitused, kuna meie puhunud hobused tantsisid neljal jalal suurest kihutamislustist.

Rahurikkuja nagu oli sünge ja rusikat tõstes ta ähvardas, et hiljemalt homme hommikul pikeneb teibasistujate rida meie võrra.

Kahjuks meie ahinguheited ei tabanud teda ja ta kadus oma ruumidesse, kuna õuele hakkas ilmuma tema kaitseväge suurte sõjakirvestega. Oli viimne aeg kihutada minema.

See polnud kõik, mis me saime kuuida Nogardis. Kuulsime veel, et Turuvaras on vürstiks Valgjärves ja Siniuss Irboskas. Olime nüüd, nagu Issanda linnud, hulkumas mööda maailma, ja iga suurema tee poole kihutavad praegu Rahurikkuja käskjalad, et korraldada meie tabamist. Arvasimegi siis targemaks veel mitte pöörduda otseteed kodu poole, vaid enne veel sõita mööda maailma ringi.

Mis meie tegime, selle tegime kiiresti. Paari päeva pärast olime juba Valgjärves. Meie kuued olid siis vahetatud ümber ja odaotstel olid tundmata vanema märgid. Tormasime otsekohe Turuvarga õuele. Ta oli siin nüüd vürst Truvor ja juba esimene heidetud ahing tabas ta. Kihutasime sealt siis edasi Muurorna poole, kuid see sõit polnud enam nii kardetav. Meid võeti vastu päästjaina ja varsti veendusime, et meie elu ei ähvarda ükski asi. Puhkasime Vepsa perepealikute juures mõned päevad. Siis saabus teade, et Rurik on saatnud Nogardist asevalitseja Valgjärvele ühes oma sõjaväega. Ning ta ise olevat ka teel Valgjärve poole, et, kui tarvis, siis väevõimuga panna siin maksma oma võimu.

Siis algas meie vaevarikas tagasisõit. Siirdusime kaugele lõunasse, kuhu ei ulatuks Ruriku võim. Sõbralike vepsalaste juurest jõudsime jälle slaavlaste maale. Kuid sinna polnud ulatunud Ruriku käsud.

Pole teist vist keegi käinud nii kaugel maal ega tea te arvata, missugune on see slaavlaste maa. Harva näed seal haritud põldu, veel harvem korralikku teed. Meie ainsaks teejuhiks oli päike, ja sildadeks meie oma ujuvad hobused. Pidasime sõda huntide ja karudega, ja nägime tihti nalga. Meie hobuste jõud rauges tihti ja pidime neid toitma rohumaadel. Juhtus päevi pilvi-seid, mil kogu maailma oli ümber nagu hall tina, ja siis ei osanud meie juhtida oma samme kuhugi poole. Vahele tibas vihma päevade kaupa, ja siis istusime me kuuskede all lõksetule juures ja kuulasime sealtmaa huntide ulumist. Öösi piirasid meid kiskjate parved, hirmunud hobused värisesid. Kuid meil tuli hoida ahingu ots tugevasti pihus. Ei söandanud kiskjad meile tormata kallale, kuna neid peletas eemale tuli, mille ees metsloomad tunnevad hirmu.

Kui siis päike tõusis jälle selgele taevale, siis teadsime, kuhu poole seada oma sammud. Siis olid ka hobused kogunud jõudu ja jälle rändasime edasi. Meil tuli piirata suuri soid, ujuda üle laiadest jõgedest, kuni jõudsime jällegi inimeste elamute juure. Meil oli sealgi hirm, et meid ei koheldaks vaenuliselt. Kuid kuna meil oli veel kaasas hobetükke, siis saime küladest rahulikult toitu ja võisime jätkata oma teekonda.

Aga õõbida julgesime ikka ainult metsa all ja paar meest pidas alati vahti. Kus peatusime, seal üks mees hoidis kõrva ligi maad, et mõni ratsasalk ei pääseks kuulmatuna lähedale.

Palju päevi olime rännanud nii, kuni jõudsime ühte külla. See oli suure maantee ääres, mis viib Nogardist lõunasse. Nähes meie valgeid hobuseid seal, juba küsiti, kas me polegi need, kes haavanud Nogardi vürsti ja surmanud Valgjärve valitseja. Enne me veel ei teadnudki, et Rurik sai meist haavata.

Ega me katsunudki salata, vaid kohe kihutasime edasi. Tükk maad eemal peatasime hobused ja panime kõrva ligi maad, et kuulata, kas pole liginemas tagaajajaid. Kauge kabjamüdin kuulmus meile selgesti kõrva.

Keerasime teelt ära kuiva männiku alla, kuhu hobuste jäljed ei jäänud tugevad. Pöörsime jälle seljaga lõunasse ja katsusime jõuda võimalikult kaugele, enne kui meie jäljed leitakse uuesti. Öhtu eel panime uuesti kõrva ligi maad ja kuulsime jällegi kabjamüdinat kõrvas. Siis aga polnud puhkama jäämist ja kogu öö sõitsime edasi. Kui hobused olid väsinud, talutasime neid käekõrval ja reisiteed näitas meile taevane Suurvanker.

Kui me järgmisel päeval jätkasime teed, siis olime juba julged, et tagaajajad enam ei jõua meile järele. Veel paar päeva rändasime, kuid hoidusime nüüd hooliga kõrvale küladest. Vastutulijailt saime aga teada, et olime jõudnud krivitšide maale.

Meil oli suur rõõm, kui jõudsime suure jõe juure ja kui kuulsime veel, et see jõgi on Pihkva jõgi. Olen ju kümned korrad käinud üle Pihkva jõe ja nüüd oleks võinud kergesti rännata jõe kallast mööda kuni tuttava kohani ja kodutee oleks jällegi selge. Kuid kartasime neid käidavamaid teid, sest sinnagi võib-olla on jõudnud Ruriku käsk.

Leidsime jälle rohtmaid, kus mõned päevad kosutasime hobuseid. Nägime suurt emakaru hiilimas meie lähedal. Hästisihitud ja tabavad nooled ajasid selle vihale ja ta tormas sülitasi meile kallale. Siis puurisime ta läbi oma odadega, ja nii meil oli laanes küllaldaseks toiduks karu liha. Tuli pragises rõõmsasti metsa all ja suits tõusis keereldes üles taeva alla.

Enne kui oleksime saanud midagi põgenemiseks võtta ette, jõudis meie juure kümnekond ratsanikku. Pigistasime odaotsad pihku, et võidelda surmani, sest Nogardist peale meil olid juba teada siitmaa valitsejate uued kombed. Kui meid hakati küsitlema, tuli mulle kaval nõu abiks, mis oli ka ainukeseks päästjaks, kuna meie oma kurnatud hobustega ei oleks jõudnud kaugele Irboska vürsti ratsurite eest. Mina seletasin nendele, et oleme Valgjärve vürsti Truvori saatkond ja läheme Siniussi juure viima teateid ta venna surmast. Oleme eksinud ja oleksime rõõmsad, kui meid juhatataks otseteed Siniussi juure. Meestele oli teadmata Valgjärve vürsti Truvori surm ja nad asusid meid juhtima. Vesteldes sõidul veendusime selles, et meestel ei tule vähemalt meele Ruriku korraldust meie tabamiseks. Siniussi juure minemiseks oli meil aga seda rohkem julgust, et meist keegi polnud teda en-

Nõudke Feiwal'i uusi lõhnu:

Poppy, Paris-Paris ehk Sultania.

nem näinud ega võinud tema ka meid tunda, nagu tundis meid ära Rahurikkuja ja Turuvaras.

Pikk oli meie sõit ja täis julgeid tegusid. Olime olnud Nogardis, kus Rurik oma vägedega otsis meid taga, kuid siiski sõitsime minema otsekohe ta nina alt. Tasusime kätte Valgjärves Turuvargale ja nüüd hakkas jõudma seljataha juba meie pikk ränd kodumaa poole. Olime õppinud tundma slaavlaste maad, ja lähenedes Irboskale üks mõte, julgem kõigist seniseist, tekkis mu pähe. Arutades seda oma kaaslastega leidsin oma rõõmuks, et nemad ei kohkunud tagasi sellest kavatsusest, nii hulljulge ja hädaohtlik kui see ka ei olnud.

Üks ratsanik kihutas meist ette teatama Siniussile, et läheneb ta venna, Valgjärve vürsti, viimne saatkond teatega venna surmast. Kui meie siis ilmusime Siniussi maja ette, oli ta ise väljas ja tema lähemad sõbrad seisid ta ümber. Siniuss tuli ja ulatas mulle käe. Haarasin selle pihku ja teise käega surusin oda ta südamesse.

Rahvas karjatas ümberringi, kuid me ei mõtelnudki lahkuda. Tõstsin kõrgele oma käe, et rahvas kuuleks mind, ja seletasin siis, et nii on sündinud Valgjärve vürstiga ja nii on sündinud ka Siniussiga. Nii sünnib ka varem või hiljem Nogardi vürsti Rurikuga, kuna need on igal pool tapnud maha tähtsamad perepealikud, asunud valitsema slaavlaste abiga ja lugupeetumad hõimude juhid asetanud teibasse. Oleme tasujad, kes käime mööda maad ja toome surma nendele, kelle teod pole kasuks meie hõimudele. Oleme siin ja kes julgeb puutuda meisse, seda tabab meie jumala nool. Oleme siin niikaua, kuni valite endale uue vanema.

Pole mina elus pidanud suuri kõnesid, kuid nii palju mõjusid mu sõnad, et ükski ei tõstnud kätt meie vastu. Juba minu kaaslased said julgeks ja käisid kokkutulnud tähtsamate meeste juures ringi, jagades neile neid kingitusi, mis sinu poolt, vanem Vaik, olid määratud tähtsamaile hõimuvanemaile, ja teades, kuidas siinpool kandis saadakse vürstiks, mehed seletasid, et pole meest vapramat ja targemat kui mina. Ja Setumaa hõimud teeksid kõige paremini, kui valiksid endale vürstiks minu, Iilo. Ja siis oleks teil, setuhõimudel, ka oma õige vürst. Kas panite tähele, kui tugev ja tabav on ta käsi, ja näete, et mees on julge ega karda siin, kuigi teid on palju?

Oligi nii, et meeled kaldusid minu poole. Tahtsin hoida võimu oma käes ja hiljem läkitada käskjalad sinu juure, et saadaksid meile paarsada oma paremat meest, et suudaksime luua Irboskas samasuguse vürstiriigi, nagu oli Rurikul Nogardis. Kuid siis ühel päe-

val saabus linna ratsanik, kes teatas, et on tulemas vürst Ruriku sõjaväed. Neid olevat must-tuhat, ja nad põletavat ja hävitavat kõik, mis teel ees.

Nägime linnast sõjaväe lähenemist. Kuuldes, et saabub Rurik, osa endisi Siniussi võimumehi juba kandis linnarahva hulgas kurja keelt meie vastu, ja märkasime õigel ajal, et meid taheti pidada kinni, et vangidena anda välja Rurikule. Siis meie'p istusimegi viimast korda oma ratsudele ja tulise kiirusega kihutasime üle piiri. Siinpool vahetasin endale hobuse, et jõuda kiiresti su ette, kuna teised mehed tulevad tagant järele. Nii oli meie kõik ja nüüd tead sa, vanem, et Rurik asub oma vägedega Irboskas ja on nüüd ainus valitseja nii Nogardi, Valgjärve kui ka Irboska üle. Ja temale on alistunud kõik need meie vennashõimud, kellega sina oled sidunud sõpruse, ja veel mitmed slaavlaste suguharud, ja kõigi nende hõimude eesotsas on nüüd mees, kel on vaen südames nii Ugandi, Sakala, Rääveli kui ka teiste maade vastu. Seal pole oodata enam midagi head."

„Laske kutsuda kokku malev, et idapiir poleks kaitseta ja Rahurikkuja ei saaks tungida meie raudadele.“

„Seda olen ma juba teinud sinu nimel ja piiriäärsed kihelkonnad juba kogunevad. Seekord ei saa Rurik meile hädaohtlikuks.“

„Seekord küll, kuid kes oleks tark ja ütleks, mida tähendab see tulevikule. Kui seal jääb võimule see Rahurikkuja, siis pole loota rahu sealt poolt ei tema elu ajal ega tulevaste põlvete kestes, kui valitsevad seal tema järeletulijad. Sest vihaseim viha, mida maailm tunneb, on äraandja viha.“

Sakala saadikud istusid noruspäi ja kuulasid juttu, mis oli veel juhtumusküllasem kui need, missuguseist nad vestlesid enne Iilo ilmumist silmapiirile. Mis head on sellest, et Turuvaras ja Siniuss on leidnud oma palga, kui seevõrra on suurenenud Rahurikkuja võim. See viha, mis ta on viinud kaasa oma suguvendade vastu, kasvab ajalooliseks vaenuks, ja see on raskeim hoop hõimude seniseile sõbralikele suhteile.

„Meie arvame, et asume kohe tagasiminekuks, kuna saabunud sõnumid on nii tähtsad, et nende edasitoimetamisega ei või viivitada. Ja kui sul on abi tarvis, vanem Vaik, siis saadad sa oma käskjala Sakalasse ja meie abile sa võid olla julge.“

Kui Sakala saadikud kadusid silmapiirilt läänes, ilmus idas silmapiirile Vaiga viimne saatkond Nogardi hõimude juure. Korra kodunt väljatraavinud rõõmsad hobused lonkasid nüüd ja meeste ilme oli väsinud ja silmad sünged.

Nüüd, kus tali pääsnud valla,
mees kui naine rõõmuga
võtab suusad kaenla alla —
läheb märke sportima.

Suusasport on kaunis lõbu
kauni talveilmaga:
iga mägi, iga nõgu
paneb meeled kilkama.

Sportimine, kaunis donna,
lõbu pakub kaunima,
kui sa spordiülikonna
värvid „Star’i“ värviga.

„MARCELLE“

RESTORAAN!
KOHVIK!
BAAR!
KLUBI!

KÕIGIS RUUMIDES ALATI MUGAV JA TUJU-
RIKAS OLEMINE, MISPÄRAST ON KA IGA
KAITSELIITLANE MEIE ALATINE KÜLALINE.

VE NE-PRANTSUSE KÖÖK.
VALITUD VEINID.

ODAVAD HINNAD.

EESKUJULIK KABAREE.

VICTOR KOMPE OMA ORKESTRIGA.
KLUBI LIKMEIKS VASTUVÕTMINE
IGAL ÕHTUL.

KÕIGE SUUREM
MEESTE- JA NAISTERAHVA

VALMISRIIETE
KAUBAMAJA EESTIS

A. RUBANOVITSCH

TALLINN, VIRU TÄNAV 8. KÕNETRAAT 436-65

Riiõiteenijaile ja kindla-
palõalistele ametnikele
j a r e l m a k s e n d i s i l
— — tingimusil — —

Tunnustatud headuses
LUX saadused, tasku-
lambi anoodpa-
tareid ja akkumulaato-
rid igal pool saadaval.

Akkumulaatori- ja
elemenditehas

KONSTANTIN MÜHLWERK
Jaama t. 8. Tel. 306-67.

Teetundjad

joovad

ainult

Vissotsky teed.

Pealadu, Tallinn Narva mnt. 18, tel. 314-10.

KALMASAUN

VANA KALAMAJA 9-A, TEL. 440-71

OMNIBUSELIIN SOO-JAKOBSON

On avatud neljapäeval, reedel ja laupäeval kella 11 homm. — 11 õhtul. Saunas on olemas naiste ja meeste üldsaunad, vannitoad ja numbrisaunad. I kl. meestesaun ja numbrisaun nr. 4 on ühendatud rooma saunaga, eriti tarvitamiseks inimestele nõrga südamega, et ka need võivad teha läbi tervisele nii tähtsa higistusprotseduuri (*ainevahetuse forsseerimine*).

Numbrisaunu ja vannitube võib ette tellida telefoni teel nr. 440-71.

Hügieeniline külg saunas on arsti valve all ja puhtus on garanteeritud.

JOH. NURMBERGI TRÜKIKODA

VILJANDIS, LOSSI T. 31

S A K A L A M A A JAHISELTSI KLUBI

VILJANDIS, UUETURU 6, TELEFON 128

Parim ja soliidsem einelaud. Kõõk vilunud koka juhatusel. Mõõdukad hinnad. Mugavad ja soojad klubitoad.

Majaomanike Krediitpank O. P.

Tallinn, Valli tn. 10, telef. 426-69.

Pank toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Pank on avatud kella 9—2 ja 5—6.

Panga juures kinnitus a/s.

„Eesti Lloyd“
e s i n d u s.

Ehitus-Kaubandusbüroo Eug. Sacharias

Tallinn, Valli 10, krt. 43 (Urla majas).
Tel. 467-47.

Koostab projekte ja eelarveid uutele hoonetele kui ka ümberehitustele vilunud inseneride järelevalvel. Tööd täidetakse kiiresti ka korralikult. Nõuanded ja eelarved tasuta.

Esindused:

- „Ozalid“ — valguskopeerimispaber.
- „Glutolin“ — kleepimisaine.
- „Glutolin“ — tapeetimis- ja maatriim.
- Tsinkvalge.
- Trüklvärvid ja trükikodade tarbed.

VILJANDI EESTI PÕLLUMEESTE SELTSI KAUBANDUSE OSAKOND

VILJANDIS, TALLINNA T. 3

TELEFON 6

Harukauplused:

S.-Kõpus: telefon 5.

Õisus: telefon 8.

Tarvastus: telefon 20

Kasulikem kaubaostukoht igaühele, nii hinna,

— väärtuse kui ka väljavaliku poolest —

Põllupidajailt ostame põllumajapidamise saadusi

Peakaupluse juures asub Eesti omavalitsuste ja ühistegeliste

ettevõtete kinnitus-a.-s. „OMA“ Viljandimaa peaesindus.

VILJANDI ÜHISPANK

VILJANDIS, TALLINNA TÄN. 3. TELEFON 82

**On kindlaks raha hoiukohaks ja maksab
hoiulummadelt kõrgeima protsendi**

Annab laenu — ainult heade kindlustuste vastu. **Saadab raha**

— igale poole. **Toimetab sissenõudmisi** — vekslite ja dokumen-

tide järgi. **Múúb riigikassa panikirju** — millega on soodus tasuda

asunike kohtade võlgu. **Võtab vastu Eesti Maakrediitseltsi makse**

Panga juures Kinnitusselts „Oma“ esindus.

**KIVITRÜKK
OFFSET-TRÜKK
RAAMATUTRÜKK
RELJEEFTÖÖD**

TALLINNA KIVITRÜKIKODA
R. TOHVER & Ko
VENE TÄNAV 16. TELEFON 434-07

Lilleäri

„MIMOSA“

Raekojas, telefon 432-60,

omab kõige suurema valiku

lõike- ja potililledest

Maitserikkad lillekorvid

ja leinapärjad

Loorberipuude ja

palmide

kaunistus rikkalikus valikus

**ŠOKOLAADI- JA
KOMPVEKITÖÖSTUS**

«ENDLA»

V. PALIAS

TALLINN,

Endla tän. 9,

tel. 454-60.

**SOODSAM OSTUKOHT
JÄLLEMÜÜJAILE!**

Malmi- ja vasevalamise vabrik

K. GRAUDIN
TALLINNAS

Kontor: Rütli 4—3, telef. 430-34

Vabrik: Endla 75, telefon 435-35

o/ü E. SPORLEDER o/ü

ASUT. 1880

(END. B. WHISHAW)

ASUT. 1880

TALLINNAS, TELEGRAMMI ADDRESS: „SPORLEDER-TALLINN“

TELEFONID: 457-16 ja 457-17

SPEDITSIOON, SÜTE JA KOKSI IMPORT

LAEVAAGENTUUR, AVARII KOMISSARIAAT

Tallinna Linnapank

Tallinnas, S. ja V. Karja nurgal 7/2.

Telegrammi aadress: „Linnapank“. Telef. 443-40; 427-19; 448-39.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone sise- ja välismaal.
Võtab kaupa oma aitadesse hoiule ja annab nende vastu laene.

Igasuguseid lihasaadusi ostate kõige soodsamatel
tingimustel

Ü h i s u s

«Estonia Eksporttapamajadelt»

Tallinnas.

Igas perekonnas tarvita-
takse taimevõid

BONA

Ostame mitmesuguseid

eksport ja siseturu

metsamaterjaale

Metsatööstus A/S.

„B. Minkov & Pojad“.

Tallinn, Karu tän. nr. 39, telef. 304-53.

TALLINNA MAJAOMANIKKUDE PANK

HARJU T. 29. TELEF.: JUHATUS 443-67, KODUNE KESKJAAM 427-49

AVATUD IGA PÄEV KELLA 9-2.

Hoiusummad. Laenud.

Linnamaksude vastuvõtmine.

Peale selle toimetatakse pangas majade ja muude varanduste kindlustamist tule, varguse ja muude õnnetuste vastu ja võetakse vastu Majaomanikkude Seltsi liikmeid ja liikmemaksu.

Juhatus.

Metsaeksport-äri

E. KOPELOVSKY & Ko.

asub nüüd

Tallinnas, Valli t. 10-45, trepp D, III korral.

Telefonid 461-29 ja 461-19.

Telegrammi aadress „ELKO“.

Postkast nr. 25.

Abikontor: Narvas, Turu tän. 8, telefon 132.

Metsa- ja puutööstuse

A.-S.

„Viktoria“

Tallinn, Koppel, Vene Balti tehas.

Kõnetraat: Kopli 13.

Soovitab

pakk-kaste

igasuguseis mõõtudes kõikide
kodumaa saaduste pakkimiseks
suurel ja väikesel arvul.

Täielises valikus

sporditarbeid

soovitab

K-m. „Sport“

S. Karja 18. Telef. 446-00.

Igasuguseid JALANÕUSID ja
KALOSSE. Talviseks hoo-
ajaks VILTSAAPAIID.

„ESIMESE TALLINNA VILDI-
TÖÖSTUSE“ SAADUSI.

TALLINNA MEHHAANILINE KUDUMISVABRIK

Asutatud 1910. aastal.

Vabrik ja kontor: TALLINNAS, Veerenni 29, tel 459-39

ALATI LAOST SAADAVAL:

Masinarihmad, elevaatori- ja transport-rihmad,
survevoolikud, spindlinööri j. m.

Mittesuguste spetsiaal rihmade valmistamine.

Nõudke hinnakiri!

Nõudke hinnakiri!

A/s. „FRANZ KRULL“

MASINAEHITUSE VABRIK

ASUT. 1865. a.

Masinaid, katlad, põllutööriistad ja sisseseaded igat seltsi. Parandustööd, elektri- ja autogeeniline shveisimine. Kõrgeväärtuslik malm- ja vasevalu.

Möödukad hinnad.

TALLINNAS, KOPLI 68.

Kodune keskjaam 425-35 kuni 38.

Tartu, müügiosakond.

Ladud Raekoja plats 13, telefon 17.

Nõudke eelarveid.

BALTI PÄÄSTESELTS

Tallinnas, Hollandi t. 48, telef. 310-10.

Merehädasse sattunud laevade ja leiste mereveoabinõude pääsimine.
Pukseerimine. Uppunud varanduste pääsimine. Tuukri järelvaatused.

Balti Päästeseltsi Eesti Rannasõidu liin.

Tallinnas, sadamas, Viktoria sild nr. 3, telef. 306-85 ja 301-66.

Ühenduse pidamine I kl. reisijate ja kaubaveo-aurikutega saarte ja mereranna vahel.

**Kodu on ainult siis mugav,
kui laual maitsevad toidud. —**

Sellepärast ostate

lauavõid, kohupiima, hapu koort, kohvi- ja vahu-
koort, juustu, mune, delikatesse, konserve jne.

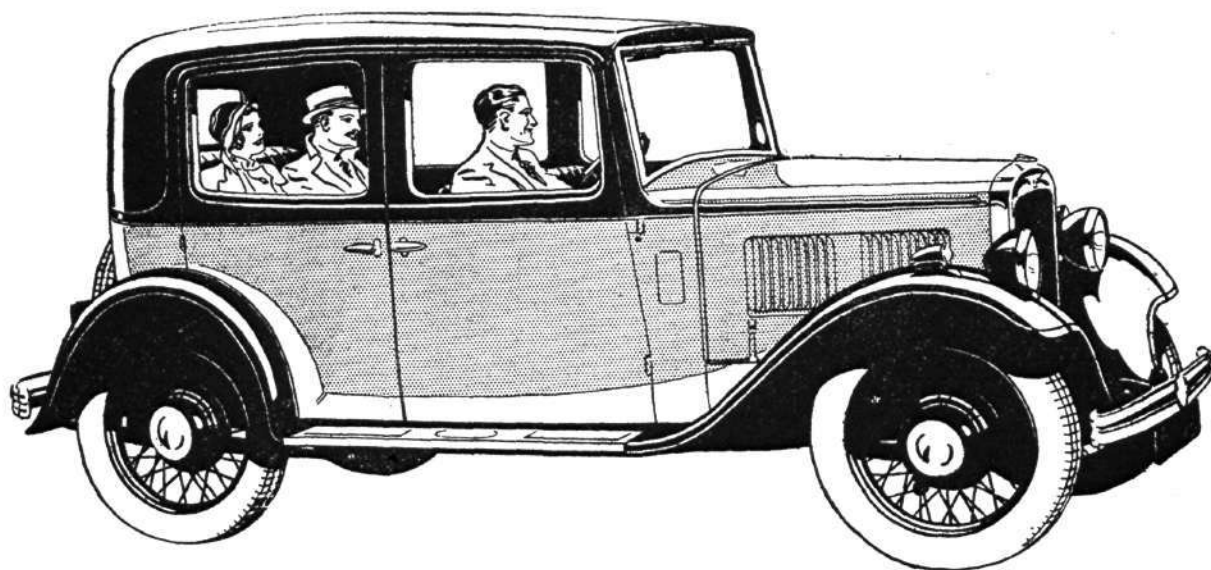
Ainult

P. K. „Estonia“ kauplustest.

Tallinn, Jaani tän. 3. Müürivahe 16. Jakobsoni 4.

AUSTIN – kindlaim Inglise auto!

A.-s. KAPSI & Ko.

Tallinn, Harju 46.

Talviseks hooajaks moodsaimeid uudiseid.

Siidi- ja villast riidet,

trikoo pesu, sukki, sokke, pitse,

iğasuguseid paelu jne.

soovitab rikkalikus valikus

A^{AS}/S. RAUANIIT

TALLINN, PÕHJA PUIESTEE Nr. 7.

Ostke meie vabriku saadusi ja

veenduge ise nende headuses.

SEEBIVABRIK JA KEEMIA-LABORATOORIUM

„Riviera“

omanik B. GLÜCKMANN.

Asut. 1900. a. Suur Pärnu m. 120. Tel. 462-52.

Soovitab tuntud headuses:

KIRJUT SEEPI NR. 58, SAUNASEEPI NR. 52.
TARBESEEPI „GEISCHA“, INGLISE SEEPI,
MAJANDUSE SEEPI NR. 16, AMRAID PALMI-
ÕLISEEPI NR. 555, ROHELIST SEEPI.

Kõiksuguseid tualettesepe, suurimas valikus.
Vankrimääre ja tavott tünnides ja kastides.

Esimese järgu kaup.

Hinnad odavad.

Kink

mis ei kaota
oma väärtust!

Kalliskivid, kuld- ja hõbeasjad, tasku-
ja seinakellad, äratajad, alpacca lau-
tarbed, kristall- ja kunstklaas

Soovitab
suures valikus,
soodsate hindadega.

O/ü. J. Rubin,

asuf. 1880.
Diru 17.

Tarvitage

„IRIDINOID“

kaitsemärgiga
sulgi.

Kõvad, nr. 777 EF

Keskmiised nr. 888 EF

Pehmed nr. 444 F ja 777 F

„IRIDINOID“ kirjutab vä-
hemalt **6 korda kauem**,
andes 80% kokkuhoidu!

VABRIK
ASUTATUD
1877

UNION
jalanõud

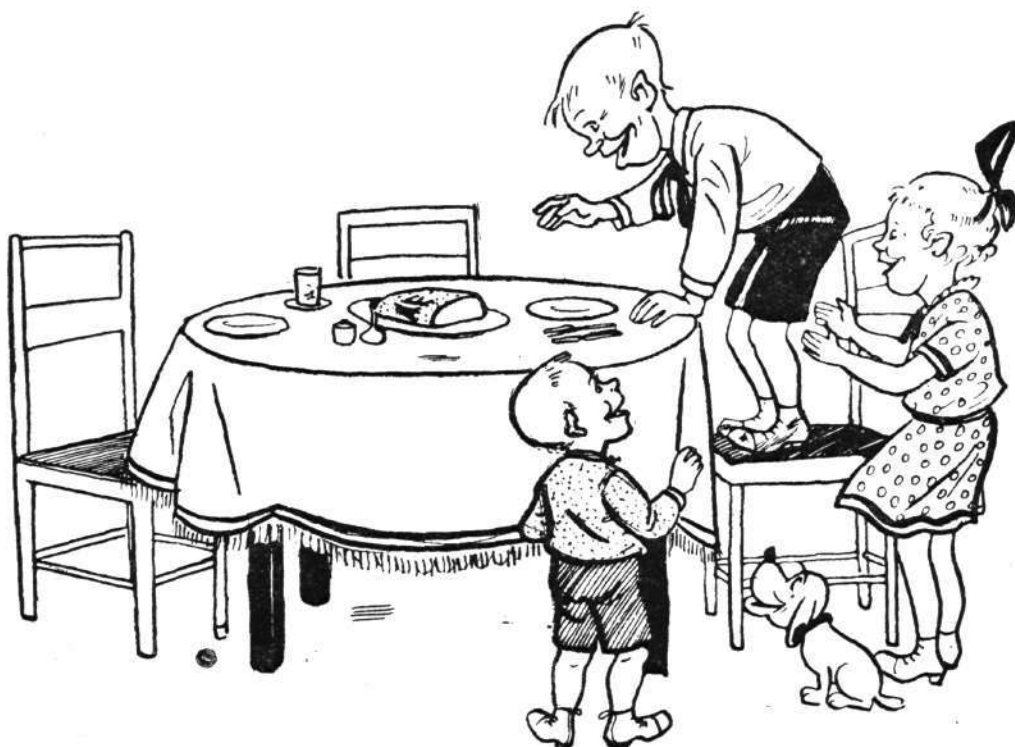
UNION
nahast

kõikjal läbimüügi
pooldest I kohal

Magamistoa sisseseade valmistamine seeriata viisi võimaldab ostjale kõik asjad üksikult muretseda — kuni terve toa sisseseadeni.

A.-S. A. M. LUTHER

VANA POSTI TÄN 9.
TELEFON 446-16.

„HURRAA, MUTT ON
TOONUD TÄNA JÄLLE

A. ELDERMAN'i
TARTU MNT. 85, telef. 300-22.

PEENLEIBA
HURRAA!“

Õliriidest merimeeste üllkonnad

Õliriidest vihmapiidud. Veekindlad põlled

Eriosakond: gaasikaitse-üllkonnad

Address:

Eestimaa õliriidetehas,

Tall. Tõnismägi 5-3, telef. 454-43

A.-S.

„EESTI-AGA“

JUHATUS: Vene tän. nr. 11-a, telefon 441-33.

TEHASED: Põhja tän. 5, Miinisadam, tel. 439-96.

ERIALA:

Hapniku ja atsetüleen-
gaasi valmistamine ja
kõikide nende gaasi-
dega seotud seadete
ja aparaatide müük,
näit.: sveisimise apa-
raadid ja materjaalid,
tuletornide, vedurite
jne. valgustuse seaded.

Rootsi karbiit, mark „Ljunga Stjärn“ iga-
sugustes tükkides laos alati saadaval.

METALLIDE SVEISIMISE KOOL.

KORDES & WUPPERFELD

TALLINN, V. TARTU M. 9.

TEL. 461-05.

Suurem vineeriladu
Eestis.

Tööstusmasinaid.

F. STRAUSS & Co.
SPEDITSIOON

Tallinn, Valli tän. 10/43 (Urla majas)

POSTKAST 321

TEL.: Kontor 445-27

Tollamet 459-23

Tel. aadr.: „Strausco“

OSAKONNAD:

TARTU, Vabaduse pst. 11

Tel. 8-36. Postk. 181

VALK, Härrade 13. Tel. 85

PÄRNU, Rüüli 34. Tel. 72

A.-S. GRÜNBERG & Co.

Asutatud 1863

EKSPORT: EKSPEDITSIOON: IMPORT

Tallinn, Valli tän. 10/43 (Urla majas)

KÖNETR.: Kontor 445-16

Tollamet 459-23

Tel. aadr.: „Grünbergco“

Postkast 107

OSAKONNAD:

TARTU: Vabaduse pst. 11

Kõnetr. 8-36

VALGAS: Härrade tän. 13

Kõnetraat 85

OSKAR PAABO

Tallinn, Köhleri 30,
oma majas

Igasugused maalritööd

Eelarved tasuta

EHITAJAD!

PIDAGE MEELES, ET IGA KOKKUHOIDUD SENT SOETAB KAPITALI,
MEIE LAOS ON IGASUGUSTES MÕÖTUDES HÄID KUIVI KUUSE-
MÄNNIPLANKE, -LAUDU, -PRUSSE, -LATTE JA MITMESUGUST
HÖÖVELDATUD MATERJAALI.

TISLEREILE I S. KUUSE-MÄNNI-
KASE-, TAMME-, SAARE- JA LEPALAUDU.

PAKUME KUIVA TAMME- JA SAAREPARKETTI mitmesug. mõõdus.

H I N N A D O D A V A D.

TELLIMISED TÄIDETAKSE KORRALIKULT JA KIIRESTI.
OSTAME PIIRAMATA ARVUL TOOREID OKASPUUPALKE, EKSPORT-
PLANKE JA -LAUDU.

METSAÄRI H. TERAS & H. HOLOLEY

LADU, KONTOR U. SADAMA 6,
KÖNETR. 312-03.

Osaühisus

Tallinna Külmetushoone

võtab hoiule kõiksuguseid kiiresti rikkiminevaid kaupu,
suurel ja väikesel arvul

Tallinn, U. Sadama tän. 2

Telefon 304-78

TALLINNA LINNA PANDIMAJA

Maneesi tän. 4. Telefon 307-55

**Pandimaja võtab hoiule riideid
ja kuld- ning hõbeasju**

Hoiule antavaid asju ei ole vaja
pandiks anda ja selle vastu laenu
võtta, vaid hoiutasu tuleb maksta
alles hoiuaja lõppedes.

Pandimajal on oma kauplus, kuhu
võetakse komisjonimüügile ja on
müügil: riided, pesu, jalanõud, kuld-
ja hõbeasjad, jalgrattad, õmblus-
masinad, grammofonid, mööblid jne.

Kes soovib oma asju õiglase hinna
eest ära müüa, toimetagu müüki
pandimaja kaupluse kaudu.

Pandiks olevaid asju võib kauplusesse
müügile anda, ilma et tarvitseks
panti enne välja osta.

Pandimaja kauplus, Maneesi tän. 4

Telefon 301-28

Kergesti keedetavad
Ja hästi maitsvad.
Hõlpsasti seeditavad.
Ning eriti toitvad —

kaerahelbed.

J. Puhk & Pojad

Kõige suurem Eesti
valmisriiete äri on

JAAN VEISMAN

Tallinnas, Harju tänav. 37
(Kuld Lõvi vastas)
Telefon Nr. 445-32

Alati saadaval suures
valikus naiste ja meeste

valmisriideid

Tellimiste vastuvõtmine
era- ja vormiriiete
Hinnad kõigile soodsad

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse välja-
andel ilmuvad:

„PÄEVALEHT“

kui rahvuslik, vabameelne, kodanlik, poliitiliselt erapooletu ja iga päev ilmuv ajaleht. Kõige suurem, loetavam ja mõjuvam ajaleht Eestis. „PÄEVALEHTE“ võib tellida kõigis kodumaa postiasutustes ja esindajailt linnades ja maal.

„LASTE RÕÕM“

on ainuke iseseisev lasteajakiri Eestis.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse

GRAAFIKATÖÖSTUS

Tallinnas, Pikk tän. 2, oma majas, telef. 437-08, valmistab kõige kiiremalt, odavamalt ja maitserikkamalt igasuguseid aktsidents-, raamatu-, kivi-, offset- ja rotatsioontrükitöid, klišeid ja raamatuköitmistöid. — — — Kõige soodsam tellimiskoht trükitööde tarvitajale.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse

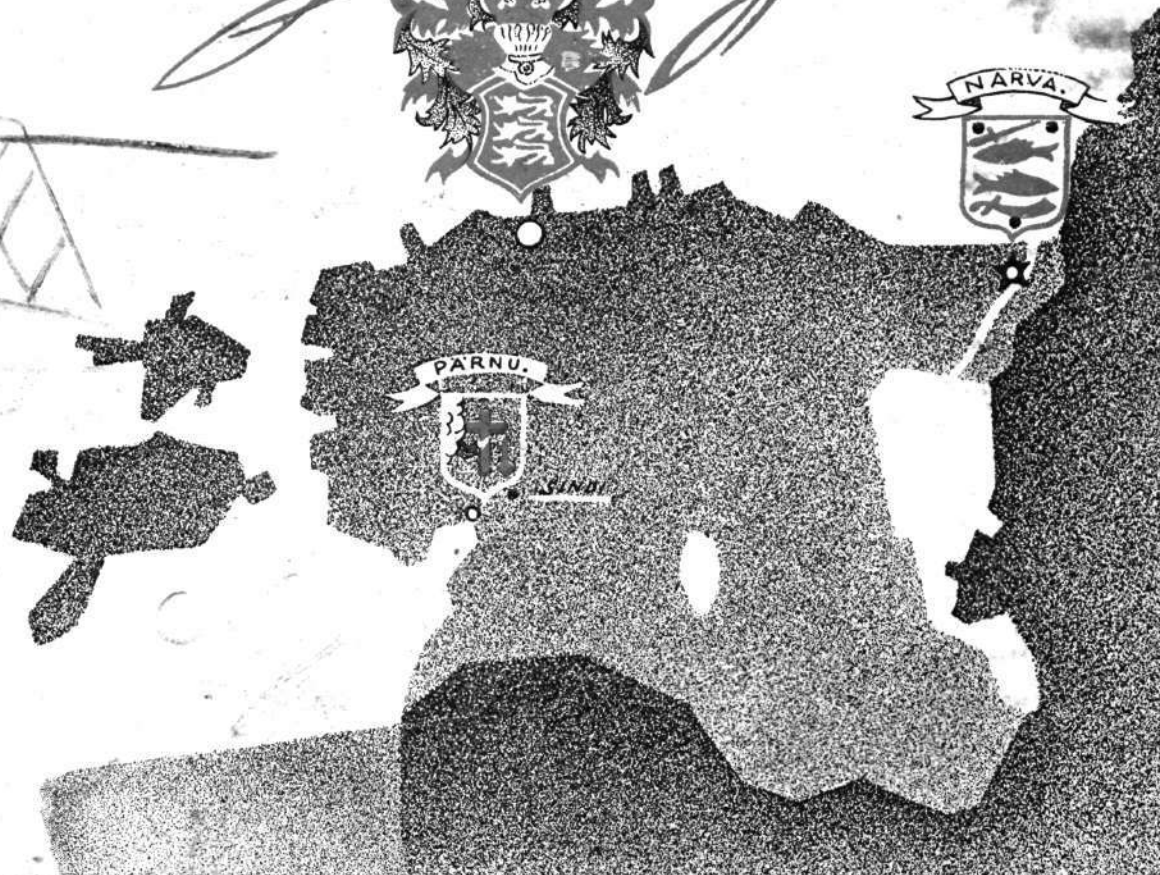
RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALILADU

Suur Karja tänav nr. 23 ja Pikk tänav nr. 2 on kõige suurem, täielisem ja valikurikkam Eestis. Ostutingimused alati kõige kasulikumad ja hinnad kõige soodsamad. Teenimine kiire ja korralik.

Telefonid:

„Pvl.“ ja „Laste Rõõmu“ talitused 433-11 ja 433-54.
Raamatukauplused 446-11 ja 434-94.

*Kodumaa kauba tarvitamine
on kuld*

*Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabrikas
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri o. ü.
Sindi Tekstiilvabrikute Ühisus
Eesti Niidivabriku Ühisus*

M Ü Ü K
JA
PEALADU
A.-S.

KREENBALT

TALLINN, S. KARIA 12. Puhk. 246. Tel. 495-14. Telex KREENBALT